LIETUVIŲ DIENOS

DAILININKAS JONAS RIMŠA

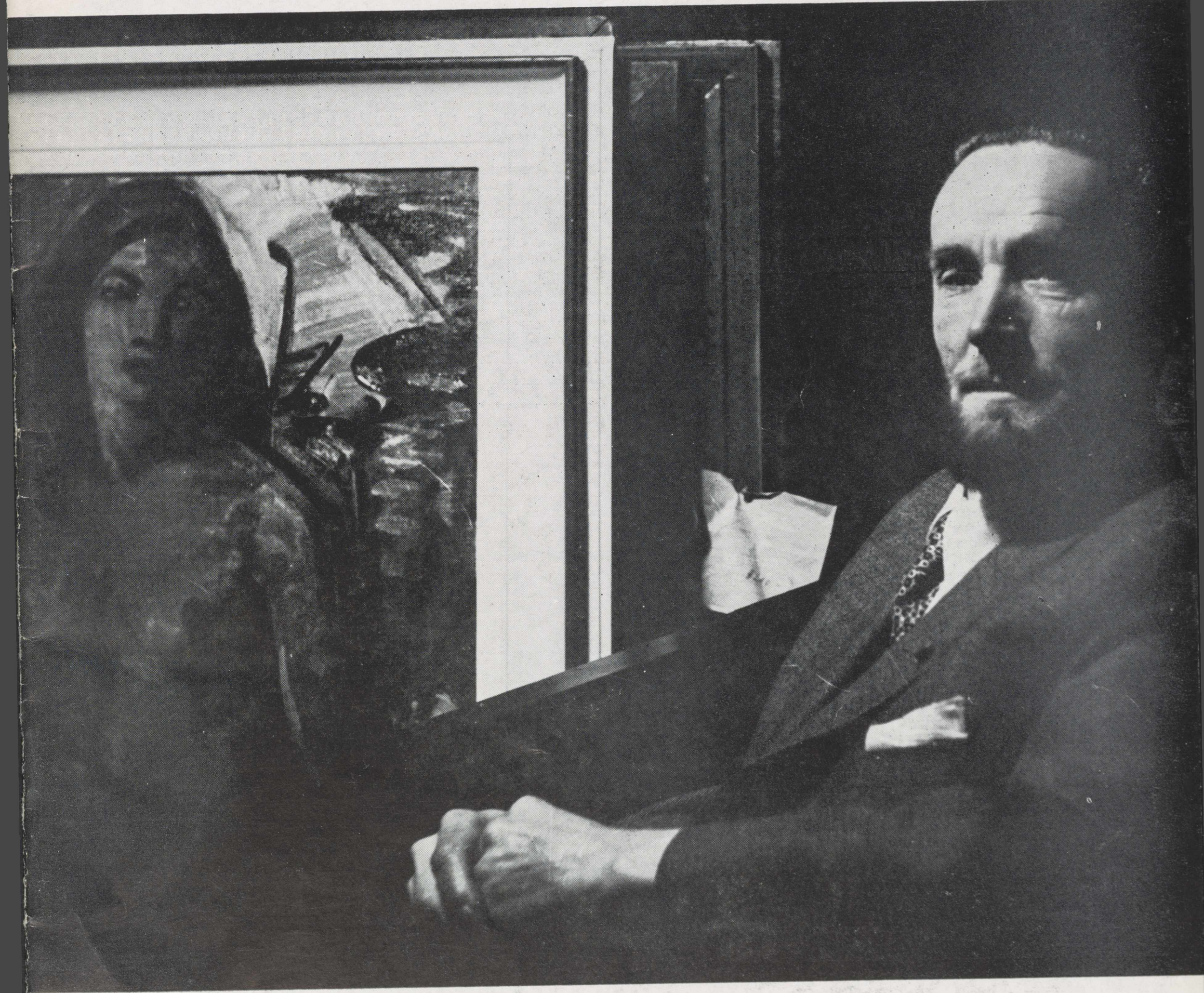

LITHUANIAN DAYS

APRIL, 1965

1965 M. BALANDŽIO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius /Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Vladas Būtėnas — Chicago, Illinois; Vytautas Alf. Braziulis — Cleveland, Ohio —; Vladas Mingėla — Detroit, Mich.; Balys Raugas — Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas — Baltimore, Md.; Petras W. Urban — Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis — Toronto, Canada; Vytautas Volertas — Riverside, N. J.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:

JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė; Brooklyn-New York, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis; Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; Cleveland, Ohio — V. Bacevičius; Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančauskas; Manchester, N H. — K. Daugėla; New Haven, Conn. — P. Jasiukonis; Omaha, Nebraska — Rev. L. Musteikis; Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys; Washington, D.C. —Photo Alda, P. Labanauskas; Waterbury, Conn. — J. Gaidys.
CANADA: Hamilton,.Ont. — A. Juraitis; Montreal, P. Q. — L. Stankevičius; Toronto, Ontario — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, E. Karpavičius, P. Sakalauskas, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without seperate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku. / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 65 centai. **Single copy 65¢.**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood, California 90029 • Telefonas: 664-2910

BALANDIS, 1965 METAI **APRIL, 1965**
Nr. 4 (153), XVI metai **Vol. XVI, No. 4 (153)**

TURINYS / CONTENTS

Lietuvių dienos, meno dienos, kongresai... Vedamasis. 3
K. Č. Trečiasis Pietų Amerikos Lietuvių Kongresas Sao Paulo mieste. 4
Č., Pirmieji P. Amerikos Lietuvių kongresai. 7
Petras Babickas, Brazilijos džiunglėse. Fragmentas. 8
Venancijus Ališas, Cascata cristalina. Poezija. 9
C. V., Urugvajaus lietuviai. 10
III-jo P. A. L. kongreso rezoliucijos 11
"Argentinos Lietuvių Balsas" 11
Knyga ir gyvenimas. Vinco Krėvės mirties dešimtmečiui. 12
Knygos ir autoriai: recenzijos, kronika. 13
Alg. Gustaitis, Priešpietis pas dail. J. Rimšą Buenos Aires didmiestyje. 14
Mūsų akademikai 16
VEIDAI IR VAIZDAI. 18
Smulkioji kronika. 20

ENGLISH SECTION

Emigrants and Exiles. 21
The Sledge, a short story by A. Vaičiulaitis. 22
Books and Periodicals. 23
Lithuanian History in Stamps. Part XXXVI. By A. Bernotas. 24
Soviet Inequalities 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
Spaudos puslapiuose. 26

VIRŠELIAI / COVERS

Front Cover — Pirmas viršelio psl.

Jonas Rimša, lietuvis dailininkas, pagarsėjęs Pietų Amerikos žemyne.

Jis gimė 1903 m. Jo tėvas buvo garsus siuvėjas Kaune. Norėjo ir sūnų išmokslinti siuvėju. Siuntė į Vieną, kur jaunasis Rimša pasuko į meno pasaulį. Vėliau nuvyko į Paryžių, iš ten į Braziliją, kur sunkiai dirbo, negalėdamas įsikabinti. Vėliau keletą metų lankė Buenos Aires meno akademiją, kurioje už savo darbus, išstatytus parodose, gavo bronzos, sidabro ir aukso medalius. 1936 m. nuvyko į Boliviją, ieškodamas žmogaus nesužalotos gamtos ir civilizacijos neiškreipto žmogaus. Sukūrė eilę egzotinės gamtos paveikslų. Paroda susilaukė didelio pasisekimo. Su keliais paveikslais dalyvavo lietuvių jubilėjinėj parodoj Kaune, gavo premiją. Argentinoj gyveno piešdamas užsakytus portretus. Nusibodo. Nusikėlęs į Boliviją, įsteigė savo meno akademiją, kurioje lavinosi daug jaunimo. Piešė vietos istorijos momentus. Bolivijos valdžia jį apdovanojo aukščiausiu civiliam asmeniui teikiamu ordinu — El condor de los Andes. Rengė parodą po parodos Argentinoj, Sao Paulo, Rio de Janeiro. Susilaukė kritikos įvertinimo. Susidarė savą stilių. Išaugo Pietų Amerikos gamtos ir žmogaus dailininku, bet pasiliko lietuviu. Daugelis jo darbų išėjo į P. Amerikos kolekcionierių rankas, bet po vieną kitą turi ir Š. Amerikos lietuviai, Čiurlionio galerija Čikagoje ir Kaune.

Artist Jonas Rimša was born in Lithuania, in 1903. In 1924 he was sent by his father to tailor school in Vienna. There young Rimša turned to painting. Leaving the continent he traveled to South America and there continued his art studies.

J. Rimša exhibited his paintings for the first time in Buenos Aires, Argentina, in 1935. He again shoved his work in Bolivia. His subjects are South American Indians and lanscapes, which he captured in an original manner. Rimša exhibits his paintings every two years. He has shown his work in Bolivia, Brazil, Peru, Argentina. He was hailed by Rio de Janeiro press as a triumphant celebrity with a magical palette. Rimša's canvasses hang in North America, Europe and Australia.

Back Cover — Paskutinis virš. psl.

Paminklas Rio de Janero kapuose, Brazilijoj, pastatytas 1965 m. vasario 14 d. atminti Lietuvos išeivį bei tremtinį, mirusį svetur. Dedikacija parašyta trimis kalbomis — lotyniškai, portugališkai ir lietuviškai. (Daugiau foto nuotraukų žiūr. 6 psl.).

Monument to commemorate Lithuanians, who died in emigration and exile (Siberia), erected in Rio de Janeiro cemetery, Brazil.

Pietų Amerikos Lietuvių III-jo kongreso Sao Paulo mieste š. m. vasario 18 d. atidarymo iškilmių garbės prezidiumas. Kalba vysk. V. Brizgys. Toliau į Dešinę: min. S. Lozoraitis, Vliko pirm. V. Sidzikauskas, Balfo vicepirm. E. Armanienė, PLB valdybos vicepirm. A. Nasvytis, K. Čibiras, Lietuvos Pasiuntinybės Urugvajuje spaudos atache, prel. J. Balkūnas, p. Stokienė iš Čilės, prel. Ign. Albavičius, kon. A. Polišaitis, dr. E. Draugelis.

Honorary guests at the Lithuanian Congress in Sao Paulo, Brasil, South America, 18th February, 1965.

Dienos, kongresai ir jų reikšmė

Diena iš dienos eidami savo asmenines, visuomenines ir kitas pareigas, dirbame, kuriame, didiname vertybes, kurios turtina bei prasmina mūsų ir ateinančių kartų gyvenimą. Kasdienybėje nėra kada atsikvėpti, pasidairyti, pasigrožėti, vertinančiu žvilgsniu peržvelgti nueitą kelią ir smeigti gaires į ateiti. Tam reikalinga atvangos. Gal ne vien poilsio, bet atvangos ir švenčių. Tam reikalinga visiems sueiti į kupetą — stipriesiems ir kuriantiems, kad atiduotų, silpnesniems ar svyruojantiems, kad pasiimtų, sustiprėtų, pasisemtų drąsos ir energijos, kad pamatytų prasmę ir tikslus. Tai lyg ir gaivaus lietaus atnešimas saurėjančiai dirvai, kuri po to atsigauna, pakyla ir neša derlių.

Gyvenant plačiame pasaulyje tarp svetimųjų, išbarstytiems ir vis dar trupinamiems, veikiamiems aplinkos, spaudžiamiems kasdienybės, dusinamiems svetimo kultūros klimato, labai lengva atrofijuotis nuo kamieno, kuris nėra kompaktiškas, realus, apčiuopiamas visais pajautimais, bet daugiau dvasinis, o kitąkart stačiai efimerinis. Išsilaikyti to dvasinio kamieno ištikimybėje tat ir reikalinga šalia dvasinės atmosferos, taip pat ir fizinio kontakto.

Bendruomeninė bei organizacinė savos aplinkos veikla, iš kitų vietų ateinanti spauda mus jungia išsibarsčiusius po visus kontinentus. Bet ryšys, juo ilgesnis, tuo labiau jis silpnėja. "Ilga virvė greitai trūksta", sako liaudies išmintis. Reikia mums kartkartėmis tą dvasinę atmosferą sustiprinti suvažiavimais, susibūrimais. Reikia dvasios pokylių ir jėgos manifestacijų. Reikia darbų apyskaitų ir įsipareigojimo ataskaitų. Reikia naujo ryžto, kad ir rezoliucijų forma.

Visa tai praktikuojama kiekviename krašte pagal sąlygas ir galimybes. Gal seniausią tradiciją turi Lietuvių Dienų rengimas. Spaudoje buvo žinių, kad pernai atšvęsta 50 metų Lietuvių Dienos sukaktis. Lietuvių Bendruomenė, paskelbusi Lietuvių Dienos rengimą, tą tradiciją lyg ir atnaujino. Diena padaroma turiningesnė. Nauja Lietuvių Dienos tradicija seniausia yra Kanadoje, rengiama nuo 1953 metų, rengiama kasmet kitoje kolonijoje. Jų programon įeina koncertai, parodos, paradai, paskaitos. Suplaukia tūkstančiai. Kiekvienais metais ta ar kita kolonija laiko pareiga ir garbe savo Dieną pravesti turtingiau ir iškilmingiau. Australijoje yra rengiamos Meno Dienos. Jų programon įeina chorų koncertai, vaidinimai, dailės ir kt. parodos, literatūros vakarai, jaunųjų talentų pasirodymai, sportas. Rengiama Kalėdų — Naujų Metų metu, kada palankiausias oras ir daugumas turi atostogas, gali susirinkti iš toliausių vietų. Atstumai ten milžiniški, užtat ir įspūdžiai ir reikšmė tų dienų didelė ir ilgai liekanti spaudoje ir gyvenime.

JAV-se, kur lietuvių nepalyginamai daugiau, neįmanoma besutilpti į kelių dienų ir kelių sričių programą. Čia jau yra išryškėję kas keli metai rengiamos Dainų šventės, Kultūros kongresai, šokių šventės, bendruomenės suvažiavimai, jei neskaityti Alto ir kitų kongresų. Ateityje numatoma — teatro festivalis, jaunimo kongresas... Pietų Amerikos trys kongresai vykę vis kituose kraštuose, į to kontinento lietuvių veiklą yra įnešę naujos gyvybės. Jų negalima vadinti, kaip kaikurie kritikai išsireiškė, "įgrotos plokštelės" sukimu. Visa tai rodo lietuvių dvasinį gyvumą, budrumą ir rūpinimąsi lietuvybe ir Lietuvos ateitimi. Reiškia lietuvio dvasią ir valią, kurios nesugiuždo nei laikas, nei priešai. Gaivėja juose dalyvaujantis, stiprinasi ir sekantis iš tolo.

Ateityje kongresuose, ypač Pietų Amerikoj, bet neišskirtina ir Australija, nepakaktų tenkintis vien "savomis jėgomis". Koncertines programas turėtų papildyti menininkai iš JAV-bių. Ypač ten, kur savos jėgos silpnos. Bet ir ten, kur savųjų netrūksta, kultūrininkų (dainininkų, rašytojų, aktorių) bendradarbiavimas būtinas. Nereikia manyti, jog jie nukonkuruos savuosius; meno turtais dalinkimės visi.

Iš III PAL kongreso. Vieno posėdžio metu (iš dešinės): kun. dr. A. Milius, K. Čibiras, prel. A. Arminas (poetas Venancijus Ališas), V. Sidzikauskas, min. S. Lozoraitis, prel. Ign. Albavičius, prel. J. Balkūnas, vysk. V. Brizgys, J. Kapočius ir kt. II ir III eilėse matyti seselių pranciškiečių grupė.
A meeting during Lithuanian congress of South America.

TREČIASIS PIETŲ AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

Trečiasis PAL kongresas, įvykęs šių metų vasario 18-21 dienomis Sao Paulo mieste, Brazilijoje, savo dalyvių, delegatų ir svečių iš toli skaičiumi žymiai prašoko Buenos Aires ir Montevideo kongresus. Delegatų ir svečių iš tolimesnių lietuviškų telkinių, kaip Argentinos, Urugvajaus ir net JAV įregistruota 150 jų tarpe 33 sdudentai. kaikuriuose kongreso aktuose, dalyvavo šimtai senpauliškių lietuvių.

Pirmą kartą į PAL kongresą atvyko J. E. vysk. V. Brizgys, Lietuvos Diplomatijos šefas min. St. Lozoraitis, prelatai: Ig. Albavičius, J. Balkūnas ir V. Arminas; PLB Centro Valdybos atstovas dr. L. Nasvytis, JAV LB ir BALF atstovė dr. E. Armanienė. Dalyvavo ir VLIKo pirmininkas V. Sidzikauskas. Sveikinimus raštu ir telegramomis atsiuntė Lietuvos Diplomatinė bei Konsuliarinė Tarnyba, daugelis pasaulio lietuviškųjų organizacijų ir laikraščių.

Prel. P. Ragažinskas, Sao Paulo liet. parap. klebonas, III-jo Pietų Amerikos Lietuvių kongreso rengimo komiteto pirmininkas.

Rt. Rev. P. Ragažinskas, pastor of the Lith. Catholic Church in Sao Paulo, Brazil; arragement committee chairman of the recently held South American Lith. Congress.

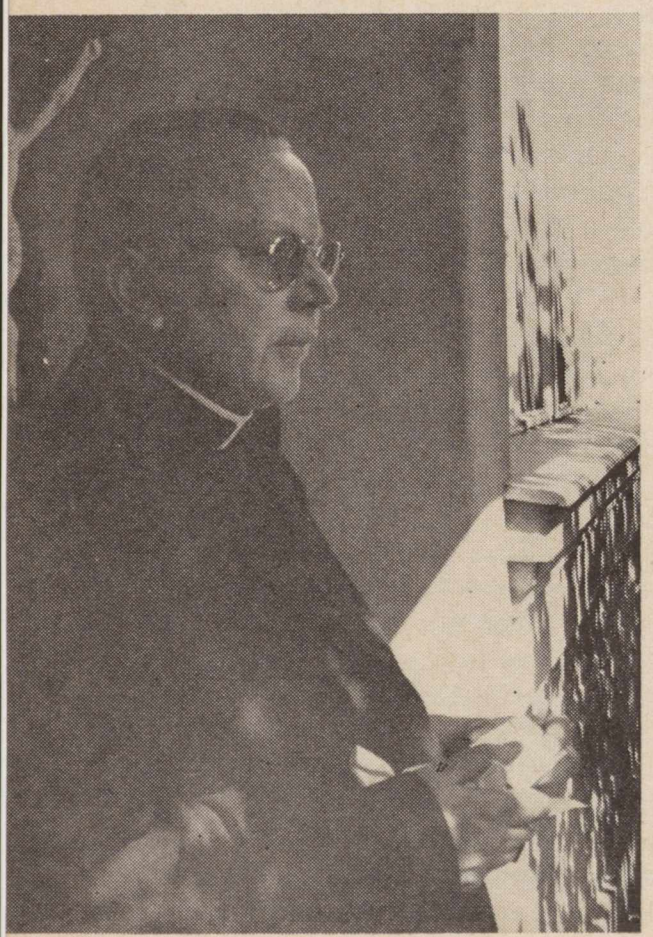

Sekant pirmųjų kongresų tradiciją, trečiajam kongresui vadovauti buvo paliktas jo organizacinis komitetas su prel. P. Ragažinsku priešakyje. Jo pavaduotojais buvo J. Antanaitis ir A. Boguslauskas. Iškilmingi posėdžiai ir socialiniai pobūviai vyko Pranciškiečių gimnazijos salėje, Vila Zelinoje. Ten lietuvių bažnyčioje kongresas buvo pradėtas vysk. V. Brizgio laikytomis Mišiomis su jo pamokslu.

Kongreso organizatoriai buvo numatę keletą sekcijų, tačiau tikrovėje veikė tik viena pagrindinė, pavadinta politine-visuomenine, kuriai pirmininkavo Čibiras iš Urugvajaus. Jo referatas apie P. Amerikos lietuvių veiklą ir jos derinimą iššaukė labai gyvas, nuoširdžias ir pozityvias diskusijas, kuriose pasisakė apie 30 kultūrininkų bei visuomenininkų.

Svarstyta visiems lietuviams bendri ir specifiniai rūpesčiai: lituanistinės veiklos pagyvinimas, lietuvybės išlaikymas jaunojoje kartoje, talkinimas Lietuvos laisvinimo darbams, diplomatinių Lietuvos santykių atnaujinimas Argentinoje ir Brazilijoje, tampresni santykiai tarp pačių lietuvių visoje Pietų Amerikoje.

Diskusijų vedamosios mintys buvo išreikštos rezoliucijų bei deklaracijų forma. Deklaruoias solidarumas su VLIKu, Lietuvos Diplomatine Tarnyba, LL Komitetu, PLB-ne. Priimta eilė sveikinimo ir padėkos telegramų. Padėkota Vatikanui, Ispanijos ir Italijos vyriausybėms už lietuviškas radijo transliacijas. Paskelbtas protestas dėl religijos persekiojimo Lietuvoje, kreipimasis į Jungtines Tautas ir 24 Komitetą. Nutarta įsteigti P. Amerikos Lietuvių Tarybą. Ketvirtasis PAL kongresas numatytas Buenos Airese, Argentinoje, 1967 metais.

Zuzana Valatkaitė, kongreso solistė iš Argentinos.

Po atskirą posėdį turėjo jaunimas ir dvasininkai, kuriems pranešimą padarė vysk. V. Brizgys.

Šio kongreso proga būta didelių aktų ir S. Paulo centre. Vasario 16 minėjimas miesto teatre (Teatro Municpal) sutraukė arti 2000 publikos. Čia paskaitą apie tarptautinio komunizmo pavojų laisvajam pasau-

Soloists and accompanist who participated at the Lithuanian Congress of South America.

Kazimieras Ambrozevičius, tenoras, kongreso solistas.

Vaclovas Laurinaitis, baritonas, kongreso solistas.

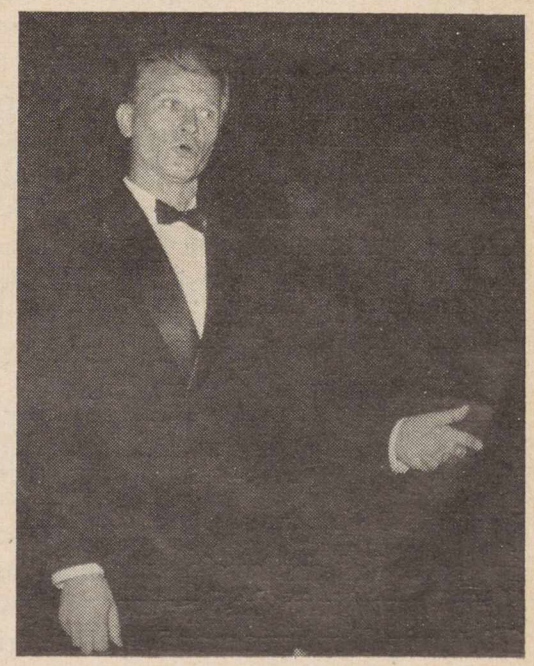

liui skaitė prof. Plinio Correa de Oliveira, įžymus lietuvių bičiulis brazilietis. Angliškai ir letuviškai apie minėjimo reikšmę kalbėjo V. Sidzikauskas. Meninę dalį atliko stiprus V. Tatarūno vedamas sanpauliečių lietuvių choras su savo solistais, du vietiniai tautinių šokių ansambliai ir "Rambynas" iš Argentinos. Šventės iškilminga nuotaika ir šauni aplinkuma paliko neišdildomų įspūdžių.

Dvasią keliančios buvo pamaldos S. Paulo katedroje, kur Mišias atnašavo lietuvis vyskupas, galingai giedojo lietuvių choras, daug jaunimo asistavo tautiniais drabužiais, pamokslai buvo sakomi net trimis kalbomis.

Kongreso delegacija sveikino Gubernatorių Adhemar de Barros, kurio nuomone, artimi didelės svarbos tarptautiniai įvykiai pakeis ir Lietuvos situaciją. Vietos spauda, ra-

Nukelta į 6 psl.

Iškilmingo posėdžio metu Sao Paulo miesto teatre, kur telpa 1600 žiūrovų. Oficialioje dalyje kalbėjo V. Sidzikauskas ir portugališkai prof. Plinio Correa de Olivera. Meninėje dalyje pasirodė 4 solistai, tautinių šokių grupės ir S. Paulo liet par. choras, dir. V. Tatarūno.

The closing meeting and concert at the city theater in Sao Paulo.

Sao Paulo lietuvių choras, diriguojamas V. Tatarūno, atlieka programą, padainuodamas Kur bėga šešupė, Lietuviais esame... ir Mes grįšim.

Lithuanian choir of Sao Paulo, under the direction of V. Tatarūnas.

Lucija Šukytė akomponuoja solistei H. Ehlers (koloratūris sopranas).

Sao Paulo lietuvių tautinių šokių ansamblis, dalyvavęs kongreso programoj.
Lith. Folk Dance Ensemble from Sano Paulo, Brazil.

Argentinos lietuvių tautinių šokių ansamblis "Rambynas". Kongrese šoko 40 minučių tautinių šokių pynę "Užbaigtuvės". Ansamblis gerai šoka ir yra kviečiamas Buenos Aires televizijos stočių bei meninių subuvimų.
Lith. Folk Dance Eensemble "Rambynas" from Argentna.

dijas ir televizija nemaža dėmesio skyrė kongreso vaidmeniui, pabrėždami jo antikomunistinį pobūdį. Informacijos darbe sėkmingai talkino Brazilijos katalikų studentų sąjunga (SEDTFP).

Kitos tautos šiuo metu Brazilijoje panašių kongresų neturi, tad lietuvių sąskrydis buvo ypač pastebėtas. Prie planingesnės organizacijos ir daugiau patyrimo šį įvykį būtų buvę galima panaudoti dar platesnei informacijai apie Lietuvą. Pasigesta bent vieno specialaus leidinio portugalų kalba ir ryšininkų su nformacijos šaltiniais. Teko pasitenkinti improvizuotomis pastangomis daugiausia iš toli atvykusių svečių iniciatyvos... Gal organizaciniams trūkumams tektų priskirti ir žymesnių oficialių braziliečių nepasirodymą net iškilmingame akte, lygiai kaip stoką jų žodžio bent raštu pasveikinant. Tais atvejais Buenos Airėse ir ypač Montevidejuje buvo pasiekta didesnių laimėjimų.

Tačiau visumoje III PAL kongresas savo sėkme buvo lyg ir pirmųjų vainikas. Pirmiausia jis išjudino didžiausio P. Amerikoje lietuvių telkinio entuziazmą ir ryžtą. Pačių Brazilijos lietuvių pastebėjimu, tokio naujo vėjo per paskutinį dešimtmetį jiems jau gyvybingai reikėjo. Vieno kito bendrame darbe nepritapusio iš anksto keltas skepticizmas ir sentviški dejavimai liko be realios atramos.

"Mūsų Lietuvos" redaktorius T. J. Kydikas padarė tokią išvadą:

"Kongresas praėjo nepaprastai šiltoje, jaukioje nuotaikoje. Neįvyko nė vieno aštresnio susikirtimo. Yra tekę dalyvauti daugelyje mūsų suvažiavimų ir kongresų, bet tokio darnaus, vieningo, tokios keliančios atmosferos kituose neteko patirti... Tuo požiūriu mūsų kongresas bene bus pirmas toks jaukus ir šiltas. Taip vieningai visų pasisakyta svarbiausia mūsų tautos gyvybės ir laisvės klausimais, kaip retai kada. Rekorduojame tą faktą kaip didelę mūsų visuomenininkų, kultūrininkų ir politikų pažangą. Ta vienybė ir broliška lietuvio meilė lietuviui tegu klesti ir toliau... Valia kiekvienam pasigėrėti gerai nusisekusiu darbu. O III PAL kongresas pasisekė daug geriau, negu patys jo organizatoriai galėjo drįsti tikėtis."

Jei kongresus organizuojant rengimo komisijose dalyvauja paprastai tik saujelė veikėjų, piniginius išteklius tiems kongresams telkiant reikalinga jau plačiųjų masių parama. O tos paramos sanpauliškiai nepagailėjo; tai buvo reikšmingas ir psichologinis veiksnys.

Per puspenktų metų Amerikos lietuviai pajėgė suorganizuoti tris kongresus. Tai gražių vilčių teikiąs įsisiūbavimas. Jei tokius kongresus ir tokiu tempu bus įmanoma tęsti ir tobulinti, ypač vis daugiau patraukiant jaunimo, mūsų išeivija po Pietų Kryžiumi bus pateisinusi savo įnašą į bandrąjį iletuvių patriotų kultūrinį ir visuomeninį lobyną; bus su kaupu pateisinusi ir kongresų iniciatorių viltis. **Č.**

Dešinėje: Rio de Janeiro kapinės, kurių taku paėję, kairėje rasite Sibire ir tremtyje žuvusiems lietuviams pagerbti paminklą. (Žiūr. šio LD nr. viršelio antrą pusę). Kairėje: Vliko pirm. V. Sidzikauskas (vidury), P. Babicką (dešinėj), Alg. Gustaitis (kairėj), talkinęs LD šio nr. nuotraukomis.
Rio de Janeiro cemetery where a monument has been erected to commemorate Lithuanians, who died in emmigration and exile.

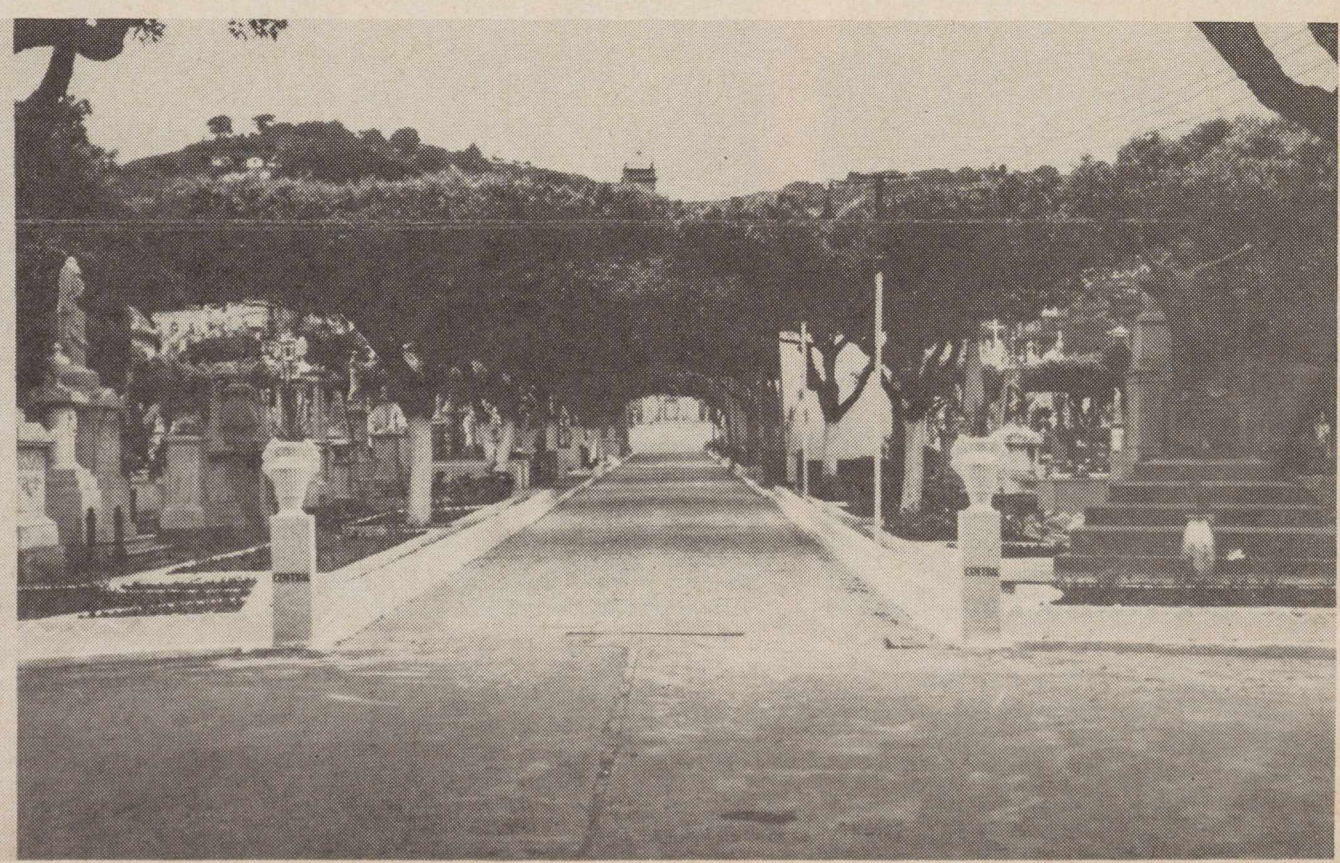

II-jo P. Amerikos Lietuvių kongreso delegacija su Montevideo burmistru Ledo Arroyo Torres (1963 metais).
Lith. Congress delegation paying a visit to the mayor of Montevideo.

PIRMIEJI PIETŲ AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAI

Kai 1960 metais per Velykas keletas lietuvių susirinko į Jurgio Gilvydžio, Lietuvai Išlaisvinti Centro Argentinoje, namus, jiems besidalinant pastabomis apie lietuvių buitį šiame kontinente vaizdas neatrodė džiuginantis. Jau trisdešimčiai metų praslinkus nuo didžiosios lietuvių emigrantų srovės susitvenkimo Brazilijoje, Argentinoje ir Urugvajuje, buvo ryškus visuomeninių bei kultūrinių lietuviškų pajėgų apsilpimas, jei ne apmirimas.

Vieni išmirė, daugelis senstelėjo, sunegalavo, didžioji dauguma naujųjų ateivių po antrojo pasaulinio karo spėjo kitur išsikelti. Organizacijos be reikšmingesnio atsijauninimo, chorai sunkiau sulipdomi, atskiri veikėjai, jau labai negausūs, pavargę ir daugeliu atvejų be artimesnio ryšio ir be veiklos suderinimo. Jaunosios kartos nutautėjimas, išimtis išskyrus, nesulaikomas.

Toks maždaug vaizdas ne vienoje kurioje, bet visose didesnėse lietuvių kolonijose. Kas daryti, kaip gelbėtis jau ne tiek nuo fizinio mūsų tautiečių nykimo, kiek nuo dvasinės mirties? Viešai ir privačiai kaikurie pesimistiniai pranašai lietuvybės išlikimui po Pietų Kryžiumi skyrė tik dešimtmetį, daugiausia du. Tačiau problemą svarsčiusieji tą Velykų popietį buvo nusiteikę šviesiau. Jie manė, kad į apmirštančią lietuvišką veiklą šiame kontinente reikia ir dar galima įnešti naujo gaivinančio vėjo, naujų protus ir širdis išjudinančių motyvų ir įdomesnių, patrauklesnių įsisiūbavimo būdų.

Svečias iš Montevideo, Lietuvos Pasiuntinybės spaudos attache K. Čibiras klausė senesnių veikėjų, kodėl P. Amerikos lietuviai per 30 metų neieškojo ar nesurado būdų glaudesniam tarpusavio bendradarbiavimui, kodėl bent tarp didesniųjų lietuviškų telkinių Brazilijoje, Argentinoje, Urugvajuje nėra kolektyvinių ryšių, kodėl mūsų telkiniai visuomeninės bei kultūrinės veiklos plotmėje vienas nuo kito atskilę kaip tolimi kalnai ar akmens prie bedugnės?.. Argi jau neįmanomas suartėjimas, bendromis jėgomis koks didesnis, reikšmingesnis darbas, tarpusavinis atsigaivinimas, susipažinimas, dvasinis pakilimas? Svečias kėlė mintį, kad tokiems tkslams yra sėkmingų priemonių, kaip, pavyzdžiui, platesnio masto tautiečių sąskrydžiai, pavadinti kongresais, konferencijomis, studijų dienomis ar paprastai lietuvių dienomis, kaip jau tradicija virtusi Kanados lietuvių diena ir pan. P. Amerikos lietuvių sąlygose pradžioje būtų galima bandyti panašią Argentinos-Urugvajaus lietuvių dieną bei suvažiavimą, o su laiku gal pavyktų patraukti ir Braziliją, kuri geografiškai žymiai nutolusi nuo lietuviškų telkinių prie La Platos.

Pastogės šeimininkas Gilvydis, entuziazmo pagautas, įsiterpė: "Ką čia, sako, suvažiavimas!.. Jei jau daryt, tai daryt tikrą kongresą, ir tai greitai, dar šiemet!"

Minčiai pritarė Lietuvai Išlaisvinti Centro pirmininkas C. Juknevičius, LB pirmininkas Ig. Padvalskis ir kiti. Proga lyg ir siūlėsi. Tai Lietuvos pavergimo dvidešimties ir Lietuvai Išlaisvinti Centro Argentinoje dvidešmties metų veiklos sukaktis. Po nuodugnesnių pasitarimų buvo apsispręsta pirmąjį PAL kongresą Lietuvai Išlaisvinti Centro vardu organizuoti Argentinoje dar tais pačiais metais.

Pirmas posėdis organizaciniam komitetui ir komisijoms išrinkti iš organizuotosios visuomenės rado pakankamą pritarimą, nors vėliau ne visi savo įsipareigojimus ir pažadą tęsėjo. Visa kongreso organizavimo ir pravedimo našta buvo išnešta tik keleto tyliai ir kantriai dirbusių veikėjų su LICA pirmininku ir sekretorium priešakyje, talkinant jų bendradarbiui iš Montevideo, muzikui V. Rymavičiui, inž. St. Babroniui, "Laiko" redaktoriui kun. A. Steigvilai, tautinių šokių ansambliui "Rambynui" ir kitiems.

Nežiūrint kliūčių ir laiko stokos geriau pasiruošti, I-sis Pietų Amerikos Lietuvių Kongresas įvyko gruodžio 2 - 5 dienomis Avellanedoje, Buenos Aires priemiestyje. Buvo ypatingas tuo, kad nepaprastomis pastangomis buvo informuojami argentiniečiai apie Lietuvos situaciją ir lietuviškąją kultūrą. Tomis temomis Buenos Aires centrinėse salėse suorganizuotos K. Čibiro paskaitos ispanų kalba, LL komiteto ir ACEN pirmininko V. Sidzikausko pranešimai spaudai ir televizijai, reportažai apie kongresą didžiuosiuose dienraščiuose.

Lietuviškoje kongreso programos dalyje centrinė tema buvo K. Čibiro referatas apie P. Amerikos lietuvių įnašą į Lietuvos laisvinimo veiklą. Meninę programą su intensingu pasiruošimu atliko muz. V. Rymavičiaus vedamas šv. Cecilijos choras, vietos solistai, L. Grišonienė iš Urugvajaus, tautinių šokių ansambliai. Šiame kongrese dalyvavo gana gausi Urugvajaus lietuvių delegacija ir Brazilijos lietuvių atstovas. Įžymiausias garbės svečias buvo V. Sidzikauskas. Pirmininkavo atsakingas veikėjas C. Juknevičius.

Vienas svarbiausių I PAL kongreso nuopelnų, be abejo, buvo tas, kad jis p i r m a s i s.

Antrąjį PAL kongresą tada nutarta už dviejų metų ruošti kitame La Platos krante, Urugvajaus sostinėje Montevideo, kur gyvena keletas tūkstančių lietuvių. Tai padaryta 1963 metais vasario 22 - 26 dienomis. Šio kongreso rengėjai ir dalyviai susidūrė su nenumatytomis kliūtimis: kaip tik tomis dienomis Urugvajų ištiko generalinis streikas — be susisiekimo, be šviesos, be nieko vasaros karščiuose... Bet lietuviškas ryžtas ir tokias kliūtis įveikė. Kongresas vistik buvo pravestas, kaikuriais požiūriais net su nemažu pasisekimu.

Antrajame PAL kongrese pagrindinės temos buvo apie lietuvybės išlaikymo P. Amerikoje (referentai: C. Juknevičius, H. Mošinskienė, K. Čibiras), o vyraujantis įspūdis, tai kad esama daugiau jaunimo kongreso. Ir organizaciniame komitete ir programų išpildyme veikliai reiškėsi daugiau pats jaunimas. Čia nebuvo apsieita ir be sporto. Į Sao Paulo jau atvyko nemaža lietuvių grupė, prel. P. Ragažinsko vadovaujama. Šiame kongrese kaip garbės svečiai dalyvavo iš Toronto PLB pirmininkas dr. J. Sungaila su žmona, savo žodžiu ir ryžtingu pavyzdžiu prisidėjęs prie pakilios nuotaikos nors ir sunkiose sąlygose. Jame buvo ir J. Kapočius iš Bostono, G. Sirutienė iš Čikagos. Pirmininkavo Vyt. Dorelis.

Urugvajaus vyriausybė ir Montevideo savivaldybė parodė lietuvių kongresui išimtino palankumo ir moralinės paramos. Kongreso delegacijoms buvo atviros durys į Prezidentūrą, Užs. Reikalų Ministeriją, pas miesto burmistrą, kur su Lietuvos atstovu A. Grišonu delegatai buvo pagarbiai priimti, išgirsti, padrąsinti. Prezidentūroje jiems buvo pasakyta: "Mes urugvajiečiai, jums, lietuviai, turime padėkoti už jūsų pastangas parodyti sovietinio imperializmo pavojų. Jūs, gyvendami toli nuo tėvynės, bet gerai žinodami ką komunistai joje daro, turite drąsos tarti protesto ir įspėjimo žodį. Nors sunkiomis sąlygomis, suorganizuojate tokius kultūringus kongresus."

Savivaldybė kongresui parūpino susisiekimo primonių, o elektros nesant, posėdžiai ir pokyliai atlikti pre žvakučių... Meno vakaras, kuriame turėjo savo programas Urugvajaus ir Argentinos lietuvių chorai su solistais ir tautinių šokių ansambliai, atliktas Montevideo savivaldybės teatre, o iškilmingas konkreso uždarymas miesto centre prie Laisvės aikštės, kur lietuviai įspūdingai pasirodė laisvės demonstracijoje. Kongresas turėjo organizuotus ryšius su spauda, radiju ir tarptautinėm žinių agentūrom, tad susilaukta plataus masto atgarsių.

C. V.

Pietų Amerikos lietuvių kongresų idėja gimė prieš penkeris metus Jurgio Gilvydžio pastogėje, Buenos Airese. Jai apsvarstyti sušauktas veikėjų būrelis, kuriame pirmas iš kairės stovi J. Gilvydis, Lietuvai išlaisvinti Centro Argentinoje sekr. Pirmas iš deš. sėdi to centro pirm. C. Juknevičius, II-as — Ig. Padvalskis, LB pirm., III-čias svečias iš Urugvajaus K. Čibiras, Lietuvos Pasiuntinybės speudos attache; II-as antroje eilėje iš dešinės — muz. V. Rymavičius, šv. Cecilijos choro ved. Jie sudarė I-jo kongreso, įvykusio 1960 metais Buenos Airėse, rengėjų ir vykdytojų branduolį.
Meeting of the first committee who began plans for the Lithuanian Congress in South America.

Petras Babickas

Brazilijos džiunglėse

Pirmą dieną atvykus į Arapongą, pietų metu į salę įdrumbėjo gražaus sudėjimo ūkininkas. Atvažiavęs jis pamatyti Liudo ir šiaip turėjęs reikalų. Gyvenąs Brazilijoje jau 20 metų. Už trijų mylių turįs ūkelį.

"Važiuok pas mane porai mėnesių," pakvietė jis mane. Patiko jo linksmumas ir nuoširdumas, pasižadėjau. "Tai žiūrėk, kai išlipsi Subaudijoj, tuoj pirmo žmogaus paklausk, kur gyvena Konstantinas — lituano — nurodys tuoj, ten visai netoli."

Sėdžiu sugverusiame, keleivių pergrūstame autobusiukyje, daugybės ryšulių slegiamas. Jei gavau vietą atsisėsti, turiu būti dėkingas savo kaimynui, šią tvankią dieną dėvinčiam odinį švarką. Jis mane palaikęs rusu. Kai pasisakau esąs lietuvis, plačiai nusišypso ir pradeda deklamuoti:

Chotj i viek v Braziliji probudu,
No lietuviškai kalbėti nezabudu...

Mane stebina šio apysenio, bet tokio energingo ir linksmo žmogaus kalbumas bei palankumas. Lietuviškai kalbėti jis nemoka (gimęs ne Lietuvoje), bet gerbia lietuvius ir yra su jais praeity bendravęs. Netrukus sužinojau, kad Rusijoje, revoliucijos metu jis neteko visų savo santaupų — 25.000 aukso rublių, o paskum, kaip vokiečiai jam konfiskavo 2.000 dolerių... Brazilijoj visur trankęsis, visko matęs, niekada čia nėra sirgęs, nors sunkių dienų daug teko pakelti. Dabar jau nebesidomi jokiomis avantiūromis, nusiraminimą surado filosofiškame batsiuvio amato praktikavime Arapangoje. O į Sabaudiją važiuojąs tenai atidaryti mėsos parduotuvę. Taip sau, ne dėl biznio, bet dėl sporto...

Kadangi pakeliui nuleido padangą, tai Sabaudiją pasiekiame pavakary. Pirmas paklaustas, sakosi girdėjęs apie lituano, vardo neatsimenąs, bet tai nesą arti. Matau — kelias į kairę tik vienas, patraukiau juo, manydamas netrukus pamatyti ūkelį, apie kurį su tokia meile ir humoru kalbėjo Kostas.

Einu mišku jau antrą kilometrą, bet nematau jokio ūkio, tik mažą namelį. Klausiu: taip. Toliau ir bus lituano! Einu ir baiminuosi. Debesys gaubia dangų. Aplinkui miškas. Greit sutems. Kas tada? Neatsiginsiu užpultas kokios oncos, — o gal ko gero, gyvatės,— su foto aparatu ar portefeliu. Už nugaros girdžiu kažkieno žingsnius. Mane paveja dvi "nenatūraliai šviesios asmenybės", tiksliau — du tamsiaveidžiai, jauni kaboklai (vadinami žemdirbiai), labai baltais drabužiais, neginkluoti.

— Boa tarde, senhores, — užkalbinu juos. o žaibo greitumu galvoju: "Vienas su nepažįstamais miške, kažkur Brazilijos interioro užkampyje, kur ir piktų žmonių netrūksta. Jei neužmuš, tai bent pinigus, nors nekiek jų turiu, bei foto aparatą atims. Na, žinoma, ir laikrodį..."

— Boa tarde, — linksmai, draugiškai atsiliepia jie, ir aš iš karto suprantu, kad tai geri vyrai.

— Kur eini, senhor? — klausia vienas jų, atrodo, vyresnis.

— Pas Kostą... Lituano... Pažįsti?

— Kaip gi, pažįstu. Geras žmogus... A cachoro nebijai?

Ir kada nesulaukia atsakymo (Ką aš galiu atsakyti, jei pirmą sykį gyvenime tą žodį girdžiu ir net supratimo neturiu, ką tai galėtų reikšti?) , jiedu persimeta žodžiais ir man praneša:

— Na, tai mes poną palydėsime.

Šaltis perlieja kūną: "Pražuvai, Petrai!" — galvoju.

Vogčiomis pasižiūriu į palydovus: — velnioniškai stambių raumenų vyrukai! Ir vis dar kalba su baisia veido išraiška apie cachoro. Einame žąsele — aš vidury. Pavaišinu juos cigarais ir nespėjame juos surūkyti, staiga... girdžiu lietuviškai kalbant.

Vaizdas: už kelio pasisukimo, ant parvirtusio rąsto, ramiausiai sėdi Kostas, o prieš jį šautuvu pasirėmęs stovi tikras lietuviškas medžiotojas. Juos supa ketvertas šunų, kurie net nemano loti: mat, — medžiokliniai.

Mano kaboklai labai nudžiunga, galėdami mane atiduoti patricijams (tautiečiams) ir nusiskubina savo keliais, o aš užpuolu Kostą:

— Tai taip pora žingsnių nuo Sabaudijos? Kaboklai visą kelią mane gąsdino kašoro! Kas tai per velnias?

Medžiotojas nusikvatoja:

— Visa apylinkė čia įbauginta Kosto "Tigru". Žinoma, jis tikrai kitoks nei šie, — parodo jis į medžioklinius.

— Ar gi jis toks baisus?

— Man — ne, juodžiams — kas kita...

Dar kokį puskilometrį einame ligi Kosto namų. Jau iš tolo girdžiu šunų alasą, ir, nors esu su šeimininku, nepasakysiu, kad būtų malonu. Kieme apsupa mus keli vienodi rudi su juodais taškais šunes, kurių tarpe aktingiausiai pasireiškia kalė. Atokiau įžiūriu ramų, didelį, tokios pat spalvos šunį, bet jis tingus, todėl aš nebekreipiu į jį dėmesio. Tik kai jau sėdžiu prie vaišių stalo, neiškenčiu nepaklausęs:

— Kur gi tas baisusis Tigras, Kostai?

— Na gi tas, kuris dabar tave taip atsidėjęs stebi, — paaiškina šeimininkas.

Pasirodo, tai tas ramusis milžinas, šviesiai mėlynomis akimis. Prisipažįstu, niekuomet nesu matęs rudo šuns su gražiai mėlynomis akimis. Ir jo žvilgsnis toks protingas, rodos, kiaurai veria. Iš karto tas šuo man labai patinka.

— Duok jam šį kaulą, — sako Kostas. — Jeigu priims, būsite geri draugai.

Tigras, suėdęs kaulą, ramiai prieina prie manęs ir paguldo galvą ant kelių.

Visą viešėjimo laiką buvome su juo geriausi draugai, tuo tarpu kalė ir jos atžalynas nuolat keldavo alasą, kai tik aš artėdavau prie kiemo vartų.

Kostas rengiasi kitais metais statyti naują trobą "kaip reikiant", nors ir dabartinė man labai patinka. Ji lengva, bet patvari: sienos padarytos iš perskeltų jaunų palmių kamienų, stačiai subedžiotų į suplūktą žemę. Sienos praleidžia daug gryno oro. Manau, kad jos praleido ir beijaflor'ą (atseit — gėlių bučiuotoją; taip braziliškai vadina kolibri, patį mažiausią paukščiuką, žvilgantį, kaip brangakmenį), kuris šį rytą kelias akimirkas skraidė virš mano veido. Vos pabudęs, maniau, kad dar akys raibsta.

Kosto žemės, palyginti, nedidelis plotas tįso prie upelio, kurių čia labai gausu. Gražiausią ūkio dalį prie jo šemininkas paskyrė... kiaulėms. Už upelio gyvena kaboklas Sebastijonas, kietas, kaip titnagas senis, linksmas, savotiškai gudrus ir — kaip ir visi kaboklai — poetiškos sielos. Jo ūkis žymiai didesnis, bet ūkiškių gėrybių nepalyginamai mažiau. Gal jis jų ir nenori turėti? Kas supras kaboklą? Nebent tik gitara, kuriai jis išsako visas savo sielos paslaptis.

Kosto žmona rami, maloni lietuvė, kiek galėdama rūpinasi gerinti maistą, kuris ir taip jau labai skanus. Mane ji nudžiugina, parodydama visą dėžę lietuviškų knygų.

— Tai sūnaus, — aiškina ji, — kuris dabar mieste. Per laiškus, čia gyvendamas, išmoko greitaraščio, dabar išsikvietė į Sao Paulo — tarnybą davė. Pasakoja ir glamonėja mažąją dukrelę, šviesiaplaukę ir žydriaakę, kaip tėvai. Vyresnioji, Onutė, jau — pana ir, rodos, turi sužadėtinį. Visi trys lietuviškai kalba, kad net miela klausytis.

Kostui tinsta koja. Pašaukė Sebastijoną. Tas Tuoj labai savotiškai ėmė ją gydyti: paėmė kamforos, paskuto ir sutrynė juodo stipraus tabako, kuris čia perkamas susuktas į kietą liną, dar kažką įžeria į puodelį... Reikia tik paskutinio "elemento". Niekas nenori jo duoti. Kostas juokaudamas maldauja: "Vyrai, moterys, duokit šlap... "

Dyvų dyvai! Per naktį "tuo brudu" aprištą koją rytą gerokai atleido. Sebastijonas, atrodo, lyg Nobelio premiją gavęs; žiūri į mane išdidžiai, o aš kiek nusiminęs, nes vakar gerokai pajuokiau tokį gydymo būdą...

Veik kas vakarą mus aplanko du, trys, o kartais keturi broliai Zumai, gyveną kaimynystėje. Jų vyriausias, tasai pats medžiotojas, sutiktas pirmą vakarą miške. Broliai labai smalsaujasi Lietuvos ir pasaulio naujienomis. Ir mes prasėdime prie "vilko akies" kartais ligi aušros. Iš medžiotojo patiriu apie antas (tapiras, gero telioko didumo, melsvai juodas žinduolis), oncas, pacas (vietinis šeriuotas žinduolis), tamandua (skruzdėdis). Iš kitų brolių sužinojau apie milho, cukrines švendres, kavą; bet daugiausia kalbėti tenka man ir Kostui.

Broliai turi ir seserį, bet ji nesilanko (Ar tik ne šio krašto mada?).

Broliai buvo atvežti iš Lietuvos maži, bet puikiai kalba lietuviškai. Jaunesnis jų sako: "Aš nors ir šiandien į Lietuvą važiuočiau". Gi kiek vyresnis: "Aš — kai bus laisva!" Labai juos gerbiu ir stebiuosi. Visą dieną, veik be poilsio, triūsia jie savo ūkyje, o vakarais, užuot išsitiesę lovoje ar pakortavę, klausinėja apie tolimąją tėvynę, pasaulį, žmonijos santvarką, žemėj esančią neteisybių priežastį ir daugelį kitų dalykų, kurie tik jau ne džiunglėse svarstytini.

Naktys nuostabiai tamsios. Didžiulės žvaigždės žėri, kaip tikri deimantai. Jos taip žemai, atrodo, iškėlęs ranka galėtum jas suskainioti. O visą aplinkumą supa paslaptingas miškas. Naktį niekur nesitraukiu iš kiemo be Tigro, kuris, atrodo, tokiais pasivaikščiojimais patenkintas. Kostas Tigrą labai vertina. Koks tai nepaprastas šuo — suprato praeitais metais, veždamas į turgų grūdus, pakeliui pametė maišą ir kitą dieną grįždamas namo rado Tigrą viduryje kelio, ant maišo gulintį ir nieko svetimo neprileidžiantį. "Guli, vargšelis, perkaręs, nelakęs, lyg tai būtų buvęs aukso maišas."

Kosto koja vēl tinsta. Susirūpinę mudu su Onute išėjome į miestelį ieškoti ichtiol'io, kurio gydomą savybę jau Lietuvoje buvau išmėginęs. Nors negavau ko norėjau, tik panašų, bet, ačiū Dievui — paveikia gerai. Koja greit gyja.

Nors Sebastijonas pradžioje skeptiškai žiūrėjo į mano gydymo būdą, bet buvo tiek kilnus, kad pasikvietė pas save, pagyrė ir apdovanojo savo gamybos rapadūra (vietinis labai saldus kepsnys), įsakęs keletą gabalų nunešti ir Kosto šeimai.

Keturių brolių šeimos žemės plotas žymiai didesnis už Kosto. Visa valia — tėvo ir motinos, kurie dar stiprūs, kieti lietuviai. Broliai turi pasodinę ir kavos diegų. Pigu ir patogu, nes kol kavos krūmai pradės duoti derlių — žemė dar naudojama ir kitoms kultūroms: kukurūzams, cukraus švendrėms ar mandiokai (vietinė bulvė).

Žinoma, brolių kavynas yra mažytis, palyginus su Sao Paulo valstybėje esančiomis šimtų tūkstančių krūmų kavos platacijomis, pro kurias važiuojant prisimena Kuršių Marių kopos.

* * *

Negaliu niekur įeiti į mišką, o ten matau daug margų paukščių ir dideliais žiedais krūmų. Kiekvienam žingsniui kelią reikia skintis ilgu peiliu, kurį vietiniai nešiojasi tam tikslui (be makšties) užsikišę už diržo. Nenuostabu, kad tokiais metriniais peiliais apsiginklavę mieli ir kuklūs kaboklai europiečiui atrodo tikri galvažudžiai.

* * *

Besidžiaugdamas darželiu ir rūtomis, kurios čia išauga net serbentų krūmo didumo, o jurginai ligi dviejų metrų, staiga jaučiu pro mano galvą praslenkantį didelį šešėlį. Iš karto neatkreipiu dėmesio į šį prajovą, tik netikėtai pakėlęs akis, matau šešetą urubū (didelis, juodas grifų giminės paukštis, mintąs dvėselena. Brazilijoj jų labai daug), visai žemai besisukinėjančių ir tupiančių ant nudžiūvusių medžio šakų, Kosto lauke.

— Bėk, Onut, pranešk tėveliui, kad urubū, matyt, atsivijo kokį sužeistą žvėrį: gal briedį, o gal ir oncą?

Kodėl aš, būtent, taip kalbu — pats nesuprantu. Visa vyksta savaime. Aišku: urubū laukia aukos. Jie — ištikimiausi sužeisto žvėries ir paklydusio žmogaus palydovai-sargai... prieš mirtį. Prie šių namų niekuomet nemačiau urubū. Jei jie šiandien atskrido, vadinas, netoli yra ir auka, kurią jie greitai tikisi savo aštriais snapais "tvarkyti". Logiškai sprendžiant — reikia surasti tą auką ir išgelbėti, jei dar galima, o jei jau pavėluota — — —

Matyti, lygiai taip galvoja ir džiunglių duktė Onutė. Ji ne tik pašaukė tėvą, atskubėjusį su užtaisytu šautuvu, bet dar nubėga kviesti ir vieną iš keturių brolių. Tas, viską metęs, atskuba veik įsitikinęs rasti mirties agonijoj oncą...

Urubū medyje tupi jau bent dvidešimts, o tolumoje dar juoduoja jų būrys. Seliname kukurūzų lauku, ieškodami aukos ir esame tikri ją greit atrasti, nes urubū laukia. "Pereitais metais urubū buvo atsivijęs briedį. Gi, kodėl šiemet negali būti onca?" — samprotauja balsu brolis medžiotojas.

— Radau, — staiga girdime Kosto balsą. Ir su stipriai pakančiomis širdimis bėgame į tragedijos vietą. Pamatome Kostą, kaimyno lauke įdėmiai žiūrintį į kažkokį didelį žvėrį, mėšlungiškai sutrauktom šviesiomis kojomis.

— Kas yra? Onca? — šaukiu aš.

— Zubū... (iš Indijos kilusi Brazilijoj labai paplitusi kuprotų karvių rūšis) atsako Kostas ir nusispiauna.

Dabar aš suprantu, kodėl jis stovėjo ties "onsos" lavonu užsiėmęs nosį. Pasirodo, kaimynas - vokietis atgabeno į Kosto palaukę padvėsusį teliuką.

— Visaip būna, — atsidūsta brolis medžiotojas, — bet aš nedrįstu pažiūrėti jam į akis.

Visų mūsų buvo išmintingiausias — Tigras. Niekaip negalėjome jo iškviesti iš trobos didžiosios medžioklės pradžioje. Dabar sutikęs mus nuleistomis nosimis, jis mataruoja uodega, o jo žydrame žvilgsnyje ryški pašaipa.

Petras Babickas, beletristas ir poetas, pasižymėjęs kelionų knyga Elada ir Lietuvos pajūrio meniniais vaizdais, po II-jo pas. karo gyvena Brazilijoje, Rio de Janeiro mieste, ir dirba Lietuvos Pasiuntinybėje. Iš pirmų įspūdžių Brazilijoj jis parašė knygą, kurios ištrauką čia spausdiname. Pasakojimą jis taip apipina menine forma, kad visa tampa beletristikos kūriniu.

Venancijus Ališas yra taip pat Brazilijoj gyvenąs poetas, išleidęs keletą poezijos knygų, kuriose šalia nostalgijos kyla krašto egzotika.

Venancijus Ališas

Cascata cristalina

Cascata cristalina

Iš neramaus kalnų šaltinio —
Iš žemės almančios žaizdos —
Srovena kraujas nuolatos.
Traškiu juoku nusikvatoja
Ir puola po granito kojų
Gelmėn cascata cristalina.

Rami ir išdidi žydrynėj
Viršūnė klausos amžinai,
Ką kalba verdantys klanai;
Kaip jaunas spindulys sudūžta
Į minkšto pūko tavo gūžtą
Spektru, cascata cristalina.

Ir tu to juoko sidabrinio
Šalia akmens įsiklausai.
Ak, ten pažįstami garsai
Tų marių, kur tave viliojo
Jaunystės metų tolumoje...
Dainuok, cascata cristalina!

Mane kažkas apsikabino
Ir glaudžia mylinčia ranka.
Pakyla metų uždanga!
Matau klonius ir pilką dangų...
Užgautas medžio medis žvanga —
Tai tu, cascata cristalina.

Joks paukštis siekti nemėgino
Skaisčiosios laiko keteros.
Aš grįšiu ten! Rausvos žaros
Jau akys kupinos, jau širdį
Iš tolo ta daina nugirdė...
Dainuok, cascata cristalina!

Baia

Vis kasdie į seną uostą ateinu
Atsisveikinti išplaukiančius laivus;
Palydėti dūmų kaspinus rausvus
Į platybę Okeano vandenų.

Tyluma — sesuo atogrąžų kaitros —
Atsisėda ant akmens šalia manęs.
Į akis tolydžio žvelgia stiklines,
Bet jų vyzdis tuoj kitais krantais klajos...

Vis tolyn tolyn — neženklintu taku — — —
Jau pažįstamus kraštus, girias matai!
Čiulba paukščiai ant pavasario šakų,

Baltos valtys priekin iriasi lėtai...
Lenksis burės, danguje ratus rašys — — —
Dvelksmo nėr: jas neša ilgesys.

Peisažas

Ties Jabaquara ketera ramia
Pakilęs, plaukia debesis per lietus.
Pro mano veidą svyra saulės žiedas
Ir temsta vandens putų šviesume.

Ranka pasieksiu skambančias versmes
Ir upelius į klonį nulydėsiu.
O klaidaus tako akmenys pravėsę,
Kur jūsų sunkios mintys mane ves?

Grakščias vilnių bučiuosite klostes
Ir šauksit iš pakrančių: Atė logo!
Žali sapnai į rūką grims ir ges...

Ant šviesiai mėlyno padangių stogo
Juodi šešėlių paukščiai tyliai sės...
O brilijantai juoksis iš gelmės.

Prie Butafogo įlankos

Iš Flamengo vilnių mačiau ištiestą ranką,
Iš Flamengo vilnių.
Pirštu rašė žodžius į atogrąžų dangų,
Rašė daug sakinių.

Buvo giedra aplink. Degė saulė lyg spurga
Ant padangių šakos.
Botafogo lopšy iš rūkų kilo Urca
Prie ramios įlankos.

Tylūs vandens žioravo ir plieskė žarijom
Kaip skaisti patena.
Rankos palenkė taurę — ir aukso prilijo
Jų žaizda kruvina.

Pasakyks ar ne sapnas, ne sapnas tik buvo—
Šito aš nežinau —
Kad sutirpęs į ašarą mariose žuvo
Mum abiem: man ir tau.

Mano ilgesys

Tu vis tolyn tolyn — viršūnėm Kubatono —
Aplenkdamas skardžius ir šaltas bedugnes.
Į kur lengvi sparnai prieš debesį raudoną
Per naktį tave neš?

Per eukaliptų girią plačios upės teka.
Prie marių balti miestai žiūri į marias.
Tu per klonius, tu per girias randi sau taką,
Nors niekas jo neras·

Eini. O aš lieku. Ir amžinąją mįslę
Nešiojuosi širdy ir daug dainų graudžių.
O mano ilgesys — dar vieną šviesų krislą
Pavogti iš žvaigždžių.

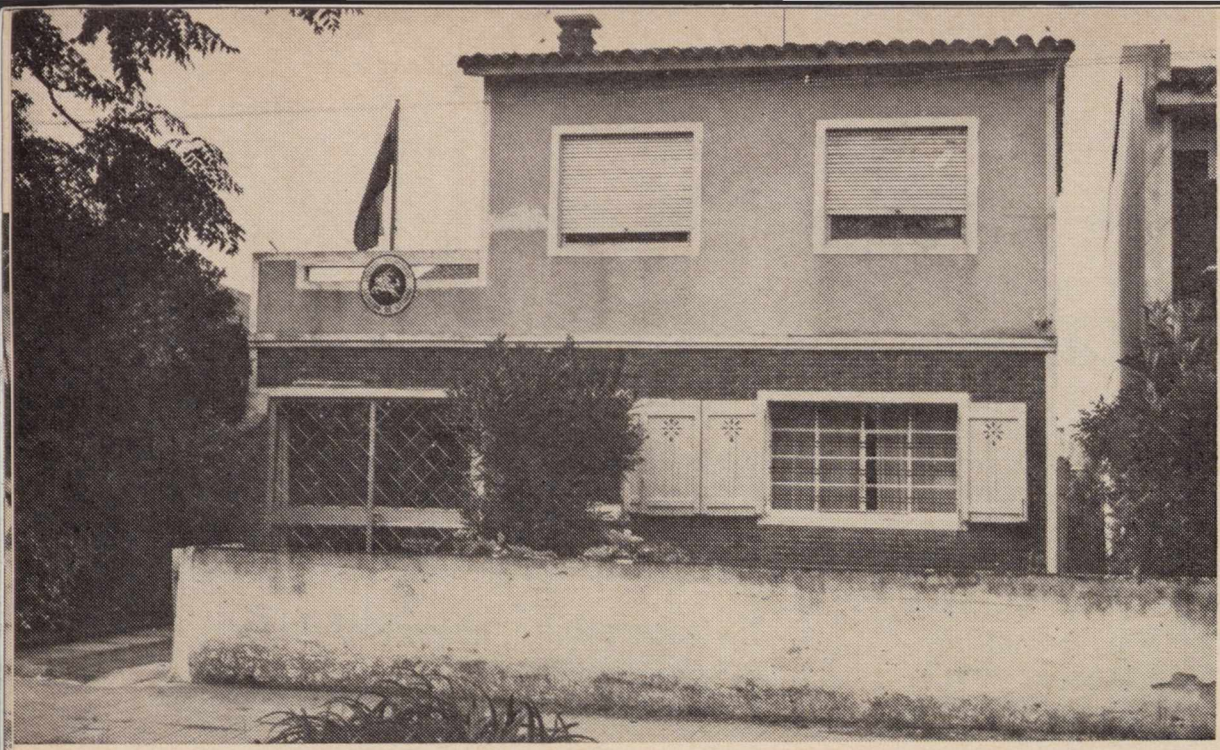

Montevideo mieste, Urugvajuje, puikiame rajone yra Lietuvos Pasiuntinybės namai, prie kurių nuolat plevėsuoja Lietuvos trispalvė.
The Lithuanian Legation in Montevideo.

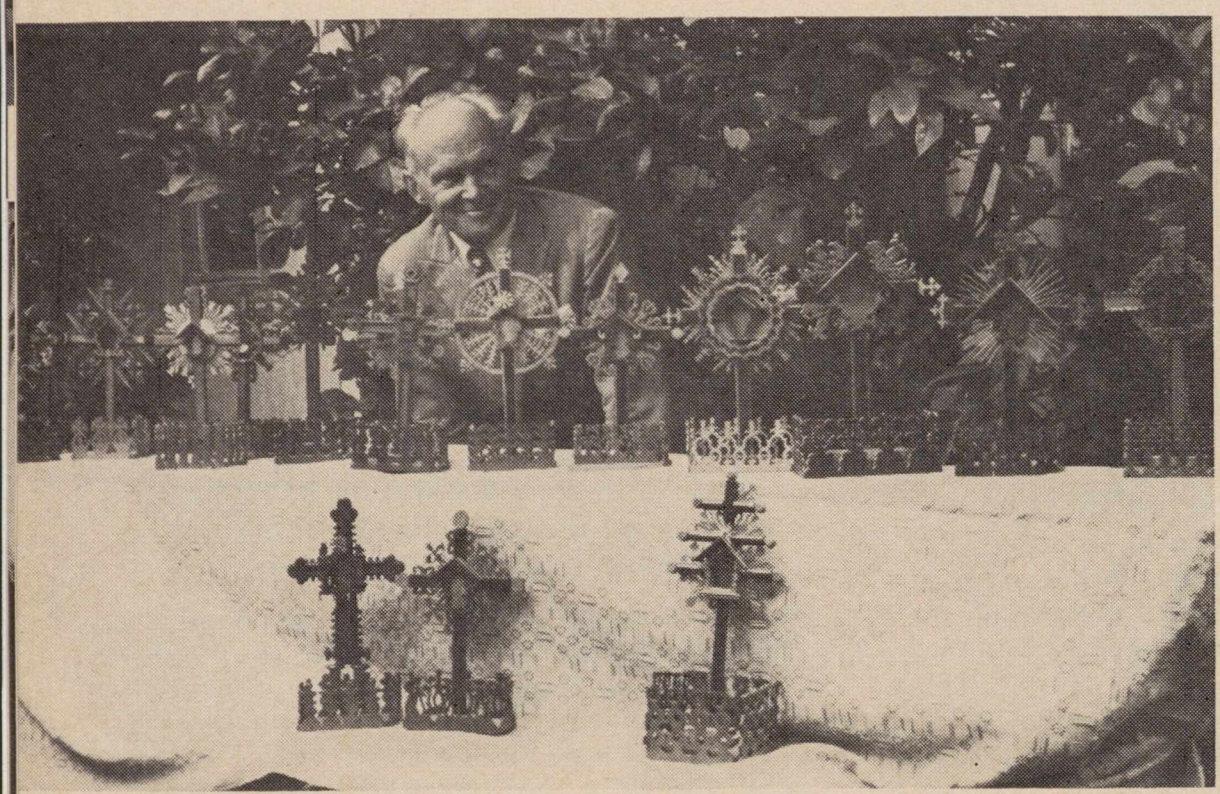

A. Grišonas, Lietuvos Atstovas Urugvajuje. Jis yra pamėgęs kryželių drožinėjimo meną. Čia jį matome pasiuntinybės kiemelyje prie savo drožinių. Pasiuntinybės vidus gausiai išpuoštas lietuviškais drožiniais, audiniais ir paveikslais.
Mr. A. Grišonas, Lithuania's representative in Uruguay.

URUGVAJAUS LIETUVIAI

Urugvajaus lietuviai beveik visi yra susitelkę į Montevideo, šalies sostinę, jos priemiesčius ir apylinkes. Toliau tik viena kita negausi ūkininkų grupė ir pavieniai, nesudarydami jokių lietuviškų telkinių. Montevideo ir apylinkių lietuviai, neskaitant kitų tautybių buvusių Lietuvos gyventojų, dabar gali siekti tarp 4-5 tūkstančių, apytiksliai skaičiuojant. Ilgą laiką kaikeno skelbti tariami 8 ar 10 tūkstančių lietuvių Urugvajuje, tebuvo tik nenuosaikios vaizduotės perdėjmas.

Skaičiumi Urugvajaus, tiksliau Montevideo, lietuvių kolonija tad yra trečiasis mūsų tautiečių telkinys Pietų Amerikoje. Po II Pasaulinio karo čia atvyko tik pora lietuviškų šeimų. Visi kiti buvo iš didžiosios išeivių bangos į Pietų Ameriką prieš 35 metus.

Urugvajaus lietuvių dvasinio ir materialinio gyvenimo sąlygos panašios į Argentinos lietuvių gyvenimą, nors kitame La Platos krante yra stipriau įsikūrusių tautiečių, pasinaudojant palankesnėmis didelės šalies galimybėmis. Per du paskutiniuosius dešimtmečius Urugvajaus lietuviai turėjo siauresnes ir kultūrinės veiklos sąlygas.

Didžioji dauguma lietuvių Urugvajuje buvo fabrikų, ypač skerdyklų darbininkai, vertėsi amatais, smulkia prekyba ir pramone, o dabar yra nemaža jau ir pensininkų. Tik nedaugelis sėkmingiau ekonomiškai prasimušė. Bet iš čia gimusios kartos atsiranda vis daugiau studijuojančio ir įstaigose dirbančio jaunimo.

Montevideo praeityje, o ypač dabar, plačiai žinomas kaip tarptautinio komunizmo propagandos ir subversyvinės akcijos centras P. Amerikoje. Visados veikdami laisvai ir nestokodami finansinės paramos ir lietuviai komunistai Urugvajuje buvo ir tebėra, palyginamai gausūs ir neblogai organizuoti. Talkinami dar buvusios plečkaitininkų anarchistų grupelės, kaikurios spaudos bendradarbių, kraštutiniai kairieji kurį laiką buvo sudarę net perdaug išpūstą savo stiprumo įspūdį. Lietuvių patriotų pasireiškimai buvo lyg ir nustelbti.

Tačiau būklė į gerąją pusę ėmė krypti iš Buenos Aires į Montevideo persikėlus Lietuvos Pasiuntinybei (1947 m.) ir įsikūrus lietuviams jėzuitams, kurie Corro priemiestyje pastatė (1953 m.) religinį bei kultūrinį centrą: bažnyčią su vienuolynu, salėmis ir sporto aikšte. Aplink šią tvirtovę ėmė organizuotis ne tik katalikai, bet ir kiti geros valios lietuviai. Susikūrė keletas draugijėlių, choras, tautinių šokių ansamblis, šeštadieninė mokykla, krepšininkai. Per radijo valandėlę ir kitomis priemonėmis Tėvai jėzuitai informuoja ir šviečia savo tautiečius, kartu pagal išgales gindami juos nuo priešo puolimų ir moralinių pavojų. Šiai misijai gražią pradžią davė jos pasiaukoję kūrėjai: Tėvas J. Bružikas ir a. a. T. Vl. Mikalauskas. Deja, darbas buvo bent pora dešimčių metų pavėluotas, tad ir sunkesnis ir mažiau našus nei tikėtasi...

Senesnioji karta jau sparčiai retėja, o jaunimo tik dalis dar nepasiduoda nutautėjimo bangai. Komunistuojantis elementas tebesilaiko užkietėjęs. Praregėjo tik vienas kitas iš raudonųjų eilinių, bet ne iš vadų ar vadinamų aktyvistų.

Tačiau kad ir negausūs Urugvajaus lietuviai patriotai, kad ir neturėdami pakankamai kultūrinių pajėgų ir stipresnių finansinių rėmėjų, taigi gyvendami ir veikdami nelengvose sąlygose, dar gyvai ir reikšmingai juda tiek savitarpio visuomeninėje veikloje, tiek gindami Lietuvos laisvės bylą ir garsindami jos vardą visomis priemonėmis tarp svetimtaučių.

Lietuvos Pasiuntinybė tebeveikia pilnomis teisėmis. Atstovas A. Grišonas ir spaudos atache K. Čibiras talkina ir tautiečiams ir bendradarbiauja su svetimtaučiais, kur Lietuvos reikalai šaukia ir sąlygos leidžia, daug toliau dar už Urugvajaus ribų.

Montevideo lietuviai turi net tris savaitines radijo valandėles: T. jėzuitų vedamą lietuviškai, o kitas dvi vietine kalba. Jos gina ir garsina visa, kas lietuviams brangu, iš dalies atstoja laikraštį, dainomis gaivina lietuviškas nuotaikas. Vytauto Dorelio vedamas choras "Aidas" dalyviais negausus, bet veiklus ir drausmingas, yra svarbus veiksnys bažnyčioje, salėse ir gana dažnai pasirodydamas televizijoje ir radijo programose. Su pasisekimu lietuvių vardą garsina ir tautinių šokių ansamblis "Gintaras", kviečiamas į televiziją, svetimtaučių pobūvius ir dažnai dalyvaudamas savųjų parengimuose. Gintariečiai, dalyvavo visuose trijuose P. Amerikos lietuvių kongresuose.

Pažymėtina dar Urugvajaus Liet. Kultūros Draugija, jau atšventusi 35 metų gyvavimo sukaktį. Tai ne tik seniausia, bet ir pajėgiausia nesrovinė organzacija, kuriai šiuo metu vadovauja daugiausia jaunimas. Turi nuosvas patalpas, biblioteką, arti poros šimtų narių ir dar daugiau prijaučiančių. Ilgą laiką ši draugija buvo vienintelis ištikimų lietuvių centras Urugvajuje. Ji turi artimus ryšius ir su parapija ir su Lietuvos pasiuntinybe.

Kaip kitų P. Amerikos lietuvių, taip ir Urugvajuje gyvenančių tautiečių jau artimiausia ateitis, lietuviškosios kultūros pratęsimas ir talka Lietuvos išlaisvinimui remsis jaunąja karta. Jos lietuviškumas yra tad gyvybinis mūsų emigracijos likučių reikalas, kuriam daugiausia dėmesio skirtina ir kongresuose.

Č.

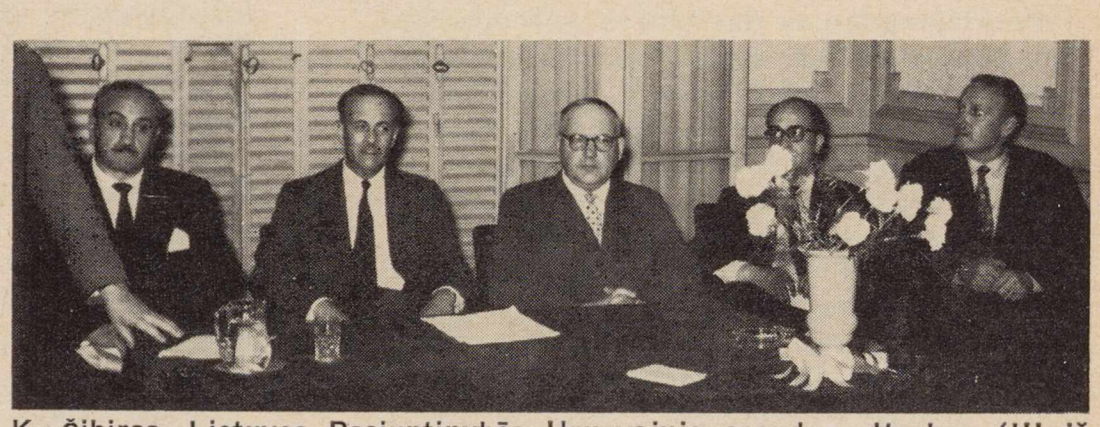

K. Čibiras, Lietuvos Pasiuntinybės Urugvajuje spaudos attache (III iš kairės) I-jo P. Amerikos Lietuvių kongreso dienomis 1960 m. Buenos Airės, Argentinoje, eilėje paskaitų apie Lietuvą argentiniečiams skaitė politinio pobūdžio paskaitą apie Lietuvos situaciją sovietų okupacijoje. Čia K. Čibirą matome prie garbės stalo Argentinos Demokratų centre.
Mr. K. Čibiras (center), press attache to the Lith. Legation in Uruguay.

Vieno diplomatinio pobūvio metu grupė svečių Lietuvos Pasiuntinybės (Urugvajuje) sodelyje Tarp jų antroji iš kairės p. L. Grišonienė; stovi pirmas iš kairės spaudos attache K. Čibiras, IV — atstovas A. Grišonas.
During a diplomatic reception at the Lith. Legation in Montevideo.

III Pietų Amerikos Lietuvių kongreso, įvykusio Sao Paulo mieste, Brazilojoje, 1965 m. vasario 18-21 d.,

rezoliucijos

Trečiasis Pietų Amerikos Lietuvių kongresas, susirinkęs Sao Paulo mieste, Brazilijoje, 1965 m. vasario 18-21 dienomis, kuriame dalyvavo lietuvių atstovai iš Argentinos, Brazilijos, Čilės, Paragvajaus ir Urukvajaus, legaliai atstovaudami visus Pietų Amerikos lietuvius, ir į kurį taip pat atvyko vysk. V. Brizgys, nepriklausomos Lietuvos diplomatijos šefas Stasys Lozoraitis, Vliko pirmininkas Vaclovas Sidzikauskas, PLB vicepirm. dr. inž. Alg. Nasvytis, Balfo atstovė dr. Elena Armanienė, Tautos fondo valdytojas prel. Jonas Balkūnas, ALK federacijos atstovas prel. I. Albavičius ir kiti delegatai, apsvarstę dabartinę Sovietijos okupuotos Lietuvos padėtį, konstatavo, kad pagal slaptą Molotovo-Ribentropo 1939 m. rugpiūčio 23 d. ir rugsėjo 28 d. paktą —

1. Lietuva 1940 metais buvo Sovietų Rusijos okupuota įvedant raudonosios armijos pajėgas ir komunis partijos administraciją, panaikinant Lietuvos nepriklausomybę.
2. Tuo smurtu Sovietų Rusija nusikalstamai sulaužė visas su Lietuvos Respublika sudarytąsias sutartis ir įsipareigojimus.
3. Lietuvos okupacija tęsiasi jau 25 metus, Maskvai palaikant joje komunistinį režimą, naudojant imperialistinius metodus, deportaciją, nutautinimą ir religijos persekiojimą.
4. Maskvos imperializmas išnaudoja Lietuvą ekonomiškai, panaikinęs nuosavybę ir jos gyventojus versdamas dirbti už bado atlyginimą.
5. Maskva, nors ir smerkia kolonializmą Afrikoje, pati kolonizuoja Mažosios Lietuvos teritoriją ir atkelia į Lietuvą daugybę rusų. Varomas nuolatinis Lietuvos rusinimas, išstumiant lietuvių kalbą iš administracijos, mokslo įstaigų ir mokslinių leidinių.
6. Sovietų Rusija savo imperialistinius užgrobimus Rytų Europoje klastingai vaizduoja pasauliui, tartum tos tautos — jų tarpe ir Lietuva — savo noru būtų prie Maskvos prisijungusios. Iš tikrųjų tai yra žiauri okupacija, sumindžiojusi visas pagrindines žmogaus teises ir laisves, panaikinusi laisvą apsisprendimą.

Kadangi visame pasaulyje šiuo metu vyksta galingas sąjūdis už laisvės ir nepriklausomybės suteikimą visoms tautoms, III-sis Pietų Amerikos Lietuvių kongresas nutarė kreiptis į Jungtinių Tautų Organizaciją ir į Amerikos Valstybių Organizaciją (OEA) prašant, kad būtų daromas spaudimas į Sovietų Sąjungą, kad ji grąžintų Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę, išvesdama iš Lietuvos teritorijos raudonąją armiją, sugrąžintų į tėvynę Sibiran ištremtuosius Lietuvos žmones.

Taip pat apeliuojame į viso pasaulio sąžinę, kad kartu su visa lietuvių tauta reikalautų, kad Sovietų Sąjunga sustabdytų religijos persekiojimą bei sąžinių prievartavimą komunistinio režimo pavergtiems žmonėms.

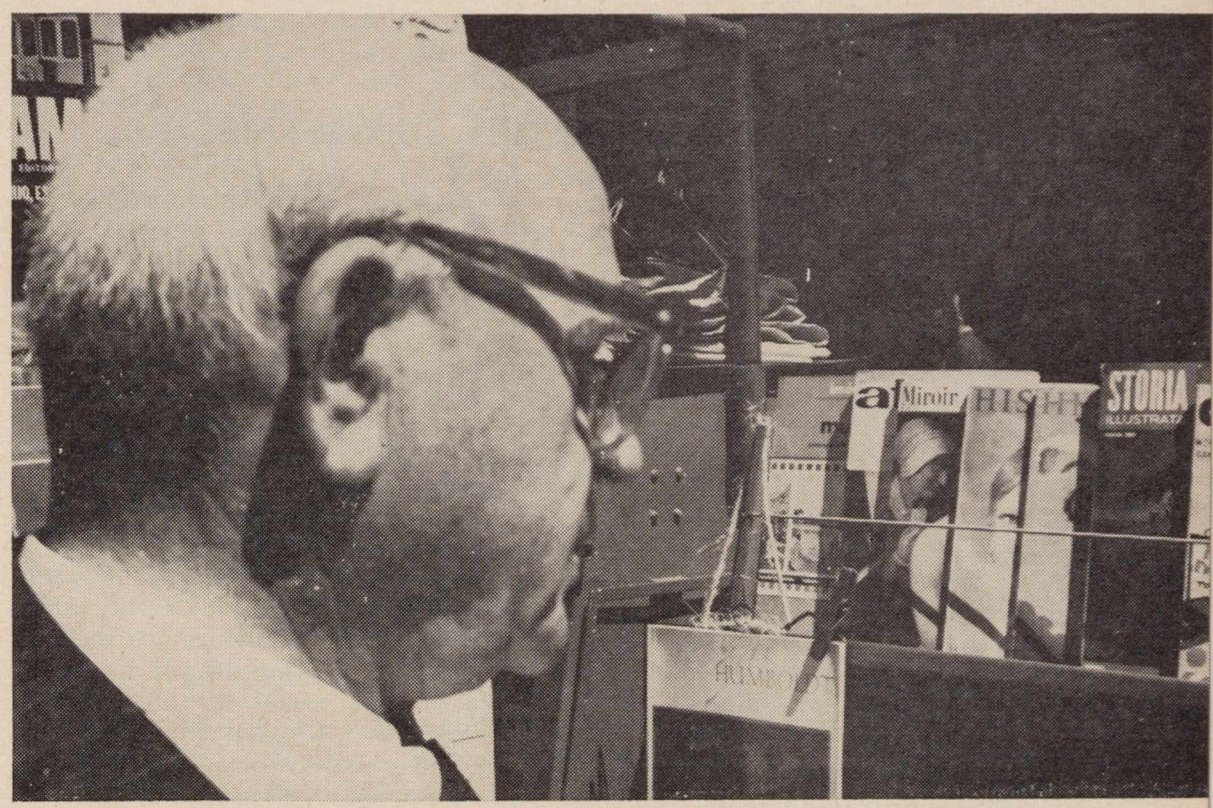

"Argentinos Lietuvių Balso" redaktorius Konstantas Norkus.
K. Norkus, editor-in-chief of the "Voice of A. L."

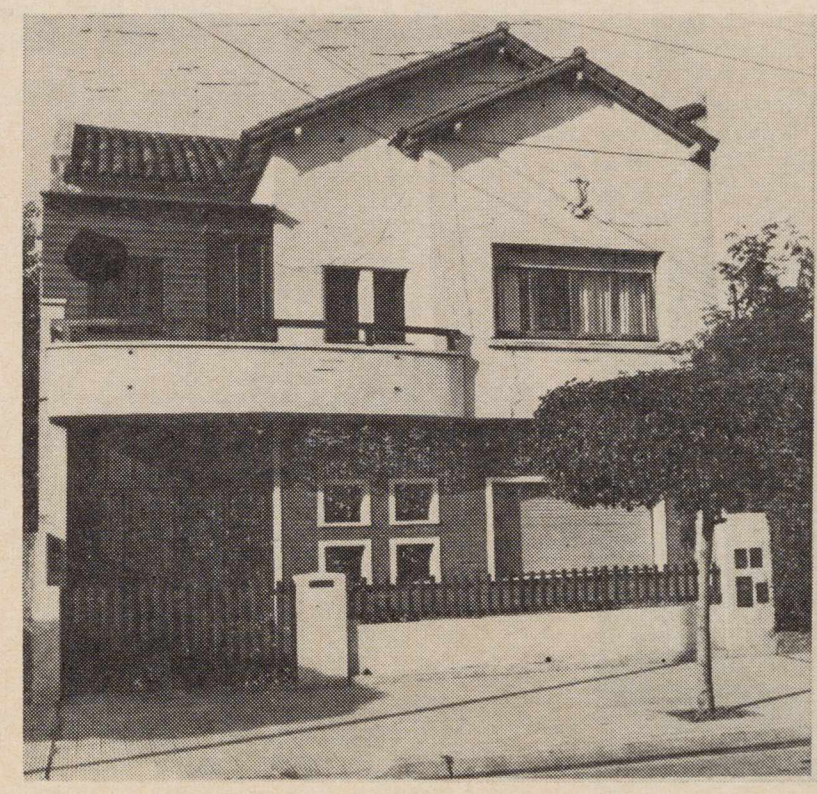

"ARGENTINOS LIETUVIŲ BALSAS"

"Argentinos Lietuvių Balso" redakcijos ir spaustuvės namai Buenos Aires mieste, Argentinoje. P. Ožinsko foto
Publishing house of the Lith. newspaper "Voice of Argentina's Lithuanians", in Buenos Aires.
"ALB" leidėjai Pranas ir Ona Ožinskai savo rezidencijoje Buenos Aires.
Publishers Mr. and Mrs. P. O. Ožinskas.

Padeda vainiką prie Urugvajaus nepriklausomybės didvyrio gen. Artigas paminklo Montevideo mieste. Vainikas padėtas Lietuvos Diplomatijos šefo vardu. Priešakyje: min. S. Lozoraitis, Urugvajaus Užs. R. Ministerijos protokolo pareigūnas J. C. Althabe ir Lietuvos Atstovas A. Grišonas.
Placing of a wreath at the memorial to Uruguayan independence heroe.

"Argentinos Lietuvių Balsas" —

lietuvių savaitraštis Buenos Aires, eina 37-tus metus, beveik tokio pat dydžio kaip "Darbininkas" ar "Keleivis", paprastai 8 puslapių. Jis gausiai duoda pasaulio, Argentinos politinių naujienų, pasaulio lietuvių gyvenimo žinių, turi nuolat vedamą "Moteris ir Pasaulis" ir korespondencijų bei vietos kronikos puslapius. Protarpiais deda reportažų ir straipsnių. Turi trumpai, ryškiai parašytus vedamuosius. Beveik niekad nematyti grožinės literatūros. Iliustracijų negausu.

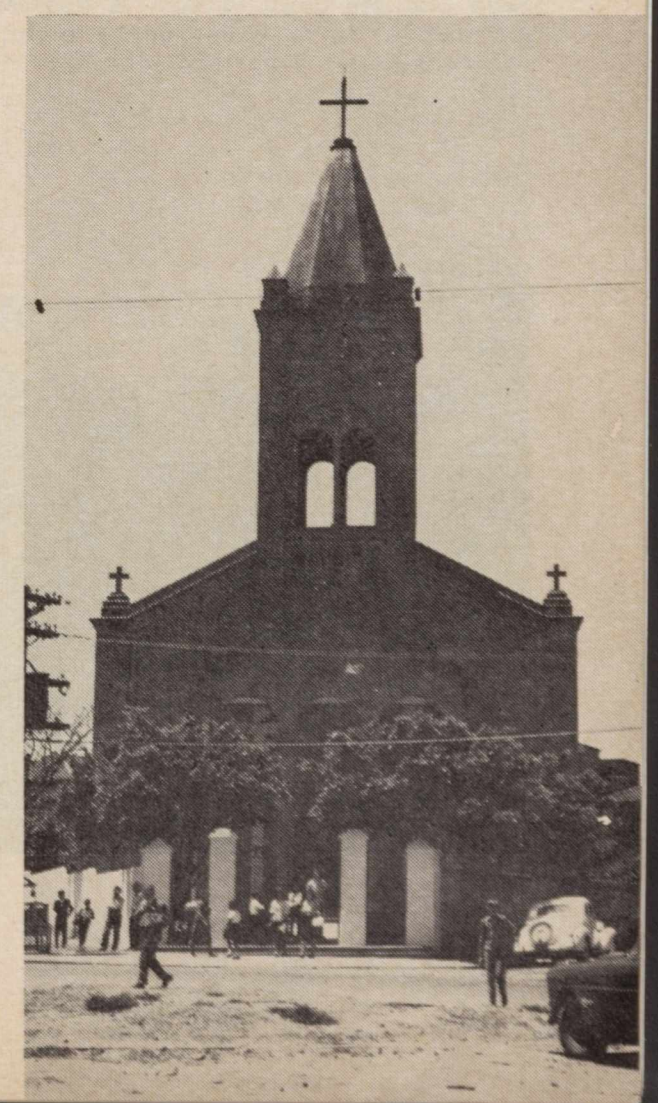

Sao Paulo lietuvių bažnyčia; jos klebonijoje vyko III PAL kongreso komiteto posėdžiai.
Lith. Church in Sao Paulo, Brazil.

Knyga ir gyvenimas

VINCO KRĒVĒS MIRTIES DEŠIMTMEČIUI

Vincas Krėvė — vienas žymiausių mūsų nepriklausomos Lietuvos rašytojų, miręs 1954 m. liepos 7 d., per pirmąjį pomirtinį dešimtmetį, kaip retas, susilaukė dėmesio ne tik laisvajame pasaulyje, į kurį jis buvo pasitraukęs nuo komunistinės vergijos, bet ir okupuotoje Lietuvoje, kur sau kenksmingų asmenų jie nemato, nemini geru žodžiu, atvirkščiai, kaip įmanydami juos dergia ir niekina. Krėvė tremtin savanoriškai išėjo su šimtu kitų rašytojų, nepanojusių pasilikti santvarkoje, kur ne tik žmogus pavergiamas, bet ir jo mintis, jo kūrybinis žodis išprievartaujamas būdais ir priemonėmis, neturinčiomis sau lygių visos žmonijos istorijoj. Šarūno autorius to pakęsti negalėjo. Protesto ženklan išvykęs iš Lietuvos, jis išliko ištikimas laisvei ir tėvynei iki paskutinio savo atodūsio. Reikia stebėtis, kaip komunistai, tarsi negirdomis praleido Krėvės pasisakymus, o ypač jo politinę apysaką "Pagundą", nedviprasmiškai, nuogai demaskuojančią Maskvos veidmainišką politiką ir mažųjų tautų pavergmio kėslus! Vos tik autoriui mirus, jie tuojau įtraukė Krėvę į leidinių programą, kartkartėmis išleisdami po vieną kitą jo veikalų, padarydami Krėvę nedraudžiamu ir taip gudriai paversdami sau nepavojingu. Be abejo, besidarbuojantys lietuvių literatūros dirvoje žmonės matė, kokia skurdi lieka lietuvių literatūra, Vincą Krėvę palikus anapus geležinės uždangos. Nebus perpiktai pasakyta, kad jie bus laukte laukę autoriaus mirties, nes tik po to galima bet kokį priešą nuginkluoti, padaryti savu, žinoma, pirma atmetus "priešingumus", tai yra nuslėpus tikrąjį autoriaus veidą ir pristatant pagal partijos reikalavimus. Komunistiniai amputuotojai ir pudruotojai aršiau negu amerikinis laidojimo biuras, "nuvalę" ir šalin nuimę visa, kas jiems nepatinka, burnon vatos prikimšę, o jei reikia, galvą visai nupiovę, rodys tik proletarinius batus, jeigu autorius gyvas bus tokiuos kada avėjęs... Šioje specialybėje jie nepralenkiamai darbuojasi dešimtis metų, net iš kunikų (kaip Maironis, Strazdas, Vienažindys, Baranauskas...), padarydami dėl komunizmo-bolševizmo ateities kovotojus. Ką tat kalbėti apie Krėvę, kurio kelyje vingių netruko, — visą laiką darbavosi su pažangiaisiais, globojo Cvirkas ir Venclovas ir net pasirašinėjo prokomunistinį kairiųjų leidžiamą, (Trečią Frontą uždarius) "Literatūros" žurnalą...

Tuojau kitais metais po V. K. mirties ok. Lietuvoje pasirodė jo "Apsakymų ir padavimų" rinkinys, 1956 m. — "Žentas". Čia komunistiniams leidėjams padėjo užėjęs "atodrėkis", ir 1957 metais įvyko stebuklas, kuris nepasikartoja: išleista "Dainavos šalies senų žmonių padavimų" 30.000 egz. laida, kuri ištirpo kaip atodrėkio sniegas; bet stebuklas ne čia, kad Krėvė buvo taip greitai išgrobstytas, o čia, kad tai vienintelė knyga, kuri išleista Dievas, Dievulis, Viešpats ir pn. žodžius rašant didžiąja raide, kaip kad autoriaus buvo rašyta. Niekas nepasakys, kieno tai buvo idėja, bet prie knygos "pasisekimo" šis rašybos kontrrevoliucionieriškas gestas bus prisidėjęs. Kaip ten bebūtų, faktas liks faktu, kad ir komunistų valdomoj Lietuvoj išėjo knyga, kurioje Dievas rašomas didžiąja raide. Tai savo ruožtu toks pat neįtikėtinas dalykas,, kaip Stalino išmetimas į Kremlaus patvorį!

1958 m. išleista 15 tūkstančių egz. "Raganiaus", kurio fragmentai tuojau imta naudoti antireliginei propagandai. 1960 metų leidinių programoje paskelbta penkių tomų Vinco Krėvės raštų serija, bet ji neišėjo nė 1961, vėl pakartota, tačiau numarinta. Bet be Krėvės nenurimta: pernai pasirodė naujo projekto pirmas tomas — naujai pergromuluotas "Šiaudinės pastogės" leidinys, o šiemet išleistas antras smulkios beletristkos tomas, iš periodikos ir net iš rankraščių (?) sudarytas rinkinys "Likimo žaismas". Iš kur toksai Krėvės "gerbėjų" kruopštumas? Žinoma, ne dėl tų raštų meninės vertės, bet dėl to, kad autorius juose "k r i t i š k a i vaizduoja Lietuvos valdininkų ir tarnautojų gyvenimą buržuazijos valdymo metais". Atmetus ar palikus ad calendas grecas meniškai geriausius Vinco Krėvės kūrinius, rašytoją bolševikai panaudoja kaip politinį įrankį, patiekdami savo skaitytojams menkiausius darbus, dažniausiai pasirašytus slapyvardžiu ir spausdintus gal tik kaip akibrokštą pozicijai.

Gražiausią paminklą Vincui Krėvei per šį dešimtmetį pastatė Lietuvių Enciklopedijos leidėjas J. Kapočius, išleidęs šešių tomų raštų seriją, redaktorium pasitelkęs dr. Vincą Maciūną, kuriam talkininkavo dr. P. Skardžius. Didžiuliai, enciklopedijos formato tomai nuo 360 iki beveik 500 puslapių talpina beveik visus grožinės kūrybos V. Krėvės veikalus. Tomai pradėta leisti 1956 metais (išėjo II ir IV) ir baigti 1961 — išleista VI-sis tomas, kuriame yra "Dangaus ir žemės sūnūs". (Reikia pastebėti, kad šio veikalo, kurį autorius laikė viso gyvenimo kūriniu, bolševikiniai V. Krėvės komentuotojai visai "nežino" ir jį mini tik kaip per miglą...)

Štai tų šešių tomų turinys:

I tomas: Sutemose, Dainavos šalies senų žmonių padavimai, Pasakos. 416 psl., išleista 1960;

II t.: Šiaudinėj pastogėj, Žentas, Raganius. 399 psl. 1956 m.;

III t.: Šarūnas. 367 p.;

IV t.: Skirgaila. Likimo keliais. 368 psl. 1956 m.;

V t.: Mindaugo mirtis, Rytų pasakos, Miglose, Pagunda, Apsakymai. 368 psl. 1959 m. (šie apsakymai yra paimti iš periodikos, kaip ir bolševikų išleisto tomo "Likimo žaismas", ir gale duota keletas nebaigtų fragmentų, rašytų jau iš Lietuvos išvykus ir JAV-se);

VI t.: Dangaus r žemės sūnūs. 470 psl. 1961 m.

Vinco Krėvės paskutiniųjų metų rašomasis stalas darbo kambaryje. Ant stalo matyti rašytojo mylėtoji papūgėlė, kuri jam dirbant visada būdavo šalia jo.
Work desk of writer Vincas Krėvė. Foto K. Baltrukonis

Prie Vinco Krėvės raštų parodos — praėjusių metų gruodžio 5 d. minint rašytojo mirties dešimtmetį. Iš kairės: inž. J. Ardys, prof. A. Sennas, Vinco Krėvės duktė M. Mošinskienė, prof. J. Puzinas, M. Krėvienė, akt. J. Palubinskas, dr V. Maciūnas ir dr. K. Ostrauskas. Foto A. Gruzdienė
Exibition of published works by Vincas Krėvė.

Philadelphijos lietuvių būrelis aplanko rašytojo Vinco Krėvės kapą ir padeda puokštę gėlių. Trečia iš dešinės į kairę M. Mošinskienė-Krėvytė, už jos prof. A. Salys. Kalba bendr. pirm. inž. Juozas Ardys. Foto V. Gruzdys
Lithuanians from Philadelphia visit the grave of Vincas Krėvė.

Raštai platinti prenumeratos būdu, ir juos, reikia spėti, daugiausia bus užsisakę Liet. Enciklopedijos prenumeratoriai. Tam tikras skaičius duotas kaip dovana užsisakantiems L. Enciklopediją. Pas platintojus neteko pastebėti. Daugiausia mūsų spaudoje apie juos rašyta bene pernykščiais, autoriaus mirties dešimties metų sukaktuviniais, metais. "Dangaus ir žemės sūnų" veikalas, kurio pirmasis tomas susilaukė prieš gerą dešimtmetį plataus ir skardaus atgarsio, pasisakius net aukštiems bažnyčios dignitoriams, dabar praleistas pro pirštus, vienam kitam kritikui pastebėjus, jog tai ne Krstaus istorija, bet grožinės literatūros veikalas, todėl ir nukrypimai nuo švento rašto ar su juo nesutarimai nepriimtini kaip šv. rašto faktų iškraipymas, o tik kaip rašytojo aspektas.

"Dangaus ir žemės sūnų" veikalas, autoriaus nebaigtas, kol kas lieka dar ne tik neįvertintas,, bet ir labai menkai tepažįstamas. Pirmoji pirmosios dalies laida pasirodė pačio sklaidymosi metais, ir dėl to maža kas tegalėjo įsigyti. Knyga, leidėjų pasakojimu, likusi neišplatinta ir dėl neigiamo katalikybės atžvilgiu kritikos atsiliepimo.

Raštų tomai aprūpinti nedideliais komentarais, gale pridėta autoriaus biografinių ir bibliografinių datų sąrašas. Bet juose trūksta mūsų manymu nors minimalinių dalykų tokiai raštų serijai, būtent, foto nuotraukų ir biografijos. Bene žadėtas kūrybą aptariantis straipsnis, bet nėra ir jo. Jeigu bolševikiški leidėjai ne visada tokiais rašiniais autorius aprūpina, tai suprantama: nėra instrukcijų, bijoma prašauti pro šalį. Laisvosios spaudos sąlygos tų sunkumų neturi.

Norisi pridurti, kad pasigendama dar vieno ar poros tomų, kur būtų sudėti Vinco Krėvės žymesnieji ne grožinės literatūros, o kritikos, visuomenės ir kiti raštai. Tokios redakcijos pobūdis pas mus jau įėjęs į tradiciją, patys autoriai taip savo raštus yra leidę (Vaižgantas, Maironis...). Panašiai daro ir bolševikiški leidėjai, lyg tuo norėdami sudaryti "pilną" rašytojo vaizdą (Maironį ir Vaižgantą suspaudę į du tomelius, o Cvirką išpūtę į dvylika!)

Kartais mėgstama parašyti: metai, du ar dešimt metų be to ar kito rašytojo! Šie dešimt metų nebuvo be Krėvės — jis buvo aktyvesnis, negu kai kuriais metais būdamas gyvas. Manome, kad ir toliau jis paliks dėmesio centre, o skaitytojai apsirūpins jo raštų serija ir kitomis naujomis laidomis. **J. Braz.**

IŠ VINCO KRĖVĖS MINĖJIMO PHILADELPHIJOJE

Philadelphijos lietuvių kolonija, kur Vincas Kreėvė paskutiniuosius metus gyveno, kūrė ir mirė, kur liko jo artimieji (žmona, duktė...) praėjusų metų gruodžio 5 iškilmingai paminėjo rašytojo mirties dešimtmetį.

Tą dieną tuojau po pamaldų buvo vykstama prie Krėvės antkapio padėti vainiko ir pagerbti jo atminimą. Vakare buvo surengta akademinė minėjimo dalis Nationalities Service Center of Philadelphia patalpose. Kalbėjo Pennsylvanijos Universiteto prof. Alfredas Sennas, plačai papasakodamas Krėvės nuopelnus lietuvių tautai, o taip pat davė pluoštą žinių apie jo asmenį, nes juodu buvo kolegos nuo Lietuvos universiteto laikų. Prof. Sennas priminė Vinco Krėvės vargus ir bėdas (kai Lietuva neteko laisvės, daug kam teko tą pat išgyventi), kol pagaliau pasisekė atkeliauti į šį kraštą ir čia vėl kartu dirbti mokslinį darbą.

Baigdamas kalbą prof. Sennas V. Krėvę pavadino lietuvių literatūros genijum. Tarė, jog jis buvo pasiryžęs Krėvę pristatyti Nobelio premijai, bet mirtis sutrukdė.

Pagrindinis paskaitininkas buvo dr. Vincas Maciūnas, kurs savo ilgoje kalboje išsamiai apibūdino Vinco Krėvės kūrybą, jį palygindamas su žymiausiais pasaulio rašytojais, iškeldamas jo veikalų siužetų spalvingumą, siekdamas biblinius amžius ir to laiko literatūros kūrėjus. Tarp kitų panagrinėjo Krėvės mistiškąjį veikalą "Dangaus ir žemės sūnūs". V. Maciūnas, savo paskaitą baigdamas, pabrėžė, kad dar daug laiko praeis, kol lietuvių tauta susilauks rašytojo, tolygaus Krėvei.

Paskutinysis kalbėtojas buvo dr. K. Ostrauskas, jaunosios kartos atstovas, buvęs Vinco Krėvės mokinys ir studentas. Be kito ko jis pastebėjo, kad Krėvės kūrybai nieko negalėję primesti nė anų dienų keturvėjininkai; nieko negalį prikišti jam nė šių dienų kiblieji literatūros kritikai; todėl jis ir palikęs nepajudinamas. Esą, tik retiems pavyksta taip išsakyti tiesą kūrybiškai ir meninės vertės apdangale ją atskleisti.

Aktorius J. Palubinskas iš Baltimorės paįvairino programą, padeklamuodamas V. Krėvės kūrinius — Arą ir apie kunigaikštį Margerį-Pūnios valdovą.

Visuomenės buvo prisirinkę gausiai.

Programą sudarė ir akademijai vadovavo prof. J. Puzinas.

J. Bubelis

LIETUVIŲ FONDAS — ŠIŲ METŲ LIET. RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS LITERATŪROS PREMIJOS MECENATAS

— Lietuvių Rašytojų Draugijos valdyba, esanti Los Angeles mieste, savo dviejų metų kadenciją baigė pernai metų gale. Ieškota vietovės, kurioje būtų pakankamai kandidatų valdybos rinkimams. Vesti asmeniški kontaktai su trimis miestais, bet atsakymai buvo neigiami. Tuo būdu senoji valdyba buvo priversta savo kadenciją užvilkinti.

Kadangi šiuo metu valdyba yra vietovėje, tolimoje nuo didesnių lietuvių, taigi ir LRD-jos narių susibūrimų, nebuvo įmanoma nė visuotino susirinkimo sušaukti. Valdyba rengia biuletenį, kuriame bus iškelti visi aktualieji klausimai ir atiduoti korespondenciniam draugijos narių sprendimui. Manoma, kad šiuo atveju toks būdas bus tinkamiausias.

1964 metų grožinės literatūros premijai 500 dol. suma už geriausią tais metais išspausdintą grožinės literatūros knygą gauta iš Lietuvių Fondo. (Ankstesnių dviejų metų premijų mecenatai buvo surasti Los Angeles mieste). Tikimasi, kad ir ateityje Lietuvių Fondas mecenuos L. Rašytojų Dr-jos literatūros premiją ir kad suma bus pakelta iki 1000 dolerių.

Netrukus bus sudaryta premijuotinam veikalui atrinkti jury komisija. Jury komisija sudaroma iš 5 asmenų; autoriai bei leidėjai prašomi tai atminti, siunčiant veikalus komisijos dėmesiui — prašoma siųsti bent po 3 kiekvieno kandidatuočio veikalo egz. nemokamai.

Liet. Rašytojų Draugijos adresas: Lietuvių Rašytojų Draugija, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

ARTI POETINIŲ VERSMIŲ

Pirmasis Danguolės Sadūnaitės-Sealey poezijos rinkinys "Vasaros medžiuose" išėjo prieš ketvertą metų ir kritikos buvo sutiktas palankiai. Kai kam užkliuvo religinės tematikos gausa, bet pripažintas formos originalumas. Dabar gi pasirodė ir antrasis jos poezijos rinkinys, vardu "Kai tu arti manęs."

Naujasis D. Sadūnaitės rinkinys sudarytas iš 26 įvairių motyvų eilėraščių, parašytų pačios moderniosios poezijos kryptyje, kurios reikšmingiausias kūrėjas yra neseniai miręs T. S. Eliot. D. Sadūnaitė savo poezijoje atsisako vartoti tradicinį ritmą ir pas mus taip įprastus rimus. Tačiau nereiškia, kad jos eilėraščiai iš viso neturėtų ritmo. Jų ritmas yra ryškus ir svarbus eilėraštyje. Autorė nevartoja taip pat ir stiliaus puošmenų, kaip, sakysime, epitetų (jų labai mažai rinkiny), o visą savo poezijos rūmą remia metafora, kuri yra bet kokios šio žanro kūrybos pati svarbiausia priemonė. Pvz.: "Granito Saulė / Dunda ir dunda" (20 psl.). Arba: "Diena nardo sode" (35 psl.).

Danguolės Sadūnaitės poezijoje vyrauja ne tiek jausmas, kiek intelektas. Tai gilių minčių, susimąstymo poezija, nors nėra didelio iškalbingumo, žodžiais neapkrauta. Eilutės trumpos, o ir patys eilėraščiai neilgi. Vienur ji savo idėjas išsako plastiniais metaforiškais vaizdais, ktur siužetiniais pasakojimais, kaip štai eilėraščiuose Atostogos (18 p.), Kaimynė (21 psl.) ar Vienišasis (26-27 p.). Bene pats gražiausias šios rūšies eilėraščių — tai Mūsų kaimynas Dievas (29-31 p.). Nors rinkinėlis nedidelis (40 puslapių), bet savo turiniu svarus ir poetiniais naujumais gausus. Ji, kaip V. Šlaitas ir kiti po šio karo iškilę autoriai, turi jau savo nesunkiai atpažįstamą veidą. O tai jau autoriaus pliusas. Rinkinį moderniosios poezijos mėgėjai sutiks su džiaugsmu. Pažymėtna, kad ir knygutės apipavidalinimas dailus — stipriai padarytas P. Jurkaus dviejų spalvų aplanko piešinys duoda rinkiniui gražią išvaizdą. **J. T-nis**

— **Dr. Jonas Grinius** parašė stują vokiškai "Vincas Mykolaitis-Putinas als Dichter. Zu seinem 70. Geburtstag". Išspausdinta "Commentationes Balticae" X/XI,4. Baltisches Forschungsinstitut ją išleido atskiru atspaudu. Nemažo formato 80 p. Studija parašyta su giliu įžvalgumu ir gausiai cituojant Putinos kūrybos posmus (Išnašose duodami originalūs tekstai lietuvių kalba). Dr. J. Grinius 1932 m. yra išleidęs didelę studiją apie Putino lyriką.

DAILININKAI

—Australijoje, Sydnėjuje, leidžiamas liet. laikraštis "Mūsų Pastogė" kovo 29 d. nr. 12 rašo:

Dail. P. Domšaitis 1964 metais laimėjo meno konkursą, visai Pietų Afrikai. Jury komisija, susidedanti iš žymių Pietų Afrikos dailininkų, vienbalsiai premiją pripažino P. **Domšaičiui.**

Iš 450 įvarių dailininkų kūrinių Jury komisija aukščiausią įvertinimą padarė trims P. Domšaičio paveikslams. Visa Pietų Afrikos spauda plačiai šį konkursą aprašė, pažymėdama dailininko tautybę, kurią ir jis pats visada pažymi.

Premijos proga P. Domšaičio garbei buvo surengtas šaunus bankietas ir susuktas filmas, vaizduojantis dailininko kūrybą ir gyvenimą. Ta proga daug parašyta ir apie Lietuvą bei okupacinę jos nelaimę. Taipgi paminėtos meno galerijos, kurios yra įsigijusios Domšaičio kūrybos paveikslų.

Dail. Pranas Domšaitis dabar turi jau 84 metus, bet darbingas nepaprastai: dirba nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro. Darbingumą ir gerą sveikatą dailininkas mano esąs paveldėjęs iš savo motinos žemaitės (Putinaitės).

Apie dail. P. Domšaitį plačiau rašyta ir įdėta jo nuotraukų LD žurnalo 1963 m. gegužės nr.

—Hunters Hill Sydnėjaus miesto savivaldybė kovo 22 d. surengė 11 konkursinę dailės parodą, kurioje aukščiausią premiją už tapybą laimėjo dail. **Leonas Urbonas.** Su akvarelės darbais parodoje dalyvavo ir lietuvaitė Eva Kubbos.

"KAŽKODĖL ATSARGIAI"

— Okupuotoje Lietuvoje sunkiai sekasi išspręsti lietuviškos dramaturgijos klausimas. Partija reikalauja vaidinimų dabarties temomis, dramas rašantieji visaip išsisukinėja. Tik pradedantieji ima aktualijas, bet jie būna menki literatūriškai ir teatriškai. Rašytojas J. Grušas, žinomas iš Nepriklausomybės laikų, "Tiesoje" (nr. 84) rašo, esą sunku reikalauti, kad sutaptų teatro režisieriaus ir dramaturgo idealai. Jei jie nesutampa, prasideda kūrybinis konfliktas. Grušo manymu, teatrai, veikalus statydami, eikvoją nemažai pinigų, sukviečiama šimtai žiūrovų. Vardan ko visa tai? "Kokios dvasinės vertybės atiduodamos žmonėms, kurie sumokėjo už bilietus ir atėjo kažko svarbaus tikėdamiesi? Kas palieka uždangai nusileidus?"

Jeigu J. Grušas galėtų laisvai atsakyti, nereiktų klausti skaitytojo. Kas palieka, visi žino, Bet kas pavadins tai tikruoju vardu? Girdi, į tikrovę privaloma žiūrėti blaiviai. O kaip tu pažiūrėsi blaiviai, kad visi turi būt komunizmo "idealais" apsvaigę?

Rež. H. Vancevičius iš esmės J. Grušo mintims pritardamas (Tiesa, nr. 90), skundžiasi, kad į teatrus dažnu atveju patenką nesubrendę veikalai... Esą, jau praėjusi tikrųjų dramaturgų, kaip V. Krėvė, B. Sruoga, P. Vaičiūnas, laikai, o likę stiprieji dramaturgai (Grušas, Inčiūra...) į dramaturgiją žiūrį "kažkodėl atsargiai."

Kaipgi nežiūrės, kad vargšai nekartą jau pirštus prisvilo. Kas nenori gyventi ir džiaugtis pasauliu?

Lietuvos dramaturgiją kurią debiutantai ir partiniai grafomanai.

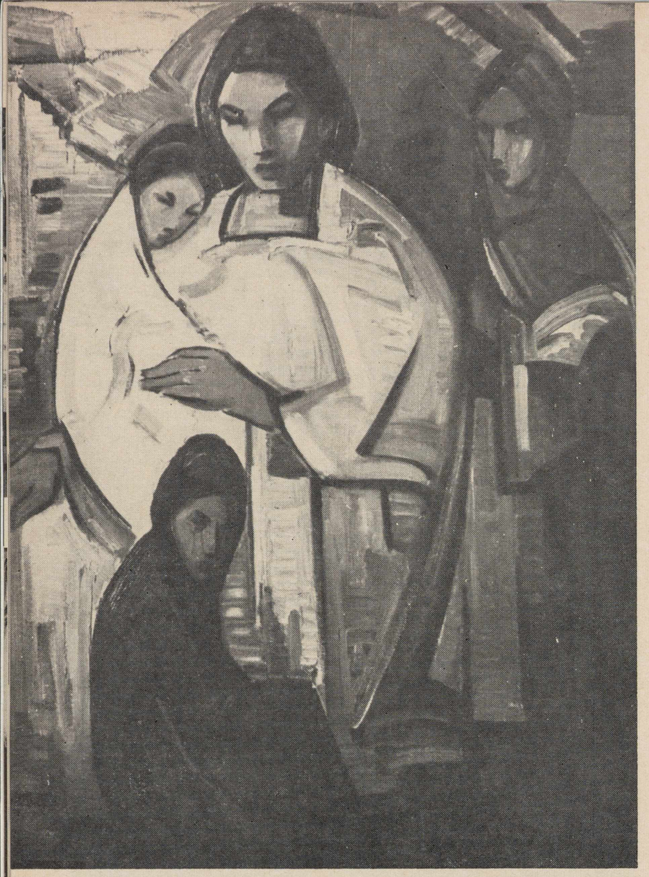

Jonas Rimša — MOTERYS /WOMEN

PRIEŠPIETIS PAS DAILININKĄ JONĄ RIMŠĄ

Buenos Aires didmiestyje

Alg. Gustaitis, Los Angeles, Calif.

— Gėrėkis, žmogau, Buenos Aires didmiesčiu! Kokios gatvės, parkai, aikštynai, paminklai, žvirenančios autovežimių eilės, pėsčiųjų srautai. Nagi, ar nepastebi spalvingųjų skelbimų, didesnių už puošniuosius namus, cigarečių, ilgesnių už telefonstulpius, butelių, platesnių ir blizgesnių nei siaučiančio vandenyno bangos... O požeminiai traukiniai, vieninteliai visoje Pietų Amerikoje, kas, jei ne pasidžiavimas? Ir visa toje nepakartojamoje Buenos Aires platybėje...

Pasakoja malonus mano vadovas, link platybių mieguistas akis prakrapštantis, tasai Kastantas Norkus, gyvasis "Argentinos Lietuvių Balso" redaktorius, visus čia pažįstantis, kiekvieno laukiamas, pamenantis istorijas, mylintis meno, gyvenimo džiaugsmą, grožybes, kietą darbą gaigystėje, nepakenčiantis ilgesnio poilsio, garbinantis dailininką Joną Rimšą, Pietų Amerikos lietuvių pasididžiavimą.

Miesto centras. Atveža mus taxi. Aukšti mūrai. Stiklinės durys. Elektrinis keltuvas. Minkštai nuklotas prieangis. Prasiveria sunkios durys.

Štai, ir jis. Nedidutis, Be galo malonus. Švelnios rankos. Dėl kuprelės, atrodo kiek linktelėjęs. Žilsva barzdelė. Draugiškos, veriančios akys. Aukšta kakta, raukšlėta keliomis giliomis vagomis, dešimtimis mažučių. Plaukai aukštyn sumesti, pilkai žili, ilgi, tvirtai įsėdę, lygiai prigulę. Tiršti antakiai, po kuriais primerktos akys, čia tviskančios džiugesiu, čia liūdnos, mąstančios, svajojančios, tiriančios, gilios, slepiančios, glėbiančios, klausiančios... Rėžių rėžiai nuo akių ringiuojasi iki ausų, siekdami kaktą, liečiantys veidą, nosį. Jinai ilgoka, įspausta. Lūpos siauros, kietos, sučiauptos. Ūsai kaip pirmame gruodyje šalnos nugalenta gabena priesvirnyje. Raukšlėtas kaklas. Ir vėl — tos akys! Veriančios, matuojančios. Liesutis, plonas, laibas, gužvus, pažiūrėjus, trapus pakliūti į imtyninko gyvenimo letenas, bet iš to imtyninko išeinąs nugalėtoju...

Iš gyvenimo nugalėjimo gimsta kūriniai. Jais nukabintos sienos, nustatyti pasieniai. Griežtatoniai, ryškiaspalviai, — šaukiantys, laikantys, dainuojantys, grojantys, vargonuojantys, skudučiuojantys, mylintys, vadinantys, kviečiantys, kerintys, glostantys, svaiginantys, buriantys, siūbuojantys, linguojantys, pranašaujantys, bučiuojantys, perliniai, gintariniai, medžio juostomis prilaikomi...

° ° °

Jonas Rimša gimė 1902 m. birželio 13 Svedasuose, Ukmergės apsk., Lietuvoje. Tėvai jį norėjo padaryti siuvėju. Į meną prasiveržė savo nuostabiomis pastangomis.

Dailininko veidas — kūrinių stilius. Koks Rimšos stilius?

Atsako: "Nuosavas, tik nuosavas, nuo nieko nepriklausomas,,.

Per meno akademijos egzamius 1930 metais Jono Rimšos kūrinys, tarp baigiančiųjų 80 studentų, jau buvo individualus. Mokėsi Tautinio Meno Akademijoje Buenos Aires, buvusioj italų klasikinio meno įtakoje.

Jam patinka visas ispanų menas, jo tendencija ir technika. Palikęs ispanų mokyklą, norėjo pažinti prancūzų impresionizmą ir kurį laiką buvo jo įtakoje. Van Gogas, Gogenas ir kt. jam yra darę įtakos. "Esu Amazonės miškų dailininkas", pasakė.

— Kuriu nuotaikoje, užėjus įkvėpimui. Be to — tik pramogauju, rašau. skaitau. Užėjus įkvėpimui, dirbu 8 — 10 — 14 valandų, nevalgydamas, nerūkydamas, viską pamiršdamas. Tokie momentai ateina ir būna keletą dienų, kartais keletą savaičių, net mėnesių. Tokiais momentais galiu padaryti keletą paveikslų, akvarelių — keliolika. Paskui keletą savaičių nieko nedirbu. Kūryba ateina nejučiomis, kur nors kavinėje, kino teatre, vaikštant parke, sėdint namuose. Tada šoku prie darbo, kaip alkanas žvėris prie atklydusios aukos. Negaliu pasakyti, kada užeis kūrybinė nuotaika. Paskutinius du mėnesius negalėjau dirbti — persikrausčiau.

— 1936 metais norėjau naujo savo kūrybai. Išvažiavau į Boliviją, La Pasa. Tuo laiku Buenos Aires darė slegiančiai pilką įspūdį, visur niūrios, pilkos, mūro spalvos. Ten — Bolivijoje — spalvos gyvos, jaunos, švežios, atitiko mano temperamentui... (Dailininkas vaikšto, galvoja, patylomis pasako "taip"', lyg būtų vienų vienas). Ten pajutau savo kūrybą. Buvau gerai priimtas, pakeltas aukštyn, pajutau pirmą triumfą.

Vaikštinėdamas klausia, ar gali pripildyti indelį karšta kava, nauju konjaku...

° ° °

Daug esu galvojęs apie didį lietuvį keliauninką Matą Šalčių, rašytoją, žurnalistą, saviesiems padovanojusį šešių tomų "Svečiuose pas 40 tautų" kelionių veikalą. Ruošdamas naujus raštus, jis keliavo po Pietų Ameriką, mirė kelionės metu Bolivijoje.

Leisdamasis į kelionę norėjau aplankyti Mato Šalčiaus kapą, jei reikėtų, jį sutvarkyti, parinkti duomenų, iš naujo priminti mūsiškiams apie iki šiol žymiausią lietuvį keliauninką rašytoją. Jo mirtis apgaubta paslapties. Kur jo paskutinieji raštai? Kur jo paskutioji žmona? Kas rūpinasi jo nespausdintų raštų išleidimu? Gal kas galėtų pasakyti, parašyti, nurodyti žinioms vietas, kelius? Kai pradėjau tvarkyti kelionei dokumentus, Bolivija poškėjo nuo sukilėlių šūvių. Buvau perspėtas šiuokart nekelti kojų į tą šalį. Taip ir liko...

J. Rimša gerai pažinojo Matą Šalčių, jį prisimena labai maloniai, šiltai, pagarbiai. J. Rimša kalbėjosi su paskutiniu daktaru, buvusiu prie Mato Šalčiaus, pastarajam mirštant. Paskutiniai Mato Šalčiaus žodžiai buvę: "Daug keliavau po pasaulį, nugalėjau tigrus, krokodilus, leopardus, o dabar turiu mirti nuo mažo uodelio..." Kur M. Šalčių drugiu apkrėtęs uodas įkando — nežinia.

J. Rimša turėjo M. Šalčiaus nuotrauką. Ją man padovanojo.

° ° °

Trijuose iškarpų albumuose šimtai suklijuotų rašinių, nuotraukų. Daugiausia ispanų ir lietuvių kalbomis. Sklaidau. Nusirašau.

Jonas Rimša — NOKTURNAS /NOCTURNE

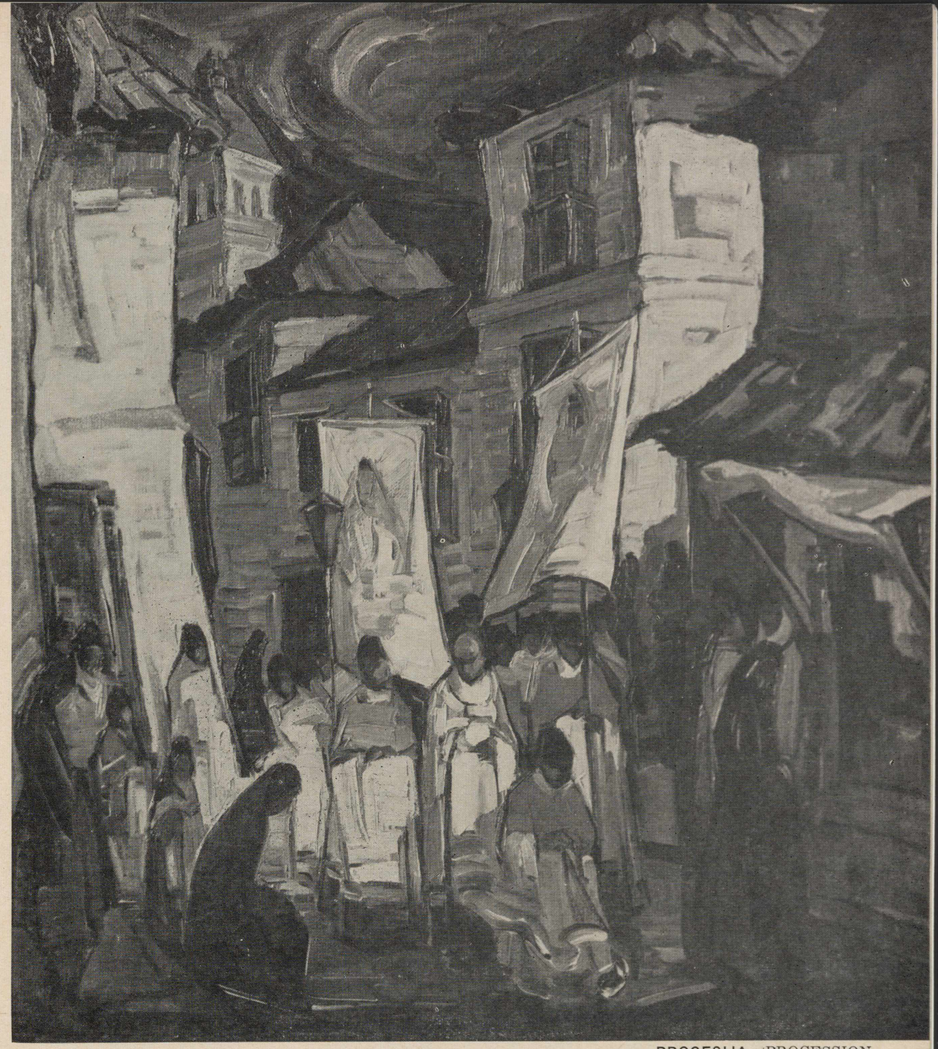

Jonas Rimša — PROCESIJA /PROCESSION

Buenos Aires leidžiamame laikraštyje "Išvien" 1937 m. vasario 16 d. Matas Šalčius rašė:

"Jonas Rimša gimė ir gyveno ilgą laiką Rusijoje (? Red.), bet buvo su savo tėvais sugrįžęs ir į Lietuvą. Jie norėjo, kad jis pasirinktų siuvėjo amatą ir kurį laiką jis buvo priverstas tame amate darbuotis. Jį, tačiau, visą laiką traukė meno sritis. Negalėdamas patenkinti to savo troškimo namie, jis išvyko į užsienį, pirmiausia į Vieną. Namiškiai norėjo, kad jis ten tobulintųsi siuvimo amate, bet jis vogčiomis studijavo meną ir jame parodė nepaprastos pažangos. Jis ten padarė keletą kopijų ir savarankiškų darbų, kuriuose aiškiai buvo matyti jo didelis talentas.

Iš ten jis leidosi į platesnį pasaulį. Atvyko į Braziliją ir vargo spaudžiamas buvo priverstas griebtis įvairių amatų. Bet jį traukė menas. Pavargęs nuo savo amatų darbo dienos metu, jis pasislėpęs tapydavo naktimis. Taip jis mušėsi Brazilijoje keletą metų, vis tikėdamasis prasimušti į meno sritį, bet veltui. Pergyvenęs keletą skaudžių gyvenimo valandų, Rimša leidosi į Argentiną ir, pagaliau, jam čia pavyko, padedant keletui mūsų tautiečių, labiausiai iš atstovybės personalo. Buenos Aires pavyko Rimšai įstoti į meno mokyklą ir ją baigti. Čia jis susipažino su vietos meno klodais ir meno mėgėjais, kurie padėjo jam įeiti į parodą ir išeiti iš jos laimėtoju.

Jonas Rimša po to neužmigo ant laurų. Jo nerami, dabar visu stiprumu pražydusi, menininko dvasia traukė jį į tolius, į naujus darbus ir į naujus laimėjimus. Jis ryžosi surasti tikrąją Ameriką — jos veidą ir sielą. Jį traukė egzotiškoji Bolivija su savo slėpininguoju Altiplato, su seniausios kultūros indėnais, sukūrusiais jau žiloje senovėje inkų valdiją ir aukštą saulės kultą. Jis čia sumanė paieškot Amerikos sielos, ir pereitais metais išvyko ten. Apsigyveno La Paze ir ėmėsi literatūros ir iš gyvenimo studijuoti vietos tikruosius gyventojus — indėnus ir jų dvasią. Išstatyti dabar La Paze paveikslai yra tų studijų vaisius. Jis davė "aiman" indėnų tipų ir jų papročių ir apeigų paveikslus. Tai yra vis stiprūs darbai.

Rimša pasižymi savo linijų ryškumu, puikiu, turbūt, priprastu

Nukelta į 17 psl.

J. Rimša — Bolivietė

Bolivian girl

Mūsų akademikai

NESIBARKIM, KOL DAR SUSIKALBAM LIETUVIŠKAI

Trisdešimt metų buvęs lietuviškos mokyklos mokytoju, nusprendžiau likusį laiką pabūti skirtingo tipo mokykloje. Kad ji skirtinga, tai pastebi kiekvienas gatvėje ar laikraštyje, nereikia nė į mokyklą nueiti. Buvo tokių, kurie dar Lietuvoje žavėjosi amerikinės mokyklos metodais. Ir yra šitokių, kurie šičionai iš tolo gėrisi vakarinės ar net rytinės Europos žiburiais.

Mums savoje saloje pirmoje eilėje rūpi, aišku, sava mokykla. Taigi, va, sakau, nepasimeskim su visokiais reikalavimais ir džiaukimės tuo, ką turime. Čikagoje ir Ciceroje lietuviai jau bene 14 metų pradinėse lietuvių parapijų mokyklose turi kasdien lietuvių kalbos pusvalandį su jų pačių pasirinktu lietuvių kalbos mokytoju. Nesunku tatai būtų ir kitur įvykdyti, tik reikia ryžto ir organizuotumo.

Šeštadieninių lietuviškų mokyklų, rodos, niekur netrūksta. Čia vėl nėra ko pageidauti naujovių, tik svarbu jas išlaikyti tokias, kokios jos yra, o tiems, kurie jų nežino ar nepraktikuoja, nurodyti jų adresus.

Reikia pagaliau vieną kartą viešai nusistebėti, kad po penkiolikos metų tose mokyklose pamokų metu mes tebevartojame vienintelę kalbą ir ja susikalbame. Kad mes čia vartojame vadovėlius vis dar be jokių žodynų ir be paaiškinimų, o tai reiškia, kad mūsų mokomieji dar susigaudo tuose tekstuose.

Kad ir ne kunigas, vis dėlto ne vieną pamokslą esmi išdrožęs lietuviškoje šeštadieninėje mokykloje. Ir visi suprato. O kai pabandžiau tą patį nūnai padaryti valdinėje mokykloje lenkų kalbos pamokose lenkiškai, pamačiau savo žodžių beprasmiškumą: mokiniai nereaguoja, nes nieko nesupranta. Ir taip reikėjo griebtis anglų kalbos, kad įrodyčiau tiems lenkų "teenageriams", jog jie, kaip liudija jų pavardės, yra lenkai ir dėl to jiems turėtų būti gėda lenkiškai nesuprasti.

Taigi, kaip matome, mes, be valdžios paramos išlaikydami savo mokyklas, jose puikiai susikalbame lietuviškai, o lenkai, kurie sakosi, jog didžiojoje Čikagoje jų esą net trys ketvirčiai milijono, kurie pajėgė su lenkų kalba įsiskverbti bent į tris valdines aukštesniąsias mokyklas ir čia sudaryti net po 5 klases, t. y. sutelkti po 150 mokinių, tik vieno jie, deja, nepajėgia padaryti, būtent: išmokyti tų savo vaikų tiek, kad bent suprastų, kas kalbama klasėje. Ar bereikia po to pridėti, kad visi lenkų vadovėliai, lygiai, kaip ir vokiečių, rusų ar prancūzų, yra dvikalbiai?

Mums išlaikyti esamą padėtį neturėtų būti per sunku, o taip pat gal nebūtų ir per maža. Gimstančiųjų skaičius, viršijąs mirštančiuosius, verčia ne tik kiną, bet ir lietuvį būti optimistu. O kad mūsų gimstantieji yra ir turi būti kiek kitokio būdo negu mirštantieji, tai yra visuotinis pažangos (kai kam, žinoma, atrodo, kad atžangos) dėsnis.

Taigi, šių faktų akivaizdoje, nesibarkime, o dirbkime, kol dar lietuviškai susikalbame!

Benediktas Babrauskas, literatūros kritikas, buvęs ilgametis Rašytojų draugijos pirmininkas, daugybės straipsnių literatūrinėmis temomis autorius, nuo 1964 m. rudens paskirtas Čikagoje valdinės aukštesniosios mokyklos vokiečių ir rusų kalbų mokytoju.

Pensilvanijos universitetas Babrausko Lietuvoje išeitą mokslą įvertino magistro laipsniu lyginamojo indoeuropečių kalbamokslio — sanskrito, gotų, senovės bulgarų ir kitų senųjų kalbų — srityje. Lyginamąjį kalbų mokslą Babrauskas studijavo Kaune pas prof. Alfredą Senną, kuris jau 25 metus profesoriauja Pensilvanijos universitete.

Kitą magistro laipsnį iš rusų kalbos ir literatūros Babrauskui pripažino valstybinis Illinois universitetas, kartu užskaitydamas visus bendruosius ir pedagoginius dalykus, o germanistiką įvertindamas kaip šalutinį dalyką. Išklausęs Northwestern universitete ir išlaikęs JAV istorijos egzaminus, gavo Illinois valstybės aukštesniosios mokyklos mokytojo pažymėjimą. Nors jau ir mokydamas, Babrauskas vadovėlio iš rankų nepaleido, ir gal netrukus išgirsime apie jo naujus laimėjimus.

Baigęs aukštuosius mokslus Lietuvoje, Babrauskas visą laiką dirbo mokytojo darbą gimnazijoje. Vėliau, Vokietijoje, dėstė lietuviškoje tremties mokykloje. Tik atvykus į JAV, jam, kaip ir daugeliui, profesiją teko pakeisti ir dirbti įvairiuose fabrikuose. Sugaišta daug nepaprastai brangaus laiko ir sunaudota jėgų, kurios galėjo būti skirtos grynai mokslui ir kultūrai. Šalia fizinio darbo, Babrauskas, kaip ir ne vienas mūsų lietuviškos kultūros darbininkų, buvo įsitraukęs į lietuviškąją veiklą. Anksčiau "susigriebęs", šiandieną Babrauskas būtų turėjęs ne magistro, o daktaro laipsnį ir dėstęs kuriame universitete. To jam linkime dabar.

Ta pačia proga mūsų lituanistas, paklaustas, tarė vieną kitą žodį apie lituanistinę mokyklą. Jį spausdiname šio puslapio pradžioje.

Benediktas Babrauskas

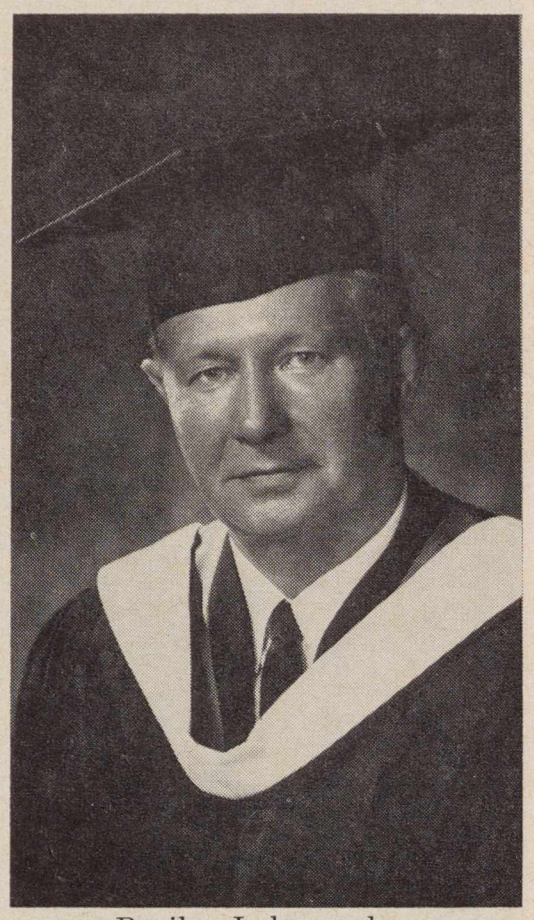

Povilas Labanauskas

Povilas Labanauskas (g. 1908 m. Nemakščiuose, Raseinių aps.), vienas iš "Amerikos Balso" redaktorių, įsigijo antrą magistro laipsnį Washingtono universitete iš kalbos meno — Speech Arts — Communications Radio-TV.

Pirmąjį magistro laipsnį P. Labanauskas įsigijo Kalifornijos technologijos institute, baigdamas elektros inžinierium. Trejus metus dėstė elektroinžineriją Marquette un-te, Milwaukee, Visc. Nuo 1951 metų dirba "Amerikos Balse", eidamas redektoriaus ir komentatoraus pareigas.

Nepriklausomoje Lietuvoje P. L., baigęs Karališkąją Italijos karo laivyno akademiją, ir 1932 m. Prancūzijos karo laivyno aukštuosius karininkų kursus 1938 m., buvo mokomojo karo laivo vadu. Iš Lietuvos paspruko, užėjus komunistams, buriniu laiveliu iš Šventosios uosto. Į JAV atvyko 1941 m.

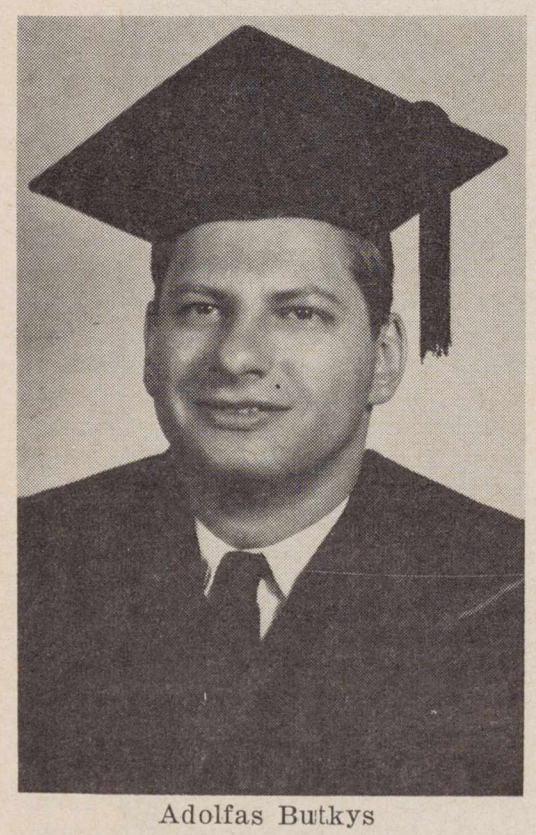

Adolfas Butkys

Adolfas Butkys, rašytojos N. Butkienės ir prof. Č. Butkio, buv. Vyr. Tribunolo teisėjo sūnus, pernai metų rugpiūčio mėn. įsigijo Pennsylvanijos Universitete, Philadelphijoj, filosofijos daktaro laipsnį iš ekonomijos. Šis mokslinis laimėjimas yra ne eilinis, dėlto, kad dėl ligos vaikystėje Butkys negali vaikščioti ir naudojasi važiuojamąja kėde.

Jis yra baigęs Albright College, Reading, su titulu Bachelor of Science in Economics; Philadelphijos Temple universitete jis gavo Master of Business Administration in Marketing. Jo daktaro disertacija yra iš prekybos su užsieniu.

Nuo š. m. vasario 1 d. Butkys pakviestas Lehigh un-te, Bethlehem, Pa., dėstyti ekonomiką verslo administracijos skyriuje. Jo paskaitomis studentai domisi, ir administracija, atkreipusi dėmesį, Butkiui pavedė būti patarėju studentų, rašančių studijinius darbus magistro laipsniui gauti.

Pasiekti universitetą ir kitaip padėti Adolfui Butkiui ryžosi jo tėvas, atsisakęs tarnybos ir visą laiką skirdamas sūnui padėti.

Juozas V. Paukštelis

Juozas Valentinas Paukštelis (g. 1939) 1964 m. rugpiūčio mėn. Illinois universitete (University of Illinois, Urbana, Ill.) apgynė disertaciją iš organinės chemijos "The Synthesis and Reactions of Aziridinium Salts" ir įsigijo chemijos daktaro lapsnį. Prieš disertaciją kartu su kitais chemikais paruošė tris mokslinius veikalus.

Gavęs daktaro laipsnį, J. Paukštelis įsijungė į grupę mokslininkų MIT (Mass. Institute of Technology, Cambridge, Mass.), kuri daro tyrinėjimus vėžio ligos srityje. Tyrinėjimus finansuoja Tautinis Sveikatos Insttutas, priklausąs tiesioginiai Švietimo, Auklėjimo ir Sveikatos Departamentui.

Gavus aukštojo mokslo laipsnį, darbą mokslo ar panašioj įstaigoj, pačius akademikus, jų tėvus, draugus ar LD bendradarbius kviečiame mus informuoti — LD žurnalas mielai spausdins tokias žinias ir foto.

J. Stiklorius prie Parthenono Atėnuose, Graikijoje.

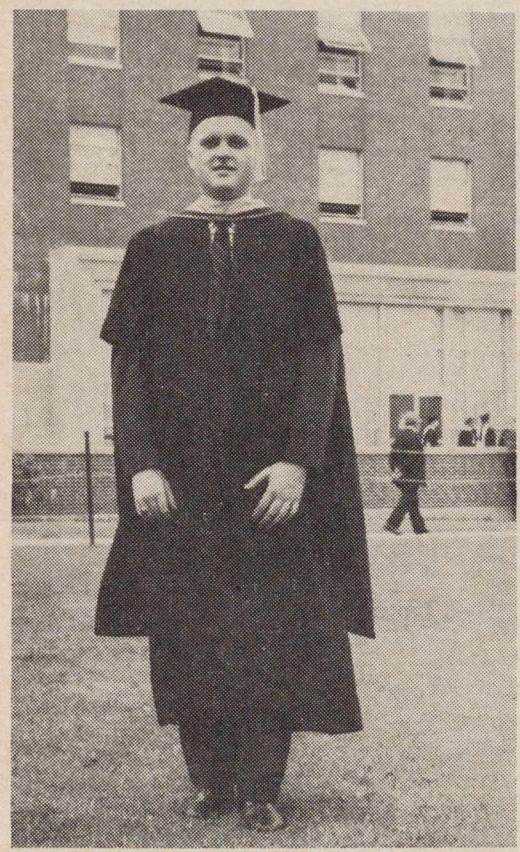

Vitalis Lembertas

Jonas A. Stiklorius Jr., 1963 m. baigęs politinius mokslus Pennsylvanijos universitete, Philadelphijoje, dabar tarnauja j. leitenantu JAV karo laivyno didžiuliame lėktuvnešyje U.S.S. Forrestal, kuris šiuo metu yra Viduržemio jūroje.

J. Stiklorius Jr. yra Jono A. Stikloriaus, lietuvių visuomeninės veikėjo, buv. Vliko vald. nario, sūnus.

Vitalis Lembertas (Poeto Prano ir Monikos Lembertų sūnus), Master of Science in mechanical ingineering gavo Connecticut Universitete 1963 m. Aeronautikos inžineriją B. S. laipsniu baigė Bostono Universitete 1960 m.

1964 m. V. Lembertas persikėlė į Kaliforniją, kur gavo gerą darbą ir gyvena Santa Monica, Calif.

— Vilniaus universitete, istorijos ir filosofijos fakultete šiais metais apgynė disertacijas: Jurgis Lebedys — už monografiją "Mykalojus Daukša", Pranas Gailiūnas — "Dabartinės literatūrinės lietuvių kalbos veiksmažodžio tariamoji nuosaka. Reikšmė ir vartojimas", Olga Sulienė — "Lietuvos TSR Zarasų rajono rusų tarmės sintaksė (vientisinis sakinys", Aldona Paulauskienė — "Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos veiksmažodžių veikslai", Vitas Labutis — "Dabartinės lietuvių kalbos dalelytės".

— Arch. Eduardas Budreika neseniai gavo architektūros mokslų daktaro laipsnį Leningrado Dailės nstitue. Budreika ilgus metus analizavo klasicizmo architektūrą ir savo išvadas pagrndė disertacijoje "Klasicizmo architektūros suklestėjimas Lietuvoje". E. Budreika yra pirmas architektūros mokslų daktaras ne tik Lietuvoje, bet ir Pabaltijy. Dailės institute Vilniuje jis dėsto interjero projektavimą. Jis yra suprojektavęs visą eilę gyvenamųjų namų, visuomeninių namų interjerų. Dr. E. Budreika su skulptoriais J. Pleškūnu ir N. Gaigalaite sukūrė paminklus skulptoriams V. Grybui ir J. Jachimavičiui. Jis yra leidinių "Estetiška darbo aplinka", "Lietuvos klasicizmo architektūros kūrėjas — Laurynas Stuoka-Gucevičius" autorius.

— Okupuotos Lietuvos spaudoje pradėjo dėti žinių apie Vakaruose gyvenančių dailininkų parodas ir kitus menininkus. "Literatūros ir Meno" nr. 8 (šiais metais) trumpai paminėta V. K. Jonyno paroda Clevelande, Č. Janušo Chicagoje, A. Rūkštelės Rochesteryje, taip pat paminėti A. Tamošaitis, R. Žukaitė, rikoj gyvenąs).

Kitu atveju paminėta, kad solistė L. Šukytė laimėjo Kanadoje konkursą ir dainavo.

Iki šiol bolševikinė spauda okupuotoj Lietuvoj apie Vakaruose kyvenančius kūrėjus laikėsi principo arba rašyti blogai ir iškraipant arba nieko. Kad to principo jie ir dabar laikosi, rodo J. Baltušio, pernai metų gale viešėjusio JAV-se, "Lit. ir Mene" spausdinami įspūdžiai. Bet apie tai gal kitu atveju.

— Sekant buvusią Lietuvos valstybinę literatūros premiją, okupuotoje Lietuvoje keletą metų skirtos vadinamos "respublikinės premijos", kurias tarp kitų yra gavę Ieva Simonaitytė, Juozas Baltušis (už "Parduotas vasaras",) V. Mykolaitis-Putinas (už "Sukilėlių" romano I dalį)... Paskutiniuosius kelerius metus "respublikinių" premijų nebebuvo girdėti — partija tarė: visi mokat rusiškai — muškitės į visasąjunginę Lenino vardo premiją! Viena tokia premija ir buvo suteikta E. Mieželaičiui, daugiausiai pasitarnavusiam komunistinį žmogų propaguojant. Pernykščių metų leninei premijai gauti pristatytas J. Marcinkevičius už poemą "Kraujas ir pelenai" (apie komunistų išprovokuotai vokiečių sudegintą Pirčupio kaimą; už Pirčupio paminklą dail. G. Jakubonis lenininę premiją jau gavo...).

Nežinia, kuriais sumetimais Rašytojų S-gos valdyba Vilniuje paselbė atnaujinant numarintų premijų teikimą. Jau paskelbti ir kandidatai: J. Avyžius — už "Kaimas kryžkelėje", M. Sluckis — "Laiptai į dangų", I. Meras — "Lygiosios trunka akimirką"; tai romanai; poezija: V. Mykolaičio-Putino — "Būties valanda", A. Maldonio "Saulėti lietūs" ir Vl. Mozuriūno (pernai mirusio) "Vilniaus etiudai".

Du proziniai dalykai — Avyžiaus ir Sluckio romanai — yra tikri partijos nubrėžtos krypties komentarai, vaizduoją kovą dėl "tarybinio žmogaus" ir "tarybinės moralės", abu premijai tinka 100%; Mero romane pasakojama apie žydų geto gyvenimą, tai žmogiškos tragedijos dokumentas. Putino poezijoj nieko nėra komunistinio, kitų dviejų rinkiniuose netrūksta partinio kvapo, tik poezijos neperdaugiausia. Rimčiausias kandidatas, atrodo, yra J. Avyžius, mokąs pašėlusiai kietai kovoti pagal partijos nurodymus.

NAUJOS KNYGOS

Pirmoji Pradalgė. Literatūros metraštis. 1964 metai. "Nidos" knygų klubo leidinys nr. 51. Redagavo K. Barėnas. 384 psl. Kaina $2.00.

Su poezija, beletristika ir straipsniais dalyvauja: V. Alantas, P. Andriušis, O. B. Audronė, B. Auginas, M. Aukštaitė, K. Barėnas, A. Baronas, V. Bogutaitė, K. Bradūnas, A. N. Dičpetris, J. Gailius, A. Giedrius, B. Gražulis, K. Grigaitytė, Dr. J. Grinius, A. Gustaitis, A. J. Jūragis, K. Jurgelionis, M. Katiliškis, J. Kuzmickis, A. Mackus, J. Mikuckis, P. Orintaitė, A. Rūta, B. Rutkūnas, D. Sadūnaitė-Sealey, L. Sutema, V. Šlaitas, J. Švaistas, J. Tininis, A. Tulys, M. Vaitkus, L. Žitkevičius — viso 33 autoriai.

Acht Estnishe Dichter. Ausgewaehlt und uebertragen von Ants O r a s. Verlag Vaba Eesti. Stockholm, 1964. 222 p.

Gustav Suits, Marie Under, Henrik Visnapu, Heiti Talvik, Betti Alver, Uku Masing, Bernard Kangro, Aleksis Rannit.

Tėvynės Atgarsiai, Čikagos Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos mokinių laikraštis. 1965 m. Nr. 1 ir 2. 24 psl. Gausiai iliustruota. Redaguoja kolektyvas. Globėjas A. Kezys, SJ, leidžia ČALM Tėvų Komitetas. Numerio kaina 10 c.

Jonas Minelga, **Labas rytas, vovere.** Eilėraščiai vaikams. Piešiniai Kazio Veselkos. 88 psl. Didelio formato. 1964 m. Išleido JAV LB Kultūros Fondas, Nr. 11. Gaunama: Kultūros Fondas, c/o J. Bertašius, 5348 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632 ir pas platintojus. Kaina $250.

Naujos Lietuviškos Mišios. Priede įvairios maldos. Parengė kun. J. Kuzmickis. Išleido "Šaltinis", 21, The Oval, Hackney Rd., London, E. 2. England. 16 psl. kaina 20c.

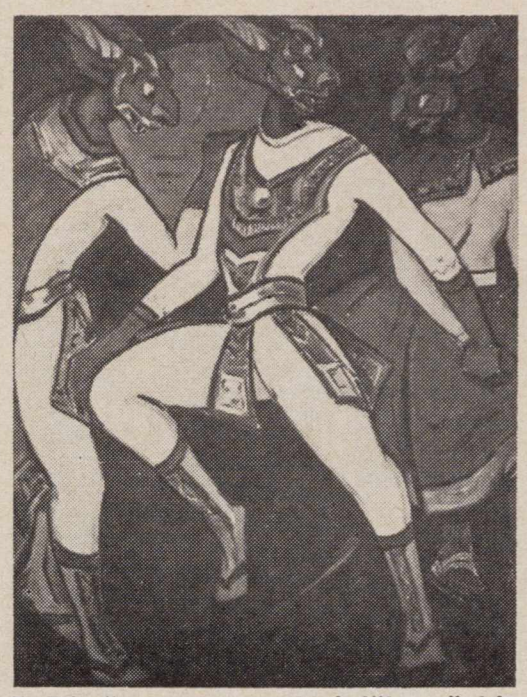

J. Rimša **Velniškas šokis**
Devil dance

Atkelta iš 15 psl.

Čiurlionio ainiams, spalvų suderinimu ir nuotaikos raiškumu. Kiekvienas jo tipų ir gamtos paveikslas turi būdingą nuotaiką, tiksliai vaizduojančią kiekvieną jo tapomą daiktą. Tačiau jis nepatenkintas dar toliau ieško. Jis nori sukurti visiškai savarankišką ir savaimingą išraiškos būdą ir stilių. Jis dar kopia savo meno koptais aukštyn. Sunki materialinė būklė jį traukia žemyn nuo tų koptų ir nori jį paguldyti papėdėje, bet jis nepasiduoda. Jis kovoja su vargu ir kartu kariasi savo koptais į viršūnę.

Nepaprastas jo asmenybės švelnumas, nekaltumas, rubežiuojasi su vaiko sielos grynumu, ir tikras nuoširdumas palenkia visus meno mėgėjus į jo pusę. Iš tikro, reikia tik stebėtis, kaip vienas žmogus be lėšų drįsta leistis į tolimą pasvietę ir ten skintis sau kelią į meno Paukščių Kelią. Tai gali padaryti tik didelis žmogus — tikras menininkas su savo neaprėpiama dvasia.

Iš Bolivijos Jonas Rimša nori grįžti į Argentina ir čia surengti savo parodą. Paskui jis galvoja apie savo tėvų žemę su jos Čiurlionio dvasia. Galima visišku tikrumu pasakyti, kad jis aukštai iškels lietuvio menininko vardą šiame tolimame vakarų žemyne ir pats pasieks svajojamos viršūnės."

Svetimieji, argentiniečiai, 1932 gegužės 29 d. "La Opinion" laikraščio meno skyriuje rašė (duodu vertimą): "Kitos premijuotos J. Rimšos akvarelės užsitarnauja ypatingo susidomėjimo; ten pastebimas harmonijos tonų žaismas, gabiai suderintas ir labai gerai įsijaustas. Abiejuose Rimšos pristatytuose darbuose pastebima žavėtinas ramumas ir poilsio saldumas, kuris dėka techniško išbaigimo pasiekia žavėtino meno skonio didingumą."

Rašytoja K. Pažėraitė, gyvenusi Pietų Amerikoje ir susipažinusi su J. Rimšos gyvenimu ir darbais, dabar gyvenanti Čikagoje, kaip sakė pats dailininkas, rašanti romaną apie Joną Rimšą.

Grįžęs į Los Angeles, papuošiau salionėlį Jono Rimšos paveikslais. Kasdien pasižiūriu. Pailsiu ties viliojančia, gaivinančia, patraukiančia meno versme. Kūryba nesibaigia vienu pamatymu. Versmė neišsenka ilgą laiką.

Bendras iškilmingo akto vaizdas. Vidury vysk. P. Brazys, 2-ras iš deš. L. Dipl. Tarnybos atst. dr. A Gerutis, I-mas iš k. dr. P. Karvelis.

Baden-Wuerttembergo valdžios atstovas S. Schwarz perkerpa juostą; šalia — Bonnos Pabėgėlių m-jos atst. M. Lueder.

PAŠVENTINTI NAUJIEJI VASARIO 16 GIMN. RŪMAI

Dedication ceremonies of the new buildings of the Febr. 16th Lith. H. S.

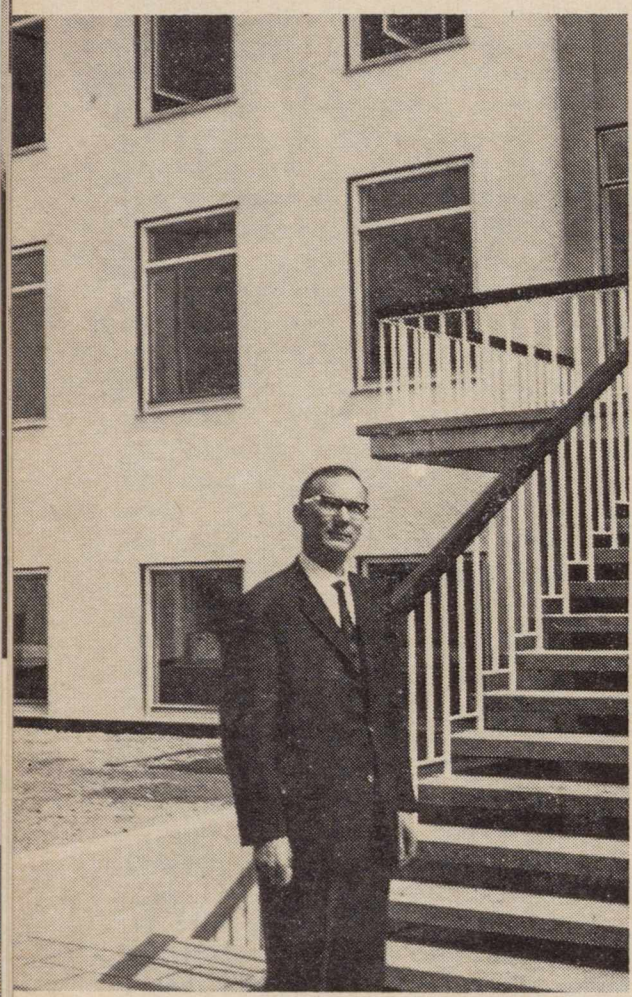

Dir. kun. Liubinas prie naujų rūmų.

Balandžio 11 d. Vasario 16 gimnazijoje buvo retos iškilmės — naujasis Europos lietuvių vyskupas dr. P. Brazys, MIC pašventino naująjį gimnazijos pastatą. Tą dieną, nors ir lijo, buvo šventės nuotaika. Į iškilmes įvairiomis priemonėmis, net iš Hamburgo ir kitų tolimų vietovių, atvyko apie 200 lietuvių, atsilankė ir vokiečių visuomenės atstovų.

Rytą iškilmingas pamaldas atlaikė ir Sutvirtinimo sakramentą 15-kai moksleivių suteikė vysk. P. Brazys, jam asistuojant kunigams — gimn. kap. K. Riaubūnui, V. Šarkai ir V. Damijonaičiui. Giliai prasmingą pamokslą pasakė vysk. Brazys.

Po pamaldų visi būriavosi ties senuoju pastatu ir iš jo žygiavo į naująjį. Juostą perkirpo Baden-Wuerttembergo valdžios atstovas, valst. sekr. Sepp Scwartz, pastato duris atrakino gimn. dir. kun. B. Liubinas. Šventinimo apeigas atliko vysk. P. Brazys. Pirma jis sukalbėjo maldą, o evangelikų vardu paskaitė maldą gimn. mok. F. Skėrys (Evangelikų dvasininkai dėl ligos nedalyvavo). Vysk. Brazys lietuvių ir vokiečių k. dėkojo vokiečių vyriausybei ir gausiems lietuvių aukotojams už paramą, pareiškė įsitikinimą, kad gimnazijos auklėtiniai bus naudingi ir vokiečių tautai. Jis džiaugėsi, kad gimnazijoje gražiai sugyvena liet. katalikai ir evangelikai moksleiviai. Dir. Liubinas, liet. ir vokiečių k. atpasakojęs rūmų staymo eigą (pamatai pašventinti 1963), dėkojo ypatingai gimnazijos aukotojams bei rėmėjams JAV-se. Lietuvos Dipl. Tarnybos ir Šveicarijos lietuvių vardu sveikino dr. A. Gerutis. Nuoširdžiai sveikino du V. Vokietijos bei Baden-Wuerttembergo vyriausybės atstovai: iš Bonnos atvykęs Ministerialrat M. Lueder (Pabėgėlių m-ja) ir iš Stuttgarto — Staatssekraetaer S. Schwarz. Pastarasis pažadėjo ir tolimesnę vokiečių vyriausybės paramą gimnazijai. Dar kalbėjo liūdna proga į Vokietiją atvykęs (į laidotuves žurnalisto Mačio Musteikio) — dr. A. Musteikis iš Buf-

Nukelta į 19 psl.

Vasario 16 gimnazijos rūmų šventinimo iškilmėse: Europos lietuvių vysk. P. Brazys, iš kairės kun. V. Damijonaitis, iš dešinės — kun. V. Šarka.

Mergaitės, šokusios "Blezdingėlę".

Lietuvių Moterų Atstovybės klubas yra vienas iš daugelio šios paskirties klubų, veikiančių plačiajame pasaulyje. Jie veikia Australijoje Anglijoje, P. Amerikoje, Prancūzjoje, Kanadoje, Vokietijoje, JAV-se (Los Angeles, Waterbury, New Yorke) Visus juos apjungia L. M. Atstovybė New Yorke. L. M. A-bė yra įsiregistravusi ir turi savo delegates ddžiose, centrinėse JAV moterų org-se: Women In Exil, Women For Freedom, Inc. ir pasaulinėje moterų org-je Federation Women Center. L. M. At-bės tikslas yra kuo plačiau atstovauti lietuvę moterį pasaulnėje, organizacnėje plotmėje, ginti lietuvės moters teises, kultūrinius, socialinius, politinius interesus. Paskirų klubų paskirtis yra organizuotis tautiniu pagrindu ir siekti ryšių su latvėmis ir estėmis, tikslu sujungtomis pastangomis ugdyti Pabaltijo tautų solidarumą, bendrų interesų pajautimą ir dalyvauti bendrose šių tautų organizacijose, sujungtomis jėgomis veikti — siekti visoms trims Pabaltijo tautoms laisvės.

Pabaltijo tautų moterų veiklai koordinuoti yra įsteigta Pabaltijo Moterų Taryba, kurią sudaro lietuvės, latvės ir estės, pirmininkaujant visų tautų atstovėms iš eilės.

Z. Juškevičienė

JAV LB Tarybos prezidiumo posėdis New Yorke su spaudos atstovais. Iš kairės: V. Rastenis, O. Labanauskaitė, V. Volertas, P. Vileišis, E. Armanienė, J. Šepetys, B. Nemickas. Foto V. Maželis

Meeting of the Lith. press and the Lith. Community Council members.

Lietuvių Moterų Atstovybės Chicagos Klubo valdybos narės (sėdi iš k.): M. Kriaučiūnienė, pirm., A. Liorintienė; (stovi) Z. Juškevičienė, ir E. Kučiūnienė — vicepirmininkės, M. Pėteraitienė, ižd.

Committee members of the Lith. Women's Legation, Chicago, Ill.

VEIDAI IR VAIZDAI

Inž Mikalojus Ivanauskas iš Cicero, Ill., š. m. balandžio 5 d. referavo Federalinei Aviacijos Agentūrai savo projektą, kaip išgelbėti keleivius ir lėktuvo vairuotojus (įgulą), ištikus lėktuvo nelaimei-avarijai.

Inž. I. naujoji idėja apima naujai statomų lėktuvų sistemos rekonstrukciją ir metodo pritaikymą jau naudojamimems lėktuvams. Šis naujas išradimas apimtų visų rūšių lėktuvus — keleivinius, privačius bei sportinius; didelius ir mažus. Į avarijų skaičių įeina: lėktuvo motoro sugedimas ir neveikimas ore; kuro atsargų eksplozija ore; susidūrimas lėktuvų ore ar žemėje ir p.

Projektas buvo patiektas raštu ir posėdžio metu tos įstaigos atstovo pripažintas kaip galimas įvykdyti ir priimtas tolimesniam tyrinėjimui. Be to, laidavo autoriaus teises ir konfidencialumą. Valstybė turi teisę tuo projektu ar jo dalimis pasinaudoti ir, pasinaudojus, atitinkamai atlygina autoriui.

Tolimesnė projekto eiga priklausys nuo tolimesnių tyrinėjimų ir kitų daugelio faktorių, kaip tai: nuo lėktuvų nelaimių statistikos davinių, kainos ir t.t.

Inž. I. referavimo metu asistavo ir vertėju buvo dr. R. Zalubas iš Washingtono.

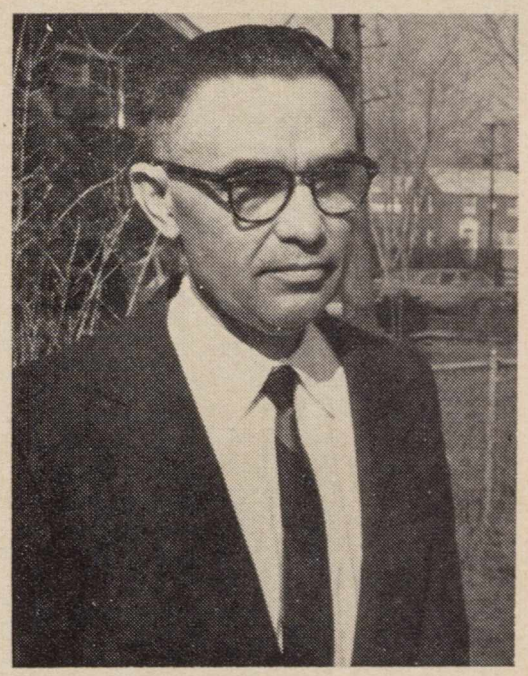

Dr. Romualdas Zalubas iš Valst. standartų biuro ir jo bendradarbis Wilson iš Imperialinės mokslo ir technologijos kolegijos Londone šių m. sausio-vasario nr. "Journal of Research" paskelbė straipsnį "Atomic absorption of praseodymium". Darbas paremtas gausiais tyrinėjimais ir apskaičiavimais.

Inž. M. Ivanauskas, įteikęs savo pasiūlymą-projektą Federalinei Aviacijos Agentūrai, kaip išgelbėti keleivius, ištikus lėktuvo nelaimei.

Eug. M. Ivanauskas presented his invention to the Fed. Aviation Agency.

Kristina Griniutė, jaunoji LD žurnalo skaitytoja iš Cicero. Kovo 29 dieną atšventusi 12-tą gimtadienį. Ji pasižymi keliais talentais: uoliai lanko Cicero lituanistikos mokykla ir yra pirmoji klasės mokinė, dalyvauja par. liet. chore, šoka baletą ir tautinius liet. šokius, dainuoja per Sophie Barcus liet. radiją, ir rimtai mokosi muzikos (pianino) pas prof. V. Jakubėną. (m. i.)

Miss Kristina Griniutė, many talented young L. D. magazine reader from Cicero, Ill.

VASARIO 16 GIMN. RŪMAI...

falo, N. Y. Buvo ir daugiau kalbėtojų. Ypatingai gražiai pakalbėjo geriausias gim-jos mokinys Alfredas Starukas (vok. ir lietuviškai). Jo žodžiai: "Mes neatsisakysim lietuvybės, mes sieksime laisvės Tėvynei!"

Iškimių metu vysk. Braziui įteikta dovana: K. Motuzo darbo aukšt. kryžius-koplytėlė.

Po to sekė meninė dalis — mokiniai deklamavo ir šoko taut. šokius. Meno dalį pradėjo 5 kl. mokinė Aldona Janulytė, padeklamuodama Bern. Brazdžionio "Be motinos tėvynės"; gražų ispūdį paliko "Tykiai tykiai Nemunėlis teka" inscenizacija. Meno daliai vadovavo mokyt. E. Gedikaitė-Tamošaitienė. Vėliau visi svečiai pakviesti vaišių. **V. Alseika**

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

Dail. **J. Pautieniaus ir J. Andrašūno** paroda bal. 24 d. — gegužės 2 d. Los Angeles Lietuvių Bendruomenės namuose praėjo sėkmingai. Atsilankė daug meno mėgėjų, buvo nupirkta daugiau kaip pusė visų išstatytų paveikslų. J. Pautienius be peizažų išstatė šešetą portretų, kurių du buvo ką tik nupiešti.

Abiejų dailininkų darbai skyrėsi nuo ankstyvesniųjų parodų, ir žiūrovai tai sutiko su malonumu.

Parodą rengė "Lietuvių Dienos"., techniškai daug prisidėjo administratorius J. Andrius.

— **E. ir P. Nagiai** iš Belmore Australijoj, dalininkai "Minties" spaustuvės, kurioje spausdinama bendruomenės savaitraštis "Mūsų Pastogė" ir kt. liet. leidiniai, vykdami lankyti savo giminių Detroite, buvo sustoję Los Angeles mieste ir, pulk. K. Pažemėno lydimi, aplankė "Lietuvių Dienų" leidyklą ir spaustuvę. Pranas Nagys, pats spaustuvininkas, ypač domėjosi spaustuvės įrengimais. Abu jauni, simpatiški, energingi lietuviškos spaudos talkininkai su leidėju, administratorium ir redaktorium praleido porą gražių valandų, aptardami spaudos klausimus. Išsivežė glėbius linkėjimų savo miesto spaudos ir literatūros žmonėms.

—**Muz. G. Gudauskienė** Santa Monica, Calif. į Los Angeles kolonijos kultūrinį gyvenimą atnešė didelę naujieną: gegužės 1 d. parapijos salėje pastatė fragmentais operetę "Mano žavioji dama" (My Fair Lady). Muzikiškai palydėjo pati G. Gudauskienė su savo vedamu instrumentalistų ansambliu. Solo partijas dainavo L. Zaikienė, R. Dabšys, Šaras, A. Polikaitis ir kt.; taip pa dalyvavo jau kitur pasireiškusi Moterų sutartinė. Publikos prisirinko pilna salė ir buvo labai patenkinta.

— **"Čiurlionio" ansamblio** meninės ir tautinės veiklos 25 metų jubiliejinė sukaktis švenčiama Clevelande gegužės 8-9 dienomis. Akademija-banketas įvyksta šeštadienį, gegužės 8 d., iškilmingos pamaldos šv. Jurgio bažnyčioje ir sukaktuvinis koncertas Muzikos Instituto salėje — gegužės 9 d.

Ansamblio platesnis paminėjimas bus sekančiame LD numeryje.

— **Lituanistikos kursai** Fordhamo universitete. Jau šešti metai vasaros semestre Fordhamo un-te yra lituanistikos dalykai. Dėstytojais kviečiami prityrę specialistai. Šią vasarą numatyta du lietuvių kalbos kursai, pradedantiems ir pažengusiems. Už kursus duodami 6 kreditai, kuriuos galima perkelti į kitą universitetą. Be to, paskelbtas aukštesnis (graduate) kursas "Įvadas į baltų kalbotyrą", už kurį duodama 3 kreditai. Šį kursą skaitys prof. A. Salys.

Programai vadovauja kun. prof. Vl. Jeskevičius, prof. A. Salys, prof. J. Puzinas ir prof. A. Vasys. Vasaros semestras vyksta nuo liepos 2 d. iki rugp. 15. Registruotis ir žinių gauti adr.: Prof. A. Vasys, Fordham University, Bronx, N. Y. 10458.

— **Dr. J. Girniui** jo 50 metų sukakties proga gegužės 22 d. Bostone rengiamas pagerbimas su menine programa ir vaišėmis. Pagerbimui surengti sudarytas kultūrininkų ir visuomenininkų komitetas, į kurį įeina visų grupių ir pakraipų žmonės. Menine programa rūpinasi rež. A. Gustaitienė, A. Gustaits, dail. V. Vizgirda ir stud. P. Žigas.

Dr. J. Girnius, vienas Liet. Enciklopedijos redaktorių, vienas ryškiausių šio meto lietuvių filosofų ir visuomenininkų, nuo šių metų pradžios perėmė redaguoti kultūros žurnalą "Aidai". Dr. J. Girnius labiausiai pagarsėjo, išleidęs du paskutiniuosius veikalus — Tauta ir tautinė ištikimybė ir Žmogus be Dievo. Pirmos knygos mintys tapo beveik tautinio išsilaikymo katekizmu, kurį dabar cituoja ir kuriuo remiasi visa lietuviškoji bendruomenė ne tik JAV-se, bet ir plačiame pasaulyje. Abu veikalai tuojau išversti į latvų kalbą Sukaktį ir naująjį veikalą LD žurnalas atžymės vėlesniuose numeriuose.

— Ministeris **Stasys Lozoraitis**, Lietuvos Diplomatijos šefas, vykdamas iš Pietų Amerikos, kur dalyvavo kongrese, aplenkė Lietuvos atstovybes, sustodamas New Havene, turėjo trijų valandų pasitarimą su Yale Universiteto Politinio Mokslo katedros vedėju prof. Frederick Charles Barghoorn'u, kuris prieš dvejus metus buvo Sovietų klastingai suimtas Maskvoje. Prof. Barghoorn yra lakomas vienu didžiųjų šių dienų sovietologu, jo paskutinė studija "Soviet Foreign Propaganda" tksliai nurodo Kremliaus propagandos techniką ir siekimus. Universiteto gen. sekr. dr. R. W. Holden'o praprašytas, min. S. Lozoraitis pasirašė Yale Universiteto Auksinėje Garbės Svečių knygoje.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919
arba įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif.

Lietuvos Dipl. šefas S. Lozoraitis New Haveno lietuvių tarpe. Iš kairės: S. Lipčius, M. Židonis, LB New Haveno pirm. A. Gruzdys, S. Lozoraitis, A. Lipčienė, prof. J. Vebra.

Mr. S. Lozoraitis among Lithuanians ni New Haven.

IN MEMORIAM

— Vasario 26 d. po ilgos ligos Paryžiuje mirė teisės istorikė dr. Jonė Deveikytė-Navakienė, arba kaip ji pati rašydavosi J. Deveikė. Palaidota Paryžiuje, bet pagal jos valią, pelenai turės būt pargabenti į Lietuvą.

Ji buvo gimusi 1907 m. vasario 13 d. 1924 m. baigė Ukmergės gimnaziją. 1832 m. baigė V. D. Universiteto Kaune du fakultetus: humanitarinių mokslų istorijos skyrių ir teisių fakultetą. 1935-9 metais rinko istorinę medžiagą Paryžiaus, Romos, Lenkijos archyvuose. 1941-1944 m. dėstė Kauno mokytojų seminarijoj.

Antrą kartą bolševikams užimant Lietuvą, pasitraukė į Vakarus. 1948 m. Paryžiaus univ. teisių fakultete gavo teisių dr. laipsnį.

Nuo to laiko velionė gyveno vien istorijos tyrinėjimams — dorojo archyvinę medžiagą, rašė straipsnius ir paskaitas, dalyvavo daugelyje tarptautinių kongresų ir Lietuvos bei Rytų Europos temomis skaitė pranešimų kongresuose ar Paryžiaus un-to teisių fakultete.

Kelerius paskutniųjų metų istoriją dėstė Vasario 16 gimnazijoj Vokietijoje.

Dr. J. Deveikės palikta istorinė medžiaga pareikalaus nemažo darbo ją sutvarkyti ir paleisti žmonėms naudotis. Daugelį mokslo darbų ji ir pati yra skelbusi išeivių spaudoje ir mokslo žurnaluose. (Iš E.)

— Balandžio 6 d. Gautingeno sanatorijoje, netoli Miuncheno, mirė laikraštininkas Mečys Musteikis. Jis buvo gimęs 1915 m. Laučiūniškių k., Salako vals., Zarasų apskr. Neprikausomos Lietuvos metais buvo aktyvus katalikiškų organizacijų narys. Pirmosios sovietų ir vokiečių okupacijos metais dalyvavo rezistencinėje veikloje, pirmuoju bolševikmečiu kalintas kalėjime.

Pasitraukęs į Vakarus, visą laiką darbavosi spaudoje, nuo 1954 m. buvo Europos lietuvių informacijos (ELI) vedėju. Sekė okup. Lietuvos kultūrinį gyvenimą ir duodavo išsamių apžvalginių straipsnių. Vienas jų — apie teatrą — buvo išspausdintas ir LD žurnale. Čia jis ir daugiau bendradarbiavo, siųsdams raštų ir fotografinės medžiagos.

JAV-se gyvena du jo broliai — kun. L. Musteikis Omahoje ir prof. A. Musteikis — Buffalo (šis buvo nuvykęs į laidotuves).

Narda Onyx-Virand, estė aktorė, įsijungė į Rezoliucijoms Remti Komiteto darbą. .Ji mielai bendradarbiauja su lietuviais: Liet. Rašytojų Draugijos Donelaičio minėjime ji skaitė "Metų" ištrauką estiškai...

Prieš kurį laiką ji yra parašiusi ir išleidusi angliškai Tarzano rolės aktoriaus biografiją, "Water, World and Weissmuller". Tik ką pasirašė sutartį su Vak. Vokietijos filmų bendrove Miunchene vaidinti pagrindinį moters vaidmenį jos pačios parašytame veikale.

"Water, World & Weissmuller" kaštuoja $5.95 ir galima gauti LD administracijoje.

Narda Onyx-Virand, Estonian actress and author ("Water, World and Weissmuller"), has joined the "Support the Resolutions Committee".

— Europos Studijų savaitė šiais metais rengiama rugpiūčio mėn. 1-8 dienomis Vasario 16 gimnazijos patalpose. Savaitės organizatoriai yra ELFB, savaitę globoja PLB Vokietijoje krašto valdyba.

MARY HAMROCK

PIERCE — HAMROCK

M O R T U A R Y

921 Venice Blvd.
Los Angeles, Calif.
Phone: RIchmond 9-6091

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

HELEN'S

HOUSE OF BEAUTY

HELEN MOCKUS-MOTUŠIS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California
Telephone: NOrmandy 5-3351

Chairman of the Baltic Committee in Stockholm, Sweden, Prof. Birger Nerman and general secretary Prof. Arvo Horm recently visited the American Lithuanian Council's Central Commttee in Chicago. Sitting right to left: Amer. Lith. Council 1st vice-pres. Dr. P. Grigaitis, president L. Šimutis, Prof. B. Nerman, Lith. General Concul Dr. P. Daužvardis, Prof. A. Horm, vice pres. A. Rudis; standing: financial sec. J. Talalas, sec. E. Bartkus, vice pres. Dr. J. Valaitis, member of the Lith. Community Council Dr. D. Kriaučeliūnas, Amer. Lith. Council chairman in Chicago J. Jurkūnas, and central committee's vice-pres. Dr. K. Drangelis.

Baltijos Komiteto pirm. Švedijoje, Stockholme, prof. Birger Nerman ir gen. sekr. prof. Arvo Horm vizitas Amerikos Lietuvių Tarybos valdybai 1965 m. kovo 29 d.

On April 7 at the Captive Nations' Building in New York friends from the Baltic States presented Prof. B. Nerman with a medal for his efforts to aid the Baltic States in their fight for freedom.

From left: Estonian representative A. Kutt, Lithuanian rep. — V. Sidzikauskas, Baltic-Swedish Council gen. secretary (Estonian) A. Horm, Prof. B. Nerman and Latvian rep. — V. Hazners.

Bal. 7 d. New Yorke Pavergtųjų Seimo patalpose Baltijos tautų draugu švedui prof. Birger Nermanui (II-as iš deš.) įteiktas žymuo už pastangas padėti Baltijos valstybių laisvės kovai.

Now it is Our Chance

The newspapers of USA have carried articles and pictures of demonstrations made by students and other groups in condemnation of the firm policy that President Johnson took against Soviet aggression in Vietnam. These demonstrations have taken place in Washington, D. C. and in some cases elsewhere. Some of them have been on the shameful side.

Those students would have us retreat in Vietnam and make appeasement with Soviet Communism. It would permit the Soviets to take over the country as it has done in so many countries.

It is obvious that these demonstrations have been encouraged by the Communists for they have much to gain from them. The stiff action that USA President took has hurt the Soviets a great deal and would that President had taken similar action in other countries earlier. Then some of these countries now in communist hands would not have fallen. The Soviets finally have come to realize that they can no longer play around with American policy, that that policiy has been tough and that USA will no longer tolerate their shananigans in countries where they do not belong.

As Lithuanians, we must deplore these demonstrations and denounce these so-called pacifists for playing into hands of the Soviet Communists. We must condemn their actions as being efforts on their part to strenghten communism in countries which have no desire to be controlled by the Communists.

In order to show that Lithuanians are against these demonstrations, we have The Lithuanian American Students and Organizations for Freedom, a spontaneous group of yuong people who have arranged for an orderly conter-demonstration in favor of the President's policiy in Vietnam. Because we know what communism has done to Lithuania, it is our chance now to show that we are in favor of any action taken by USA Government for the purpose of defeating communism in its aggressive actions.

More next page

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
APRIL / BALANDIS 1965

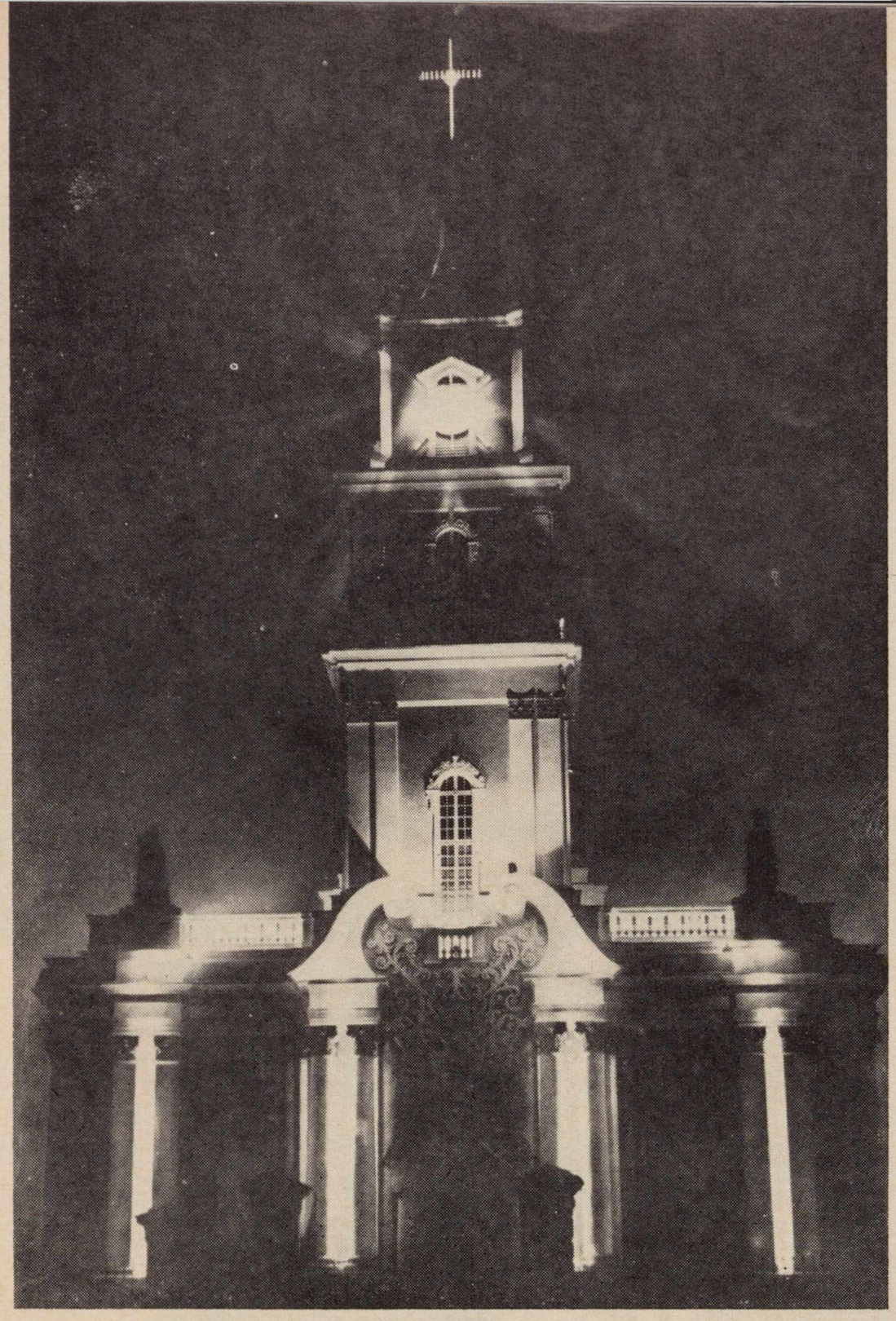

The first time the Cathedral of Panevėžys, Lithuania, was illuminated by eng. J. Barisas in 1933, during the first Eucharistic Congress in Lithuania. Afterwards it was illuminated during Easter, Christmas and other holidays.

Panevėčio katedra taip įspūdingai apšviesta buvo per pirmąjį Eucharistinį kongresą Panevėžyje 1933 m. Apšvietimą tvarkė inž. J. Barisas. Vėliau katedrą iliuminuodavo Velykų, Kalėdų ir kitų didesnių švenčių metu.

Atsiuntė mokyt. P. Bliumas

COUNTER-DEMONSTRATION

Continued from page 21

We must show the world that we are opposed to Communist aggression and that we shall continue to oppose it until Lithuania and the other countries now behind the Iron Curtain are liberated from Soviet subjugation.

On April 23rd, during a meeting of **Lithuanian youth organizations'** delegates in New York, it was agreed upon to organize **a trip to Washington May 15th,** in which as many as possible Lithuanian students would participate. Lithuanian youth from all 50 states is being invited to attend. All participants should he near the White House on May 15th, 10 a. m. (Eastern Daylight Saving Time). To check the exact meeting place in Washington participants should telephone or send an express letter to A. Mažeika (149-42 118th St., Ozone Park, VI 56332) after April 29th.

Those who are departing from New York and vicinities, should, through their organizations,contact Rev. P. Bariūnas, teleph. GL 22923. Buses will leave from New York at 5:30 in the morning.

Participants will present Pressi. dent Johnson a memorandum, whereby they will express their and all the Lithuanian peoples' full support for his foreign policy in Soviet Vietnam. They will also demonstrate near the White House, carrying various signs, with the purpose to partly disclose the impression that America's university students are all against the president's politics regarding South Vietnam.

Lithuanian youth, and the whole Lithuanian community, having in mind their occupied nation, knows very well, what communist slavery is, therefore they energetically support L. B. Johnson's policy in South Vietnam: not to allow communists to enslave a single person, neither to occupy one single foot of foreign land.

It is obvious that with this move the young people will hasten the freedom of their own land.

The Lithuanian community should wholeheartedly support this move by Lith. students. Let the love for freedom burn in our hearts!

THE SLEDGE

A short story by **Antanas Vaičiulaitis**

This story took place long ago in those far away happy days when a man did not have to travel seventy miles to see a reindeer or a mountain bear. Bears would often come to the village of themselves, turn the bee-hives over and disappear again into their lairs with honey smeared all over their faces and as merry as if they had been slightly drunk. But today's story is not about deer, bears or moor-hens but about His Holiness Bishop Kristupas of Medininkai and about his sledge. It was all carefully written down into a book, tied with a purple sash and hidden away in the attic of the presbytery at Gaurė.

At the time of the story Bishop Kristupas of Medininkai was no longer young, nor was he as agile as he used to be in his earlier years. Often, as he stood preaching his sermons in church about the false idols of the pagans and about the true living God, his throat would become very hoarse. As an apple-tree lets the snow-flakes settle on its branches, when the flowering spring and the fruitful summer is over, so the Bishop too decided to rest after the long years of labour. He was white-haired and bent from his many good works when he handed over his see to his successor and betook himself to a monastery, where everyone received him with open arms. The Superior of the monastery rejoiced that His Holiness the Bishop had come to live with them, and so did all the brothers including the gate-keeper and the black-smith, who smote so hard with his hammer that evening that its handle broke in two and the sparks, it is said, wounded the old witch in her right eye, although she is so good at fortelling the future from wild grasses, from the wind and from the stars. And that is how she became blind in one eye.

One evening when a group of jackdaws had alighted on the topmost branches of the maple and had perched there with their craws against the wind, and when the voice of the carpenter came warbling contentedly through the open door of his workshop behind the lilac bushes, the Superior of the monastery went for his habitual stroll in the orchard. It was clear that he was bestowing his attention not su much on his breviary as on the dim outline of the forest and on the flaring sunset, although it was still light enough to make out the letters in his book. The Superior was trying to think what present he could give to the Bishop, who was as modest as a dandelion in a field and could not be persuaded even to taste a glass of that golden, sun-rippened wine that the Carthusian brothers had sent to them from France. As he gazed over the stone wall which protected the monastery from the outside world, he saw a black tuft moving slowly in the white plains. It was none other than the old Bishop himself wading through the snow-drifts. That day he had gone out into the woods, which were touched by hoar-frost, to be with God among the overhanging lime-trees and the slender pines. Now he was making his way home, grey with the years and rosy from the north wind. He grew hot as he fought against the snow and holding up his soutane, following no path walked straight across the ploughed fields and meadows. The Superior stood and leaned against the apple-tree, from which stars of snow scattered to the ground as soon as he moved, and he saw how the Bishop stumbled a few times, pulling himself up with difficulty, and how he almost had to crawl up the hill to the monastery, because the path had been worn very smooth with the toboganning of the lay brothers.

Timidly the Bishop opened the gate of the orchard and as he walked up the path flanked by the rose-bushes he brushed away the snow from his soutane.

"You'll wear yourself out, walking like that!..", said the Superior to him.

The Bishop looked at him.

"When you're in the woods, it's as if God Himself were breathing near you silently and powerfully. And you even begin to think that there is something miraculous in the familiar noise of the woodpecker... Yes, I've promised myself to pay a visit to the forest every day."

"But... at your age!.."

"Dear Father, isn't it said somewhere in the Holy Scriptures that 'the mountains danced like rams and the hillocks frolicked about like young sheep'. Therefore I'm sure the Almighty will give me enough strength to jump about and to dance as well as those lambs did in the book of the prophet."

"Yes," agreed the Superior as he looked at the stars, which were beginning to appear in the sky. "The Lord has wrought many changes in us. He has made us happy."

"Father, the most difficult thing in the world is to be happy! We pay a high price for happiness: the price of sanctity, of sacrifice and of love."

As they walked through the snow to the monastery, they heard a lay brother singing to himself quietly as he worked away at a piece of iron in the smithy. A jackdaw called in a tree and was silent again.

Suddenly, for no reason whatsoever, the Superior called out aloud:

"By Jove, I've got it at last!" and without being able to contain himself he slapped the breviary with his palm.

"What is it?", said the old Bishop, turning to him.

"I don't quite know myself. Sometimes a pleasant thought comes to us so suddenly that when it's gone you begin to wonder what it was all about."

But the Superior knew very well why he had exclaimed with joy on

that winter's evening in the garden. The thought pierced him like a shaft of light: the Bishop needed a sledge.

Think of it, he'll have a sledge made specially for the Bishop, a sledge to be drawn by a single horse. There'll be a fur rug thrown inside to keep his feet warm and he musn't ofrget to remind them them to tie a bell to the harness so that it can tinkle merrily as His Holiness drives through the white winter woods... The Bishop himself will hold the reins in his hands, leaning back in his seat, and as he waves the whip in the air, the horse will neigh, throw his head backwards and run at a smart trot. The countryfolk would come out of their cottages to look at him and little children would point their fingers saying:

"It's the Bishop, the Bishop!" He would stop to talk to them, to the serfs in their bast shoes and give them his blessing. If one of them summoning up his courage drew near to inspect the sledge from all sdes, the servant of God would explain saying:

"It's the gift of the monastery to me."

"Yes, I'll tell the carpenter to start work on it tomorrow", the Superior decided. He did not say a word to the Bishop.

But on the following day Count Tarvydas came to pay them a visit, bringing a number of gifts to the monastery, several sacks of wheat and a live ox, which was so fierce that no less than five lads had to lend a hand in driving him. Besides he presented them with a bearskin, which he had shot at a hunt in Čiuplynė that very autumn. When the next day came, they had yet another guest; the Bishop's secretary Fr. Ksaveras from Vilnius came to call on them while he was on his way to Medininkai. He was a gay and powerful man and he spent more of his time pouring mead into glasses and feasting on jugged here than he did in prayer and the worship of his Creator. During his stay with them he entertained the community with stories about the hunt which he had attended at the Grand Duke's, where such a great number of foxes, of deer and of wild-boars had been shot that it was difficult to keep count of them all.

Towards the end of that week the plague began to show itself in the district. The monks spent whole days and nights in prayer and in fasting, while the Superior set off to visit all the parishes and to preach to the people about their sins and about the wrath of God. He implored them to mend their ways, to destroy false gods and to cast out from among them the witches and the sorcerers whom they harboured. Perhaps God would have mercy then and turn away the scourge.

When the Superior had returned to the monastery, he remembered about the sledge and since Lent was already approaching, he told the carpenter to start work on it straight away.

From early morning until late evening, the carpenter sang to himself for all he was worth, as he trimmed, planed and hammered at the wood. The more he worked at the sledge, the more inspired he grew. No, he decided to himself, this was not going to be an ordinary, clumsy everyday sledge made to be drawn by a lean nag. This sledge was to gleam and glitter like the snuff-box of the Provincial and it was to be full of wonderful carwings. On one side of it he was going to engrave the Lithuanian prince St. Casimir with a lily in his hand, and on the other there was to be a shaggy bear with a hunter and three hounds. On the front of the sledge he decided to portray the rising sun with countless rays to dazzle the eyes of the beholder. Nor would he forget the runners. There goldfinches and bullfinches would sing and magpies would dart about in the air and small squirrels would perch with a nut held in their forelegs, while otters dived in the water looking for prey. It seemed as if no horse were needed to draw the sledge, for the bears and the does together with the buntings and the starlings would raise it up in the air and carry it to heaven, just as the prophet Elijah was carried into heaven long ago.

Midlent was already upon them.

"Hurry, dear brother, do hurry," the Superior urged him, as he looked in at the workshop every day.

"You must work faster", the other monks told him.

"Faster, faster," repeated the cook, who brought him boiled beans in a sieve for his supper in the evenings.

Even the ravens in the apple-trees would croak as they wagged their heads:

"Quicker, qui-cker!"

Before long the carpenter was near the end of his task. All that he had still to do was to draw a fish, the Christian enblem, on the back of the sledge. He would draw a large fish with a forked tail and with water squirting out of its head.

On a spring day, when the sky shone blue and the trees stirred restlessly n the breeze, the sledge was at last pulled out of the workshop and taken into the smithy.

"Hurray," shouted the blacksmith and he smote so loudly with his hammer that the people had to cover their ears with their hands.

The blacksmith began to work at the sledge day and night, and as he hammered away at the iron, bending it this way and that, he sang to himself louder and louder. At sunrise, when the Superior came to remind him that he must take a few hours rest, how astounded he was to hear the brother sing not about God's glory and the angels, but about the pike in the sea and about a girl in her father's palace.

"My child, you must beware of sin," the Superior admonished him. "What sort of a song is this to sing in a monastery?"

The lay brother wiped away the perspiration from his brow, and as he leant on his hammer, he looked at the Superor innocently as if not quite understanding what the good man was talking about.

"Well then and how soon is the binding to go on?"

"Tomorrow."

The blacksmith went to sleep on the bench in his smithy for a few hours and when he took up his work again, the iron resounded loudly, the bellows hissed and at dusk the sparks could be seen shooting out of the chimney like bees out of a bee-hive. When at long last the sledge was finished, the brother was so tired that he could not distinguish the wood from the iron or from the embers. He staggered to his bench as a mountain bear staggers into his lair and fell into a deep sleep. His sleep would indeed have lasted a long time, had not the monks pulled him out of the smithy as they rose for the early Mass and saw that a fire had broken out in the orchard. But none was able to save the sledge and it perished in the flames.

The carpenter was the one who lamented its loss most of all. He could not stop the tears from flowing down his cheeks. What if the Bishop would no longer have had occasion to drive about in it this winter! For the snow had already disappeared from the hills and the fir-trees were so fragrant and green that it took your breath away just to look at them. But think, how useful the sledge would have been next Christmastime. How the bishop would have loved to glide about in it through the fields...

Yet, as it happened, Bishop Kristupas of Medininkai never learned about the sledge or about the disaster which had befallen it. A few days before he had caught a chill, as he was walking in the woods, and on the night of the fire his spirit knocked at the gates of heaven and was received there with great glee, while the angels sang and the patriarchs gave honour to Our Lord.

Translated from the Lithuanian
by **Danguolė Sealey**

Robert Moses (left), President of the New York World's Fair Corporation recently received Peter C. Wytenus, Executive Vice President of the Lithuanian Committee for the New York Wold's Fair, in his office and presented a scroll honoring the Cimmittee for the successful Lithuanian Day Program on August 23, 1964 which broke all attendance records of any event held at the Fair.

Petrą C. Wyteną, Lietuvių Dienos pasaulinėje parodoje rengimo vicepirmininką, Pasaulinės Parodos New Yorke pirmininkas R. Moses apdovanoja padėkos raštu už pasisekusios programos surengimą.

Books & Periodicals

Justin Pikunas, **Fundamental Child Psychology.** Milwaukee: The Bruce Publishing Company. 1965. 406 p.p.

The author of this book is Professor of Psychology at the University of Detroit, Mich. He especially distinguished himself by his **Graphoscopic Scale,** a Study, published by the Univ. of Detroit Press, 1959. As a result of this Study, his name was introduced into Child Psychology terminology: **Pikunas Graphoscopic Scale,** which means "projective testing of children by means of his own drawings". He is also author (together with E. J. Albrecht) of Psychology of Human Development (New York: McGraw-Hill, 1961, 360 p. p.), and a contributor with his valuable articles to several Journals of Psychology.

The present book is a penetrating study in the field of child psychology. The first edition of this book was published seven years ago and was praised by the reviewers. This new edition deserves more appreciation than the first one, because it has been rewritten and supplied with new theories and facts. The book starts with an excellent foreword from the first edition by A. P. Farrell, S. J., Ph. D., and ends with an extensive bibliography, a useful glossary and a fine index. The author divides it into six parts: 1. Approach to Child Study, 2. Levels of Child Development, 3. Basic Aspects and Dimensions, 4. Child Adjustment and Personality, 5. Psychology in Child Guidance, 6. Recapitulation and Conclusions. Each part includes several chapters containing much detail and deep scientific insight. Justin Pikunas is an unrivalled expert in every phase of child development. He solves every problem of child psychology with convincingness, accuracy and accumen. This book will be indispensable for educators, students of child psychology, and especially cultured parents who desire to bring up their children as noble human beings.

J. Tininis

1. American President Woodrow Wilson (1856-1924), who in 1917 proclaimed the self-determination rights for all nations of the world. — Amerikos prezidentas W. Wilson, kuris 1917 m. paskelbė visoms tautoms, taigi ir lietuviams, apsisprendimo teisę.

2. On the Occasion of the Opening of the First Lithuanian National Assembly on August 25, 1920, a series of 11 stamps was issued. — 1920 m rugp. 25 d. Lietuva išleido 11 pašto ženklų seriją Steigiamojo Seimo atidarymui paminėti (1920.V.15.).

3. Aleksandras Stulginskis, the President of the Sejm in 1920, who was elected the Second President of the Republic in 1922. — Steigiamojo Seimo pirmininkas A. Stulginskis, 1922 m. išrinktas II-ju Lietuvos valst. prez.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part LXXVI

By ANTANAS BERNOTAS

It is necessary to turn back a bit and see how the new independent state of Lithuania was functioning. As previously mentioned, the Lithuanian State Council, which had proclaimed the restoration of Lithuanian independence in Vilnius on February 16, 1918, declared that the new state would be a democratic republic administrated by a sejm (diet) elected by all of her citizens. The newly elected sejm had to work out the constitution of the state and elect a president of the state. But, until this would be done, the affairs of state were administrated by the State Council and by its Presidium, consisting of three persons, which performed the duties of the president. This body drafted a preliminary constitution in October, 1918, which called for the election of the first sejm. But the disorders created by the withdrawing German army and by the unfriendly neighbors of Lithuania hindered this work of the state and made the election of a sejm impossible. As a compromise measure, early in 1919 the temporary government of Lithuania called a conference in Kaunas of all Lithuanian deputies elected by the various communities and towns.

This conference heard the progress being made by the temporary government and expressed its wish that the affairs of state should be continued by the State Council, its Presidential Triumvirate and the Cabinet of the Ministers. Thus empowered, the government made constitutional provision for the election of a single president of the state rather than a ruling triumvirate. This revision was announced on April 4, 1919. Accordingly, Antanas Smetona, past president of the triumvirate, was elected the first President of the Republic on the same very day. The State Control office was also established.

Afterwards a commission was established to work out a law for the election of the sejm. The law was formulated and made public on November 20, 1919. The sejm was to be elected by all Lithuanian persons 21 years of age and over, men and women alike. The candidates to sejm were to be nominated by the various existing political parties and groups.

The first diet or sejm, the so-called **Steigiamasis Seimas,** was elected during a period of three days — April 14-6, 1920. The sejm consisted of 112 delegates, with 59 delegates of the Christian-Democratic party, 28 delegates of the Peasant party, 12 of the Social-Democratic party and 2 non-partisans, including 7 Jewish, 3 Polish and 1 German delegate.

The opening session of the sejm took place on May 15, 1920. The sejm unanimously supported the restoration of independent Lithuania and confirmed that the state would be a democratic republic. The diet also worked out a new temporary constitution of the state, which was signed and publicly proclaimed by President Antanas Smetona on June 10, 1920. Because the new constitution stipulated that the president of the state was to be elected by the sejm, President Antanas Smetona resigned. Until the election of a new chief of state, Aleksandras Stulginskis, president of the sejm, undertook the duties of the president as provided for in the new constitution.

Meanwhile, the hostilities with Poland had begun and the normal functions of the government were interrupted therefore, the Steigiamasis Seimas, its principal work already done, decided in October, 1920, to dissolve, leaving in action the so-called "little sejm", consisting of President Aleksandras Stulginskis and a committee of six elected members.

(To be continued)

NEW BOOKS

Vincas Krėvė, **Temptation.** Translated from the Lithuanian by Ralph Sealey. Introduction by Charles Angoff. Manyland Books, Inc., New York. 1965. 102 pages. Jacket design by Pranas Lapė. Price $3.00

Jonas Grinius, **Vincas Mykolaitis-Putinas als Dichter.** Zu seinem 70. Geburtstag. Reprint from Commentationes Balticae X/XI,4. Published by Baltisches Forschungsinstitut, Bonn, 1964. P. 82. Bestellungen sind zu richten an: Baltisches Forschungsinstitut e. V., Bonn, Universitaet, Am Hof 34.

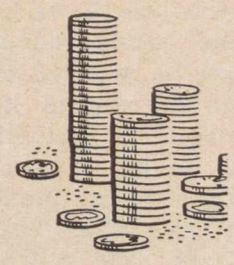

PLANINGAS TAUPYMAS
moka gerus dividendus
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokamvisas pašto persiuntimo išlaidas.

Dabartinis dividendas 4½ % išmokamas du kart per metus.

TIKIMĖS, kad turėsime progos Jus pamatyti ir patarnauti Jums ir Jūsų namiškiams

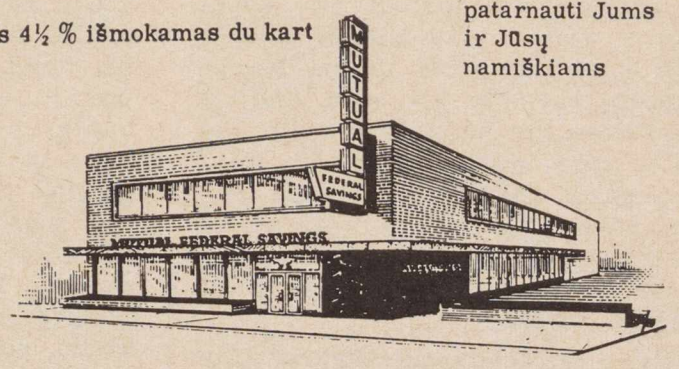

MUTUAL
Federal
SAVINGS LOAN ASSOCIATION

Pirmadienį, antradienį ir penktadienį nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų.
Ketvirtadienį nuo 9 val. ryto iki 8 v. vak.
Šeštadienį nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų
Trečiadienį uždaryta visą dieną.

Chartered and Supervised by the United States Government
2212 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone VIrginia 7-7747 John J. Kazanauskas, Pres.
AUTOMOBILIAMS VIETA GRĖTA MŪSŲ ĮSTAIGOS

SOVIET INEQUALITIES

● The universities of occupied Estonia, Latvia and Lithuania are known as State Universities, that is, they are subordinate not to the Ministries of Education of the respective constituent republics but to the All-Union Ministry of Higher Education in Moscow. They are run in accordance with the All-Union curricula and general requirements, and they have been hit by the shortage which prevails in many Soviet provincial universities: they lack teachers with scientific degrees and qualifications.

The Chairman of the scientific sector of the party bureau at the Riga University (i. e., the organisation of those university teachers who are CP members) Grinberg, stated (in an interview to the University periodical, Padomju Students, on June 28, 1964) that last year the university had only seven teachers who held a doctor's degree and that five professors had no degree whatsoever. Six lecturers were exempted from their teaching duties for two years so that they could write their doctor's thesis. This year 7 more teachers were exempted for the same purpose. Grinberg hopes that by 1972 the Riga University will thus have 62 teachers with scientific degrees. This, however, is a small number, he adds, because at present the university has 150 teachers without any scientific degree.

● The Soviet Union has two scientific degrees, that of the "candidate" (roughly equal to Master) and of the "doctor". The degrees are granted not only by the universities and academies of science but also by various party schools. The monthly "Voprosy istorrii" (Historian Problems) of Moscow, No. 7, 1964, publishes a list of the 1961 dissertations leading to the degree of "candidate of historical sciences". Sixteen out of the 104 dissertations took place at the following party schools:

The Academy of Social Sciences of the CC of the CPSU; the Institute of Marxism-Leninism at the CC of the CPSU; the Higher Party School of the CC of the CPSU; and the Higher Party Academy Named after V. I. Lenin.

● **A letter in "Tiesa"** ("Truth", 12.2.65. **from a woman house-painter:** — "I was pregmant. Zabozlajevas (the foreman) knew this, but in spite of this, he set me to work loading stones. My health suffered, and my baby was born two months prematurely. The day I was loading stones two men painters... were at work painting. But Zaboslajevas sent me, because the two men are drinking cronies of his. He therefore gives them easier work to do. But since I don't go drinking with them, he pushes me around."

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Lithuanian folk dancers from the February 16th High School in W. Germany represented their country at the occupied European Conutries' Art Festival (Die Stimme der Voelker). Before the program Secretary of State, Sepp Schwartz and Germany's parliament member Dr. Herbert Czaja gave talks on the presence of peoples from occupied countries and their great efforts to cultvate national traditions, while living in Germany. The communist leaders do not represent individual countries, only their suppressors. The true representatives of their country are those who seek to return freedom to their homeland. Chairman of the arrangements committee was Rt. Rev. Dr. Hufnagel; Lithuanians were represented by Rev. K. Senkus.

● 23 yr. old **Lithuanian, Irena Macijauskaitė-Petrauskienė,** gained the world's record in the 300 yard dash. At a Vancouver, B. C., sports meet she accomplished it in 27.5 seconds. She is the second Lithuanian woman to set a world's record. Birutė Kalėdienė, from occupied Lithuania, set a world's record in the javelin throw. The Canadian press wrote that Irena is Lithuanian-born, her husband is also her couch. Mrs. J. Petrauskienė represented Canada in the Tokyo Olympics.

● **Lena Gitter,** who works at the Montessory Educational Center in Washington, supervising student teachers of the Montessori method, recently visited Chicago and the Lithuanian Montessori School. She found the teachers there very dedicated to their occupation and she stated that when the children are ready for public schools, they will be well prepared in many ways.

● **Attorney Andrius Salves** (Salvestravičius) on April 1st, 1965, was sworn in as a Superior Court Judge and assigned to the Bergen dstrict in New Jersey.

He attended the Rutgers and Seaton Hall Universities in Newark, N. J. His parents are Lithuanians. Mr. Salvest was chairman of the New Jersey American Lithuanian Council, Lith. Catholic Community's Central chairman, director of Schuyler Saving & Loan Assn (a Lithuanian organization), advising attorney of the Lith. Political Club and was an active member in all Lithuanian affairs.

● **Dr. Rimas Vaišnys** delivered two lectures at the American Society convention in New York: "Effects of Pressure on the Electrical Properties of Quinhydrome" and "Influence of Pressure on the Hall Effect of Magnetoresistence". His name was also listed among convention members at the American Society of Mechanical Engineers convention in New York and the American Physical Society convention in Philadelphia. Dr. Vaišnys lectures at the Yale Universty in New Haven, Conn. He devotes his spare time to study bats. "The Biological Bulletin" recently published his article.

● At a residential study weekend arranged by the Philosophical Departments of London University to be held in May, a paper will be presented by Lithuanian **K. Baublys.**

● The Polish Lithuanian Adam Mickiewich Society is preparing an exhibition illustrating the work of the Lthuanian artist, musician and painter **M. K. Čiurlionis** (1875-1911).

● **K. Orentas,** the Lthuanian who took part in the Tokyo Olympic Games, set up a world record for the 5,000 meters at an athletics meeting in Leningrad last month.

Mrs. E. Armanienė, representing BALF, and other representatives of various organizations, visiting with Secretary of State, Mr. Rusk.
Dr. E. Armanienė, Balfo atstovė, lankosi pas Valst. sekr. D. Rusk.

● President Johnson and Secretary of State Rusk are pushing the new immigration bill through Congress. They are seeking wider approach of this bill and on Feb. 24th they invited representatives of larger national organizations to Washington. The Lithuanian Relief Fund was represented by **Dr. E. Armanienė.** Mrs. Armanienė made acquaintances with Secretary Rusk, director of the Visa Dept., Mr. A. Schwartz and presidential staff members among who was Mr. Šlepikas from Cleveland.

● Late **Adalbertas Staneika** honored at art exhibition at All Hallows Hall in Wyncote, April 24th. Almost 300 people gathered to do homage to a man and his life's work.

A private exhibition of his work had been arranged and served as the colorful backdrop for a reception and tea.

Adalbertas Staneika died in 1962 at the age of 77.

He had studied and maintained studies in Munich, Paris, Rome, and New York before coming to Wyncote. Here he was a member of the Pennsylvania Academy of Fine Art, the Old York Roak Art Guild, and the Cheltenham Art Center.

He worked in oil, tempera and pastels on portraits, still lifes, and local scenes in his studio on Greenwood Ave.

Many years of his life Staneika spent as Lithuanian diplomat in Italy. He participated in the First Lithuanian Art Exhibit before the First World War.

● Artist **Romas Viesulas** from Philadelphia, Pa. held his art exhibition at the Il Torcoliere Gallery, Rome, Italy from March 10 to 18.

EDEN MEMOIRS: "THE RECKONING"

The Earl of Avon, completing his autobiographical trilogy, which covers the years from 1938 to 1945, makes many references to the Baltic States. Describing relations with the Soviet Union in April, 1941, he writes.

"A difficulty was that the Russians wanted us to acknowledge their grab, in 1940, of the Baltic States of Estonia, Latvia and Lithuania. We were pledged not to give de jure recognition to the changed position of any state, even if we had wished to do this, which we did not. Nor could we give up their ships, which formed part of our shipping pool. The Russians, for their part, gave no sign of making any contribution to agreement. They just argued that it was necessary to clear up the Baltic question before our relations could improve. It has always been the Soviet method to ask for substantial concessions on differences, while holding out nothing more than a hope that, if these are made, the atmohphere for more general negotiations will improve." (p. 263).

* * *

● The reporter from a Lithuanian newspaper wanted to know what plan Robert F. Kennedy had to free his homeland. "I can't say I have a plan to make Lithuania free," Kennedy answered, "but I'll work for it. If we have courage, keep our strength and make the progress in the United States that we should, then Lithuania will be free". (From "Newsday", Garden City, N. Y., Oct. 28, 1964).

Mr. A. Salvest is being sworn in. From left: his wife Felicija, Court Chairman J. Weintraum; from right: his daughters Felicia and Victoria. In second row pastor Rev. J. šernas and Kearny Councilman P. Velevas.
A. Salvest prisaikdinamas aukšt. aeismo teisėjo pareigoms.

KAUNAS DABAR IR ATEITIES PLANUOSE

R. Lankauskas, vienas žymesnių jaunųjų ok. Lietuvos beletristų, š. m. vasario 13 d. "Literatūros ir Meno" savaitkraštyje (nr. 7) išspausdino įspūdžių pluoštą apie Kauną, vardu "Miestas prie Nemuno ir Neries". Daugeliui bus įdomu sužnooti,, kaip dabar atrodo miestas, nustumtas į provincijos užkampį...

Namai nauji, o aplink purvynas..

"Keleivis, vykstantis iš Vilniaus į Kauną, dabar gali pasirinkti net tris transporto priemones: dizelinį traukinį, autobusą arba lėktuvą. Autobusas nugabena jį per nepilnas dvi valandas, lėktuvas per pusvalandį.

.. Artėja Kaunas, antras pagal dydį respublkos miestas, su kuriuo glaudžiai surišta kultūrinė mūsų krašto istorija. Daug rekišmingų įvykių įrašyta Kauno — buvusios "laikinosios sostinės" — metraštyje. Tačau jau praėjo daugiau negu dvidešimt metų, kai Kaunas pasikeitė su Vilniumi vaidmenimis. Dabar Kaunas — tik didelis miestas su keliom dešimtim fabrikų, gamyklų, vidurinių ir aukštųjų mokyklų. Jį drąsiai galima pavadinti jaunimo miestu: studentų skaičiumi jis gerokai pralenkia Vilnių. Nedaug tenukentėjęs nuo karo, Kaunas išlaikė dar kuriuos charakteringus ankstyvesnius bruožus ir praturtėjo naujas.

Diena pasitaikė pilka, tamsi; gal todėl ir pirmasis įspūdis buvo nepergeriausias. Autobusas pusvalandį sukinėjosi išvažinėtais, nelygiais keliais, kol pagaliau įvažiavo į miestą. Naujasis kelias uždarytas. Suprantama, — ne be reikalo jį uždarė: miestas statosi, plečiasi, tenka pravesti dujas, vandentiekį, elektrą, kanalizaciją. Tačiau ar ne per ilgai visa tai vyksta?

žemė šalikelėse išrausta, purvas. O šito galėtų nebūti, jeigu statybininkai, užbaigę naujus namus, būtų sutvarkę ir aikšteles aplink juos. Namai nauji, švarūs, o aplink juos purvynas, kaip kaime lietingą rudenį — vaizdas nemalonus, dar nemaloniau gyventojams.

Pasisukinėjęs autobusas nusileidžia nuo kalno, šiap taip susiranda sau vietą.

Prasta senoji Kauno autobusų stots, kuri stovi jau nuo neatmenamų laikų. Stoties pastatas mažas, nejaukus, viduje ankšta ir tamsoka. Viskas čia primena praėjusią gadynę. Pasigendi paprasčiausių patogumų ir švaros. Į vieną vietelę net koją baisu įkelti...

Iškabų ir reklamų paskirtis — puošti miestą, o ne darkyti jo išvaizdą. Rodos, viskas paprasta ir aišku. Deja, Kaunas savo reklamomis ir iškabomis pasigirti nelabai tegli. Eini centrinėmis m. gatvėmis ir stebies, kiek daug neskoningų vitrinų. Iškabų šriftai vienodi, pasenę, dažnai pasikartojantys; tą patį šriftą pamatysi virš kojinių krautuvės ir virš mėsinės. Spalvos irgi apgailėtinos, liudijančios, kad žmonės, kurie darė šias iškabas, yra labai riboto skonio. Kas jie? Dailininkai? Ne, tai dažniausia apsukrūs vertelgos, prisidengę dailininkų vardu, besidarbuojantieji įvairiose "meno" artelėse. Visi žinome terminus "šundaktaris", "šunadvokatis". Matyt, esama ir "šundailininkų"..."

Toliau autorius prikimba prie neskoningai įrengtų vitrinų. Jis sako: Kaunas turi puikų bulvarą — Laisvės alėja. Nesunku įsivaizduoti, kaip jis pagražėtų, pasipuošęs naujomis , skoningomis, iškabomis, patraukliai sutvarkytomis parduotuvių vitrinomis, jeigu vakare virš namų fasadų, stogų sužėrėtų spalvingos neoninės reklamos. Tai būtų bene viena gražiausių gatvių visoje respublikoje, ir tokia ji turi tapti."

Labiausiai R. L-kas džiaugiasi architektų darbais namų interjerais. "Prie labiausiai pasisekusių kauniškių interjero pavyzdžių, mano nuomone, tenka prskirti kavines "Tulpė", "Tartu", valgyklą-kavinę "Svetainę" su spalvinga dekoratyvine mozaika." Toliau jo akis užkliūva už "nevalyvai įruoštų parduotuvių", nuo kurių, esą, net koktu darosi...

Kaip ir paprastai komunistinėje santvarkoje — visos viltys ateityje. Linksmiau ir šviesiau kalba apie Kauno ateitį ir šių įspūdžių autorius. Tam jis net visą skyrelį skiria, "Kaunas bus aukštas" Ir rašo: "Taip, Kaunas bus aukštas. Praeis dar keletas metų, — ir miesto architektūrinis peizažas smarkiai pasikeis. Taikos gatvės rajone iškils naujas daugiaaukščių namų kvartalas, skirtas penkiasdešimčiai tūkstančių gyventojų; jo projektas ruošiamas pagal šiuolaikines urbanistikos reikalavimus. Kino teatrai, kavinės, parduotuvės, vaikų darželiai, požeminiai garažai, — visa tai numatyta šiame projekte. Projekto autorės N. Dičiuvienė ir G. Miškinienė kol kas svajoja apie devynių aukštų namus, bet greta jų vėliau bus pastatyti ir keturiolikos-šešiolikos aukštų namai... Miestas praturtės naujais bruožais, atjaunės, dings ta pabodusi keturių-penkių aukštų riba." Toliau: "Jau dabar miesto centre baigiamas pirmasis Kauno daugiaaukštis — Pramoninės statybos projektavimo institutas, o Lenino prospektas neužilgo praturtės naujų devynių aukštų viešbučiu pagal architektų J. Novako ir J. Barkauskienės projektą... Visa eilė įdmių projektų kuriama Miestų statybos projektavimo instituto Kauno skyriuje, kur dirba nemažas būrys talentingų architektų. Ruošiama Medicinos instituto rekonstrukcija (arch. A. Zeidotas), išplanuotas Politechnikos instituto studentų miestelis (gen. plano autoriai — N. Špikienė, K. Zykus, A. Kulvietis). Architektas V. Dičius sukūrė Statybos fakulteto ir šiuo metu baigia Radioelektronikos fakulteto projektą..."

Pagyręs architektus, autorius sako, kad jų kelias nesąs "rožėmis klotas", nes projektai ir darbai nekartą atsimušą į kanceliarinę sieną Jis pasakoja, kaip dail. V. Povilaitis norėjęs papuošti Politechnikos instituto rūmus, projekte buvę tai numatyta, bet bankas užprotestavo: lėšų švaistymas. Tada dailininkas pasiūlęs numatytą kompoziciją sukurti veltui. Žvilgterėję biurokratai į eskizus, patraukę pečiais, pakraipę galvomis ir... nuo pasiūlymo atsisakę.

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President
2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai ir kitos iš Lenkijos prekės: alus, vynas, silkės, grybai, įv. sriubos.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais specialiai pagamintų lietuviškų dešrų piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach. Westwood, Beverly Hills & Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California
EXbruck 4-9144 EX 4-2986
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ ANT VISŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

4½% DIVIDENDAI PASIUNČIAMI KAS ¼ METŲ ŲŽ INVESTMENTUS

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $10 000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius
Tel.: 656-6330 ir 242-4395

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,
VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE
6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875
CHICAGO, ILLINOIS

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281

Lietuvis Laidotuvių Patarėjas
ADOLPH CASPER
Namų Telefonas
284 - 6489

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Montrealis, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną šeštadienį 5 val. 30 min. pp.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Tel: 669-8834

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 974 College St., Toronto 4, Ont., Canada.
Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėle
WBMI — FM 95.7 mc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 Kilocycles
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:10 iki 7:00 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams (Adomaitis)
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708
Telefonas: 753-8898

WASHINGTON, D. C.

Voice of America – Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.

Pirmoji (pusės vaandos) **laida** duodama kasdien Lietuvos laiku 20 valandą trumpomis 13, 16, 19, 31, 41 ir 49 metrų bangomis. Ji **kartojama** 21 val. 30 min. — 19, 25, 31, 41 ir 49 mtr. bangomis.

Antroji (rytinė, 4-tos val.) **laida** Lietuvos laiku duodamas 6 val. 30 min. ryto — 31, 41 ir 49 metrų bangomis.

JAV-se standartiniu žiemos laiku laidos JAV-se stand. žiemos laiku laidos girdėti **New Yorke** 12 val. dieną, 1:30 p.p. ir 10:30 val. vak.; **Chicagoje** — viena val. anksčiau; Los Angeles trim val. anksčiau.

Argentinoj, Brazilijoj, Columbijoj: 2 val. p.p., 3:30 ir 12:30 val. naktį; Venezueloj — pusantros valandos anksčiau.

Australijoj: Sidney, Melbourne, Tasmanijoj — 3 val. ryto, 4:30 ryto ir 1:30 v. p.p. Adelaidėje — pusvalandžiu anksčiau; Perthe — 1 val. naktį, 2:30 ryto ir 11:30 dieną.

Vokietijoj, Prancūzijoj, Ispanijoj — 6 v. vak., 7:30 v. vak. ir 4:30 ryto.

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE

TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55 Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. (Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val. 42metrų banga (9.370 kl.).

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė girdima kiekv. šeštadienį 8:45—945 p.p. iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Pranešėjai: **Patricia Brandza ir Algis Zaparackas**
Vedėjas **Ralph Valatka.**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

WQRS stotis, FM banga 105,1.
Sekmadienio rytą nuo 8:30 iki 9 val.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
STATION WWIN — 1400 K. C.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p. iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv. ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1016 Schleifer Rr., Hillside, N. J. 07205.
Tel: 289-6878 (Code 201)

Kultūrinė liet. radijo valanda anglų kalba

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM pirmadienio vakarais 9:30. 89.5 meg.
Vedėjas **J. J. Stukas.**

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas",
1203 Green St., Phila., Pa. 19123
Telef. PO 5-0932

WILKES-BARRE, PA.

Liet. Bendruomenės sk. Radijo programa

Sekmadieniais 3—3.30 val. p. p.
Stotis WPTS, 1.000 W. Ch.. 1540 Pittston, Pa.
Radijo komisija: V. Paulauskas, kun. B. Danis, dr. B. Kaslas, N. Bajorienė ir Vacl. Romanas. Pranešėja N. Bajorienė.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia ir populiariausia radijo programa Chicagoje.
Nuo šių metų kovo mėn. 15 d. transliuojama iš naujos ir galingos radijo stoties WXRT — radijo banga FM — 93,1.
Kas dieną nuo 7 val. vakaro (išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Henrikas Žemelis.**
Adresas: MARGUTIS, 6755 S. Western Ave. Chicago, Ill. 60636. tel GRovehill 6-2242.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa
TĖVYNĖS GARSAI

penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc
Vedėjas — **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio
Tel. 382-9268

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa

Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
173 Arthur Street, Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda

Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis.
Brooklyn, N. Y. — DARBININKAS; J. Pašukonis.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus,
Chicago, Ill. — K. Babickas; Balys Brazdžionis; DRAUGAS; J. Karveis; MARGINIAI; H. Naujoks; B. Pakštas; I. Sakalas, A. Semėnas; B. Štangenbergas; P. Švelnys; TERRA.
Cicero, Ill. — J. Memėnas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas. Z. Domeika

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:

Toronto Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — S. Bakšys; J. Pleinys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library.
Winnipeg, Man. — Br Bujokienė.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kida — N. Butkūnas.
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemešis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

PAMINKLAS RIO DE JANEIRO KAPUOSE PRISIMINTI LIETUVOS IŠEIVĮ BEI TREMTINĮ, MIRUSĮ SVETUR

LIETUVIŲ
DIENOS